ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

ปริญญา

ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาศาสตร์

สาขา **ภาควิชา**

เรื่อง การศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

A Study of Naming in Thai Classical Songs

นามผู้วิจัย นายราชันย์ ปรึกษา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

A Study of Naming in Thai Classical Songs

โดย

นายราชันย์ ปรึกษา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ราชันย์ ปรึกษา 2558: การศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์อุมาภรณ์ สังขมาน, Ph.D. 143 หน้า

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม และจำแนกกลุ่มความหมายชื่อเพลงไทยเดิม โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นชื่อเพลงไทยเดิมจำนวนทั้งสิ้น 981 เพลง จากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยฉบับราชบัณฑิตสถานจำนวน 3 เล่ม โดยใช้แนวคิดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554) และนววรรณ พันธุเมธา (2554) ในการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม และใช้แนวคิดการจำแนกประเภทความหมาย (Categorization) ในการจำแนกกลุ่มความหมายชื่อเพลงไทยเดิม

ผลการศึกษาโครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏโครงสร้าง 5 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างคำโดด (Single Word) โครงสร้างคำประสม (Compound Word) โครงสร้างนามวลี (Noun Phase) โครงสร้างกริยาวลี (Verb Phase) และโครงสร้างประโยค (Sentence) โดยที่โครงสร้างนามวลี และโครงสร้างกริยาวลีปรากฏประเภทย่อย 4 รูปแบบ แต่มีความแตกต่างในเรื่องของชนิดคำและตำแหน่งในโครงสร้าง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบประเด็นสำคัญ คือ โครงสร้างนามวลีซึ่งปรากฏรูปแบบคำนามและคำนามปรากฏการใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด ส่วนความหมายชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏในส่วนหลักมีจำนวนกลุ่มความหมาย 16 กลุ่ม ซึ่งมีจำนวนกลุ่มความหมายเท่ากับกลุ่มความหมายที่ปรากฏในส่วนขยาย โดยกลุ่มความหมายที่ปรากฏทั้งในส่วนหลักและส่วนขยาย ได้แก่ ชาติพันธุ์ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สัตว์ มนุษย์ ธรรมชาติ พืช โลกตามจินตนาการ สิ่งของ สถานที่ และคำแสดงจำนวน ส่วนกลุ่มความหมายที่ปรากฏเฉพาะในส่วนหลัก ได้แก่ ประเภทเพลง ชื่อตัวละคร อาวุธ อวัยวะ โรค และยุคสมัย ส่วนกลุ่มความหมายที่ปรากฏเฉพาะในส่วนขยาย ได้แก่ เครื่องดนตรี ทิศทาง สี ลักษณะ เพศ และคำลักษณนาม

ผลการศึกษาชื่อเพลงไทยเดิมสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทย ประการแรกสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ประการที่สองสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และประการสุดท้ายผลการศึกษายังสะท้อนเอกลักษณ์ของชาติไทย ได้แก่ นาฏศิลป์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์ไทย รวมทั้งความเชื่อต่าง ๆ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Rachan Prueksa 2015: A Study of Naming in Thai Classical Songs. Master of Arts (Applied Linguistics), Major Field: Applied Linguistics, Department of Linguistics. Thesis Advisor: Miss Umaporn Sungkaman, Ph.D. 143 pages.

The objectives of this study were to analyze the structure and categorize the given names of Thai Classical songs. In this study a total of 981 songs was derived from three encyclopedia issued by the Thai Royal Institute. The conceptual framework developed by Amara Prasithrathsint (2554) and Navavan Bandhumedha (2554) was used to analyze song structure, while song grouping of the given names was performed using the categorization conceptual framework.

Findings revealed that the names of Thai classical songs were formed in five patterns; single word, compound word, noun phrase, verb phrase and sentence. The noun phrase and verb phrase were also found in four subgroups; however, they differed in their part of speech and positions in the sentence structure. Moreover, the noun phrases were used most in giving names of the songs. The meaning of song names appearing in the core element was found in 16 groups, similar to that in modifiers. The meaning groups found both in the core elements and modifiers were derived from ethnic groups, action and behaviors, animals, human being, nature, plants, imaginary world, things, places, and numeral terms. The meaning groups merely found only in the core elements were named according to music types, names of characters, weapons, organs, diseases, and period. Meanwhile, The semantic groups found solely in the modifiers were named according to musical instruments, directions, colors, appearances, sex and classifiers.

The findings suggest that the names of Thai classical songs may reflect Thai society in certain key aspects. Thailand actively interacts with foreign countries, and it lives on agricultural society with abundance of natural and environmental resources. It also affirms Thailand's national identity, including Thai dancing art, literature, history, and belief.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของ ดร. อุมาภรณ์ สังขมาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้สละเวลาอันมีค่าอบรมสั่งสอน ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในการเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้คำปรึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ชลธิชา บำรุงรักษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พุทธชาติ โปธิบาล ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนความรู้แขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาด้านภาษาศาสตร์และงานวิจัยนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ผู้ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งให้ผู้วิจัยสามารถฟันฝ่าอุปสรรค ความท้อ และมีความเพียรจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ภาควิชาภาษาศาสตร์ทุกท่าน โดยเฉพาะนางสาวมนต์ณัฐ เฮงภู่เจริญที่คอยถามไถ่ ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

ราชันย์ ปรึกษา

ธันวาคม 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (3)

สารบัญภาพ (5)

คำอธิบายสัญลักษณ์ และอักษรย่อ (6)

บทที่ 1 บทนำ 1
- ความสำคัญของปัญหา 1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2
- สมมติฐานการวิจัย 3
- ขอบเขตของการวิจัย 3
- ประโยชน์ที่ได้รับ 3

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 5
- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 5
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 37

บทที่ 3 วิธีการวิจัย 50
- การเก็บรวบรวมข้อมูล 50
- การจัดการข้อมูล 51
- การวิเคราะห์ข้อมูล 52

บทที่ 4 ผลการศึกษา 55
- โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม 55
- การจำแนกประเภทความหมายชื่อเพลงไทยเดิม 69

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
บทสรุป	130
การอภิปรายผล	131
ข้อเสนอแนะ	132
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	133
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	143

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนชื่อเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการวิเคราะห์	52
2	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายชาติพันธุ์	71
3	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง	81
4	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายสัตว์	91
5	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายมนุษย์	96
6	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายประเภทเพลง	100
7	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายธรรมชาติ	107
8	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายพืช	111
9	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายโลกตามจินตนาการ	116
10	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายสิ่งของ	118
11	แสดงส่วนขยายกลุ่มความหมายสถานที่	121

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายชื่อตัวละคร	122
13	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมาย คำแสดงจำนวน	124
14	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายอาวุธ	126
15	แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายอวัยวะ	127

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างนามวลี	23
2	โครงสร้างกริยาวลี	26
3	การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำ	35
4	การจำแนกประเภทคำ	37
5	แสดงส่วนหลักและส่วนขยายที่ปรากฏในชื่อเพลงไทยเดิม	129

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำอธิบายสัญลักษณ์ และอักษรย่อ

“ ”	=	คำในภาษา
( )	=	อรรถลักษณ์
/	=	เครื่องหมายขีดคั่นระหว่างคำ แทนคำว่า “หรือ” หมายถึง อย่างใดอย่างหนึ่ง
+	=	เครื่องหมายทวิลักษณ์ (binary)
-	=	เครื่องหมายทวิลักษณ์ (binary)
{( )}	=	แสดงการเกิดเฉพาะในส่วนนั้น ๆ ตามโครงสร้าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เพลงไทยเดิมเป็นเพลงที่ถือกำเนิดในภูมิภาคนี้และเกี่ยวข้องผูกพันกับคนไทยมาเป็นเวลานาน อีกทั้งเพลงไทยเดิมยังมีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับในสังคมว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยอีกแขนงหนึ่งที่คนไทยสืบทอดการบรรเลงดนตรีไทยมาเป็นเวลาช้านาน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544: 445 – 446) สุภาวดี เนียมประเสริฐ (2552: 6) ให้ความหมายของเพลงไทยเดิมว่า หมายถึง บทเพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสภาพชีวิต สังคม อุดมคติ ประเพณีและวัฒนธรรม โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง น้ำเสียงและลีลา การขับร้องที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นไทยแท้ นิยามดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับการให้ความหมายเพลงไทยเดิมของสมบุญ วงศ์คำลือ และจันทร์อาภา คอนชะนะ (2546: 61)

จากคำนิยามของสุภาวดีข้างต้นตีความได้ว่าประการแรกเพลงไทยเดิมสามารถสะท้อนสภาพชีวิต สังคม อุดมคติ รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมของไทย ดังจะเห็นได้จากการแสดงดนตรีไทยที่จัดแสดงขึ้นทั้งเพื่อความบันเทิงและเพื่อใช้ในพิธีการต่าง ๆ เช่น การแสดงดนตรีไทยในงานรื่นเริง และในงานพิธีการ อาทิ งานบุญ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ดนตรีไทยจึงเกี่ยวพันกับวิถีการดำรงชีวิตของคนไทย รวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ประการที่สองเพลงไทยเดิมมีท่วงทำนอง คำร้อง น้ำเสียงและลีลา รวมทั้งการขับร้องที่เป็นแบบแผน ทั้งนี้เพราะดนตรีไทยมีความสัมพันธ์กับวรรณคดีไทย ดังจะเห็นได้จากการนำบทกลอนในวรรณคดีไทย ซึ่งมีฉันทลักษณ์ในการประพันธ์ต่าง ๆ มาใช้ประกอบการขับร้องดนตรีไทย เช่น ขุนช้างขุนแผน อิเหนา ลิลิตพระลอ อุณรุท บทขับร้องเหล่านี้มีการใช้ถ้อยคำในภาษาไทยที่สละสวยและมีการใช้ฉันทลักษณ์ในการประพันธ์อย่างถูกต้องตามแบบแผน สอดคล้องกับคำกล่าวของชนิตร ภู่กาญจน์ (2544: 4 – 5) ที่กล่าวถึงลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทยที่รู้จักการนำเอาภาษามาใช้อย่างเป็นประโยชน์ เมื่อนำมาใช้ในบทเพลงก็นำเอาความงามของภาษามาใช้ทั้งในการประพันธ์บทคำร้องและการตั้งชื่อเพลง โดยเฉพาะการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่แสดงให้เห็นว่าดนตรีไทยมีแบบแผนในการใช้ภาษาและเกิดจากการวางรูปแบบเพลงได้อย่างเหมาะสม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประการที่สาม เพลงไทยเดิมมีลักษณะเฉพาะดังจะเห็นได้จากการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ดังที่ มนตรี ตราโมท (2540: 95 – 97) กล่าวไว้ว่า การตั้งชื่อเพลงไทยเดิมอาจจะตั้งชื่อตามสำเนียงของเพลงเช่น จีน แขก มอญ พม่า เขมร ลาว หรือตั้งชื่อตามทำนองเพลง เช่น ลมพัดชายเขา มอญร้องไห้ หรือตั้งชื่อเพลงตามวัตถุประสงค์ เช่น มหาฤกษ์ มหาชัย การตั้งชื่อเพลงเหล่านี้ล้วนเป็นรูปแบบเฉพาะตัวของเพลงไทยเดิมซึ่งลักษณะเฉพาะจากการตั้งชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติจากความหมายของชื่อ ดังเช่นการศึกษาความหมายจากชื่อของสิ่งต่าง ๆ

งานวิจัยที่ศึกษาการตั้งชื่อมีการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เช่น การตั้งชื่อจริง ชื่อสกุล ชื่อหมู่บ้าน ชื่อสถานที่ อาทิ ในงานวิจัยของสุภาพรรณ ณ บางช้าง (2527) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาในการตั้งชื่อจริงของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปี พ.ศ. 2525 งานของปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) เรื่องนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ และงานในงานวิจัยการตั้งชื่ออื่น ๆ งานวิจัยดังกล่าวใช้ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในการวิจัยเพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ จากการตั้งชื่อ งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของชื่อ ที่มาของชื่อ รูปแบบทางเสียง และความหมายของชื่อ ซึ่งประเด็นที่มีความน่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้คือ การศึกษาความหมายของชื่อ การศึกษาความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมเป็นหัวข้อหนึ่งที่น่าสนใจเพราะชื่อเพลงไทยเดิมน่าจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนไทยจากการตั้งชื่อเพลงได้

งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ชื่อเพลงไทยเดิมก็น่าจะมีความหมายหรือลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงสร้างและความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม รวมทั้งการจำแนกประเภททางความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมด้วยทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ อันจะสะท้อนความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนไทยผ่านชื่อเพลงไทยเดิมเหล่านี้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม

2. เพื่อจำแนกประเภทความหมายชื่อเพลงไทยเดิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1. โครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมน่าจะใช้นามวลีที่หน่วยหลักเป็นคำนามและตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำนาม

2. การจัดประเภททางความหมายน่าจะประกอบด้วย ชาติพันธุ์ มนุษย์ สัตว์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลรายชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมดจากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จำนวน 3 เล่ม ได้แก่

1. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา

2. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ หน้าพาทย์และเพลงโหมโรง

3. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากสารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากมีคณะบรรณาธิการฝ่ายดนตรีไทยจากราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในการตั้งชื่อเพลงประเภทอื่น ๆ เช่น การตั้งชื่อเพลงลูกทุ่ง การตั้งชื่อเพลงไทยสากล

2. ทำให้เข้าใจถึงสภาพชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนไทยที่สะท้อนจากการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. เป็นแนวทางและรูปแบบในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมใหม่ ๆ ให้กับนักดนตรีไทย ทำให้สามารถจัดระบบในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมได้ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเพลงไทยเดิม รวมไปถึงดนตรีไทยให้ดำรงอยู่สืบไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สองคืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย การศึกษาโครงสร้างทางภาษา และแนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย

งานวิจัยนี้เป็นการนำชื่อเพลงไทยเดิมมาวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาและจัดกลุ่มทางความหมายจึงรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยเดิม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ประวัติและวัฒนาการของดนตรีไทย ความหมายของเพลงไทยเดิม ประเภทเพลงไทยเดิม บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทยในสังคม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทย

ประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใดนั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด เพียงแต่มีผู้สันนิษฐานไว้ 2 ประการ ดังนี้

ทัศนคติที่หนึ่ง กล่าวไว้โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (ไพศาล อินทวงศ์, 2546: 117) สันนิษฐานว่าดนตรีไทยรับแบบอย่างจากอินเดีย เนื่องจากอินเดียเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียทั้งทางด้านศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และศิลปะแขนงต่าง ๆ การจำแนกเครื่องดนตรีไทยของจำแนกออกเป็นเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทัศนคติที่สอง สันนิษฐานว่าดนตรีไทยเกิดจากความคิดสติปัญญาของคนไทย จะสังเกตว่าเครื่องดนตรีดั้งเดิมของไทยมีชื่อเรียกที่เป็นคำไทยแท้ เช่น เกราะ โกร่ง กรับ ฉาบ ฉิ่ง ปี่ ขลุ่ย ฆ้อง และกลอง (ไพศาล อินทวงศ์, 2546: 120) ต่อมาเมื่อไทยอพยพมาทางตอนใต้เข้ามาในแหลมอินโดจีน จึงรับวัฒนธรรมอินเดีย มอญ เขมร เข้ามาผสม สงบศึก ธรรมวิหาร (2545) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงวิวัฒนาการของดนตรีไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดังต่อไปนี้

สมัยสุโขทัย ดนตรีไทยมีลักษณะเป็นการขับลำนำและร้องเล่นที่ปรากฏหลักฐานในไตรภูมิพระร่วง ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรี ได้แก่ แตร สังข์ มโหระทึก ฆ้อง กลอง ฉิ่ง แฉ่ง (ฉาบ) พิณ ซอพุงตอ ปี่ไฉน ระฆัง และกังสดาล โดยประกอบด้วยวงดนตรีไทย ดังนี้ วงบรรเลงพิณ วงขับไม้ วงปี่พาทย์ วงมโหรี สมัยอยุธยารูปแบบดนตรีมีการเพิ่มเครื่องดนตรีเข้ามาได้แก่ การเพิ่มระนาดเอกในวงปี่พาทย์ การเพิ่มขลุ่ยและรำมะนาในวงมโหรี ส่วนรูปแบบของประเภทวงดนตรียังคงเหมือนกับในสมัยสุโขทัย สมัยกรุงธนบุรียังไม่ปรากฏรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากกำลังมีข้าศึกและการป้องกันประเทศอยู่มาก และสมัยรัตนโกสินทร์ ในแต่ละสมัยกษัตริย์ของไทยได้ทรงสนพระทัยและพัฒนาดนตรีไทยมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาและปรับปรุงวงดนตรีไทย การพระราชนิพนธ์เพลงไทยเดิมขึ้นใหม่เพิ่มเติม หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้ปกครองในประเทศมีนโยบายรัฐนิยม คือ ห้ามบรรเลงดนตรีไทย เพราะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับนานาประเทศ การบรรเลงดนตรีไทยต้องขออนุญาตจากทางราชการ ทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งที่การดนตรีไทยไม่เป็นที่นิยม วัฒนธรรมและการดนตรีจากต่างชาติได้เข้ามาและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยมากว่าจวบจนทุกวันนี้

2. ความหมายของเพลงไทยเดิม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของ “เพลง” ว่า หมายถึง สำเนียงร้อง ทำนองดนตรี นอกจากนี้มนตรี ตราโมท (2540: 55) และอุทิศ นาคสวัสดิ์ (2546: 92) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ทำนองดนตรีที่กล่าวถึงเป็นทำนองที่ผู้ประดิษฐ์เรียบเรียงเข้าไว้โดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของดุริยางคศาสตร์ มีสัมผัสถูกต้อง มีวรรคตอนถูกต้อง มีจังหวะถูกต้อง เพลงไทยเดิมจึงเป็นเพลงไทยประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้สอดคล้องกับความหมายเพลงไทยเดิมดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ความหมายของ “เพลงไทยเดิม” สุภาวดี เนียมประเสริฐ (2552: 6) ชนิตร ภู่กาญจน์ (2544: 4 – 5) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544: 445 – 446) ได้กล่าวไว้ หมายถึงเพลงที่แสดงถึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นเพลงที่ถือกำเนิดในภูมิภาคนี้และคนไทยมีความเกี่ยวข้องผูกพันมาแต่ดั้งเดิมและเกี่ยวข้องผูกพันกับคนไทยมานาน เพลงไทยเดิมยังมีรูปแบบและแบบแผนเฉพาะตัว ทั้งลีลา จังหวะ ทำนอง คำร้อง ถูกต้องตามหลักดุริยางคศาสตร์ไทยอีกทั้งเนื้อหาในบทเพลงไทยเดิมยังสะท้อนสภาพชีวิต สังคม อุดมคติ วัฒนธรรมประเพณีแบบไทย (สมบุญ วงศ์คำลือและจันทร์อาภา คอนชะนะ, 2546: 61)

จากนิยามความหมายของเพลงไทยเดิมกล่าวอย่างสรุปได้ว่า เพลงไทยเดิม เป็นเพลงที่ถือกำเนิดในภูมิภาคนี้และคนไทยมีความเกี่ยวข้องผูกพันมาแต่ดั้งเดิม เป็นเพลงที่มีการประดิษฐ์ขึ้นมาตามหลักเกณฑ์ทางดุริยางคศาสตร์ มีจังหวะ ลีลา ทำนอง คำร้อง และวรรคตอนที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ในความเป็นไทย อีกทั้งเพลงไทยเดิมยังสะท้อนสะภาพชีวิต สังคม และวัฒนธรรมประเพณีไทยได้ นอกจากนี้เพลงไทยเดิมยังสามารถได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เพลงสำหรับบรรเลงและเพลงสำหรับประกอบการร้อง

3. ประเภทของเพลงไทยเดิม

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2530: 100) ได้แบ่งประเภทของเพลงไทยเดิมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ เพลงบรรเลง ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง เพลงหางเครื่อง และเพลงประกอบการร้อง ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงเกร็ด เพลงลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ความหมายของเพลงบรรเลง

เพลงบรรเลงหรือเพลงที่ใช้ดนตรีล้วนเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประโคมในพิธีการต่าง ๆ ไม่มีการขับร้องประกอบการแสดง ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง เพลงหางเครื่อง มีรายละเอียดดังนี้

เพลงโหมโรง หมายถึง เพลงเริ่มต้นของการบรรเลงหรือการแสดงมหรสพต่างๆ เพื่อเป็นสัญญาณว่ามหรสพกำลังจะเริ่มขึ้น หรือเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประโคมในงานพิธีมงคลเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่งาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเคารพ และอัญเชิญเทวดาพร้อมทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาประชุมและประสาทพร เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้บรรเลงดนตรีและเจ้าของงาน (ปานหทัย สุคนธรส, 2552: 2) เช่น เพลงโหมโรงไอยเรศ โหมโรงมหาราช

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงหน้าพาทย์ หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบอากัปกิริยาเคลื่อนไหวของมนุษย์ สัตว์ และวัตถุต่าง ๆ ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครูครอบครูดนตรีไทยและนาฏศิลป์ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ หน้าพาทย์ธรรมดาใช้บรรเลงประกอบกิริยาอาการของตัวละครที่เป็นสามัญชน และหน้าพาทย์ชั้นสูง ใช้บรรเลงประกอบกิริยาอาการของตัวละครผู้สูงศักดิ์หรือเทพเจ้าต่างๆ เพลงหน้าพาทย์ประเภทนี้ใช้มากกับการแสดงโขน ละคร พิธีไหว้ครู (ประดิษฐ์ อินทนิล, 2536: 56) เช่น เพลงรัว ลา โลม

เพลงเรื่อง หมายถึง เพลงหลาย ๆ เพลง นำมาบรรเลงเป็นชุด โดยเพลงจะมีลักษณะใกล้เคียงกันบรรเลงต่อกันไป ไม่มีเนื้อร้อง ไม่มีการร้องส่ง (ประดิษฐ์ อินทนิล, 2536: 59) การเรียกชื่อเพลงอาจจะเรียกตามชื่อเพลงแรกที่อยู่ในชุด เรียกตามหน้าทับที่ใช้ตีประกอบจังหวะ และเรียกตามลักษณะพิธีหรืองาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545: 113) เช่น เพลงเรื่องนางหงส์ เพลงเรื่องกะระนะ

เพลงหางเครื่อง หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงต่อท้ายเพลงใหญ่ คือ เพลงสามชั้นหรือเพลงเถา เช่น เพลงระบำลพบุรี เพลงมยุราภิรมย์

3.2 ความหมายของเพลงประกอบการร้อง

ประดิษฐ์ อินทนิล (2536: 61 – 67) ได้กล่าวถึงความหมายของเพลงประกอบการร้องไว้ว่า เพลงประกอบการร้องหรือเพลงสำหรับขับร้อง เป็นเพลงที่มีการขับร้องประกอบดนตรี ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับ เพลงเกร็ด เพลงลา มีรายละเอียดดังนี้

เพลงเถา หมายถึง เพลงที่อยู่ในกลุ่มเพลงขับร้องประกอบดนตรี มีอัตราจังหวะในการบรรเลงช้า กลาง เร็ว (สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน, 2539: 7) หรือที่เรียกว่า อัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว โดยบรรเลงต่อเนื่องกันไปไม่ขาดระยะ มีการขับร้องประกอบการบรรเลงดนตรี เช่น เขมรพวงเถา เพลงชมแสงจันทร์เถา เพลงแขกมอญบางขุนพรมเถา

เพลงตับ หมายถึง เป็นเพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงและขับร้องติดต่อกันเป็นชุด เพลงตับมี 2 ชนิด คือ ตับเรื่องเป็นการยึดเอาเรื่องราวที่จะร้องเป็นเรื่องเดียวกัน ตับเพลงจะยึดเอาเพลงเป็นสำคัญ กล่าวคือทำนองเพลงต่างๆ ที่นำมาเรียบเรียงจะต้องอยู่ในอัตราจังหวะเดียวกัน เช่น เพลงตับนางลอย เพลงตับพระลอ เพลงตับวิวาห์พระสมุทร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงเกร็ด หมายถึง เพลงที่ขับร้องหรือบรรเลงเป็นเอกเทศโดยเฉพาะเป็นเพลงเพลงเดียว ไม่ติดต่อกับเพลงอื่น หรือเป็นเพลงที่มิได้เรียบเรียงไว้ในเพลงตับ (ประยุทธ ไทยธานี, 2546: 58) เช่น เพลงค้างคาวกินกล้วย เพลงแป๊ะ เพลงเขมรไทรโยค

เพลงลา หมายถึง เพลงที่ใช้บรรเลงและขับร้องในอันดับสุดท้าย เพื่อแสดงว่า การบรรเลงหรือการขับร้องในครั้งนั้นกำลังจะสิ้นสุดลง เพื่อเป็นการอำลาแก่ผู้ฟัง เช่น เต่ากินผักบุ้ง เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง เพลงอกทะเล

จากที่กล่าวถึงประเภทของเพลงไทยเดิมนั้นจะมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของนักดนตรีไทย และมีการแบ่งประเภทเพลงเพื่อทำให้ทราบว่าเพลงประเภทใดเหมาะสมกับการบรรเลงในโอกาสใด และเพลงประเภทใดที่ไม่ควรบรรเลงได้ทั่วไป เช่น เพลงหน้าพาทย์ใช้บรรเลงเฉพาะในพิธีกรรมสำคัญ อาทิ การแสดงในงานไหว้ครู การแสดงประกอบโขน หรือเพลงประเภทเพลงเกร็ด นิยมบรรเลงเพื่อความบันเทิงทั่วไป และไม่ใช้บรรเลงในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเภทเพลงไทยเดิมจะช่วยแบ่งหน้าที่ของเพลงนั้น ๆ ตามโอกาสในการบรรเลงได้เป็นอย่างดี

4. บทบาทหน้าที่ของดนตรีไทยในสังคม

บทบาทของดนตรีไทยในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ ดนตรีไทยในพิธีกรรม ดนตรีไทยในศิลปะการแสดง ดนตรีไทยเพื่อความบันเทิง

4.1 ดนตรีไทยในพิธีกรรม

ดนตรีไทยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมสำคัญของคนไทย มี 2 ประเภท คือ ดนตรีไทยในงานมงคล และดนตรีไทยในงานอวมงคล

4.1.1 ดนตรีไทยในงานมงคล ได้แก่ การทำบุญเลี้ยงพระ งานบวช งานมงคลสมรส งานมงคลดังกล่าวนิยมบรรเลงด้วยวงดนตรีปี่พาทย์ วงมโหรีหรือวงเครื่องสาย ตามประเพณีของไทยในการทำงานมงคลต่าง ๆ จะต้องมีการทำบุญเลี้ยงพระและมีการนำวงดนตรีไทยมาบรรเลงประกอบในพิธีกรรม โดยเริ่มบรรเลงเพลงโหมโรงเป็นเพลงแรก ตามด้วยเพลงอื่น ๆ เมื่อถึงตอนเย็นจึงบรรเลงเพลงชุดโหมโรงเย็นก่อนที่พระจะมาสวดมนต์เย็น หน้าที่ของวงดนตรีก็คือบรรเลงรับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระเมื่อมาถึง และส่งพระเพื่อกลับวัด การบรรเลงเพลงต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศความศรัทธาในการทำบุญพร้อมทั้งสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้มาร่วมงานอีกด้วย (ไพศาล อินทวงศ์, 2546: 117 – 122)

4.1.2 ดนตรีไทยในงานอวมงคล ได้แก่ งานศพ งานอวมงคลนิยมบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์นางหงส์ วงปี่พาทย์มอญ งานศพมีการทำบุญเลี้ยงพระเช่นเดียวกับงานมงคล และในตอนเย็นมีการสวดอภิธรรม การบรรเลงดนตรีในงานศพที่นิยมมากที่สุด คือ การบรรเลงปี่พาทย์มอญ เนื่องจากเสียงปี่มอญกับทำนองเพลงมีทำนองโศกเศร้า แสดงถึงการจากไป ซึ่งเหมาะกับงานศพ (สุรพล สุวรรณ, 2549: 92 – 98)

4.2 ดนตรีไทยในศิลปะการแสดง

สงบศึก ธรรมวิหาร (2545) และสุรพล สุวรรณ (2549) ได้กล่าวถึงดนตรีในศิลปะการแสดง ไว้ว่า ดนตรีไทยกับศิลปะการแสดงได้มีความสัมพันธ์กันมานานตั้งแต่สมัยอยุธยา การแสดงที่เป็นหลักของนาฏศิลป์ ได้แก่ โขน และละคร ไม่ว่าการแสดงโขน ละคร จะต้องบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ทั้งสิ้น โดยใช้วงปี่พาทย์เครื่องคู่หรือวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

การบรรเลงดนตรีไทยในการแสดงโขน การแสดงโขนจะบรรเลงเฉพาะเพลงหน้าพาทย์ประกอบการดำเนินเรื่อง การบรรเลงประกอบการแสดงโขนจะต้องบรรเลงให้สอดรับกับกิริยาท่าทางและบทของตัวละครด้วย เช่น เวลายกทัพของพระราม พระลักษณ์ หรือลิงจะใช้เพลงกราวนอก ถ้าหากเป็นการยกทัพของฝ่ายลงกาหรือฝ่ายยักษ์ต้องใช้เพลงกราวใน

การบรรเลงดนตรีไทยในการแสดงละคร ได้แก่ ละครนอก และละครใน ละครดึกดำบรรพ์ ลักษณะการบรรเลงดนตรีของการแสดงแตกต่างกันออกไป ละครนอกบรรเลงเพลงด้วยจังหวะเร็วรวบรัด ให้สมกับตัวละครที่ร่ายรำอย่างกระฉับกระเฉง ละครในบรรเลงด้วยจังหวะช้า ถ้อยคำร้องมีความสุภาพ การร่ายรำมีความงดงาม เพื่อเป็นการรักษาศิลปะในทางนาฏศิลป์เป็นสำคัญ ส่วนละครดึกดำบรรพ์บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีที่มีเสียงนุ่มนวลและทุ้ม แนวทางการบรรเลงมีทั้งจังหวะช้าและจังหวะเร็วตามลักษณะของเพลงและเนื้อเรื่องที่ดำเนินในตอนนั้น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3 ดนตรีไทยเพื่อความบันเทิง

นอกจากดนตรีไทยจะใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ แล้ว ดนตรีไทยยังใช้บรรเลงเพื่อความบันเทิงอีกด้วย ดังที่มีบทเพลงต่าง ๆ ที่ได้แต่งขึ้นในสมัยการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นจำนวนมากที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงและขับร้องเพื่อความบันเทิง เช่น เพลงตับ เพลงเถา เพลงกรอ เพลงเดี่ยว เพลงสามชั้น และเพลงหางเครื่อง เพลงเหล่านี้แต่งขึ้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเข้าไปเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมหรือศาสนาแต่อย่างใด หากแต่สามารถบรรเลงทุกโอกาส นอกจากนี้เสียงดนตรียังช่วยคลายเครียดและผ่อนคลาย ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทางดนตรีด้านคลื่นเสียงที่มีระบบระเรียบที่สามารถสร้างระบบระเบียบทางจิตใจของสิ่งมีชีวิตให้ดีได้อีกด้วย (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545: 123 – 125) ดังเช่นในปัจจุบันที่มีผู้นำดนตรีไทยเข้ามาบรรเลงเพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ป่วยในโรงพยาบาล หรือการนำดนตรีไทยมาบรรเลงกันระหว่างนักดนตรีไทยทั้งนี้เพื่อความบันเทิง รื่นรมย์ และทำให้เกิดความสนุกสนานระหว่างหมู่คณะได้

ดนตรีไทยมีความสำคัญกับชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณอีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยดังจะเห็นได้จากการบรรเลงดนตรีไทยในพิธีกรรมและประเพณีไทยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ในปัจจุบันสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ความก้าวหน้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีได้เข้ามาในสังคมไทยมากขึ้น ผนวกกับความเจริญทางด้านวัตถุ ส่งผลให้คนไทยมีค่านิยมทางวัตถุมากกว่าค่านิยมทางจิตใจ ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย รวมทั้งดนตรีไทยที่ทำหน้าที่ขับกล่อมผู้คนและหลอมหลอมสังคมให้กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันถูกทอดทิ้งไปด้วย ดังนั้นการที่เราได้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของดนตรีไทยที่มีต่อสังคมแล้วจะทำให้ดนตรีไทยไม่เกิดการสูญหายและยังคงช่วยกันรักษาศิลปะแขนงนี้ไว้ตลอดไป

การศึกษาโครงสร้างทางภาษา

การศึกษาโครงสร้างทางภาษาในงานวิจัย แบ่งออกเป็นการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ ชนิดคำ คำประสม โครงสร้างนามวลี โครงสร้างกริยาวลี โครงสร้างประโยค คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ชนิดคำ

ชนิดคำ คือ กลุ่มของคำที่ปรากฏในประโยค คำชนิดเดียวกันสามารถแทนกันได้ในประโยค แต่คำคนละชนิดกันไม่สามารถแทนกันในประโยคได้ (สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ, 2555: 29 – 30) ในการจำแนกคำมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายหน้าที่หรือความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำอย่างมีระบบซึ่งนักภาษาศาสตร์ได้มีการจำแนกชนิดคำแตกต่างกัน 4 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มแรก การจำแนกชนิดคำตามแนวคิดของนักไวยากรณ์ดั้งเดิมอาทิพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และกำชัย ทองหล่อ (2550) จำแนกชนิดคำโดยใช้เกณฑ์ทางความหมาย หน้าที่ และตำแหน่ง กล่าวคือ การจำแนกชนิดคำด้วยเกณฑ์ทางความหมาย ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำอุทาน การจำแนกชนิดคำด้วยเกณฑ์ทางหน้าที่ ได้แก่ คำสรรพนาม คำวิเศษณ์ คำสันธาน และการจำแนกชนิดคำด้วยเกณฑ์ทางตำแหน่ง ได้แก่ คำบุพบท นอกจากนี้พระยาอุปกิตศิลปสารยังได้รวมคำลักษณนามไว้ในหมวดคำนาม และเรียกคำคุณศัพท์ว่าคำวิเศษณ์โดยรวมทั้งคำขยายคำนามและคำขยายกริยาไว้ในหมวดคำวิเศษณ์

กลุ่มที่สอง บรรจบ พันธุเมธา (2514) จำแนกชนิดคำเช่นเดียวกับพระยาอุปกิตศิลปสารและกำชัย แต่เพิ่มหมวดคำให้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือบรรจบโดยแยกหมวดคำลักษณนามที่ทำหน้าที่ขยายคำนามออกจากคำนามและแยกหมวดคำช่วยกริยาออกจากคำกริยา ส่วนคำวิเศษณ์แยกออกเป็น 2 หมวดย่อย ได้แก่ คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ ทั้งนี้โดยกำหนดว่าคำคุณศัพท์ทำหน้าที่ขยายคำนาม และคำกริยาวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายคำกริยา

นอกจากนี้นววรรณ พันธุเมธา (2549) เห็นด้วยกับการจำแนกชนิดคำของนักไวยากรณ์ดั้งเดิมว่าเกณฑ์การจำแนกชนิดคำได้ถูกต้องมากที่สุดคือเกณฑ์ทางความหมาย เพราะความหมายเป็นสิ่งที่กำหนดให้คำหนึ่งคำใช้ร่วมกับอีกคำได้ โดยการจำแนกชนิดคำใช้เกณฑ์ทางความหมายก่อน แล้วจึงจำแนกชนิดเหล่านี้ด้วยเกณฑ์ทางหน้าที่ ดังนั้นชนิดคำของนววรรณมี 6 ประเภท ได้แก่ คำเรียก-คำร้อง คำหลัก (นามและกริยา) คำแทน คำขยาย คำเชื่อม และคำเสริม แต่ชนิดคำตามแบบนววรรณมีชื่อเรียกต่างออกไป

การจำแนกดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนและเป็นระบบมากนัก ดังเช่น คำว่า “เหลือง” ในการจำแนกของพระยาอุปกิตศิลปสารจำแนกให้คำว่า “เหลือง” เป็นคำวิเศษณ์ แต่ในประโยคต่อไปนี้ “น้องใส่เสื้อเหลือง” “เหลืองคือสีที่ฉับชอบ” “ผ้าเหลืองหมดแล้ว” คำว่า “เหลือง” สามารถ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทำหน้าที่ได้ทั้งคำคุณศัพท์ คำนาม และคำกริยา ตามลำดับ นักไวยากรณ์โครงสร้างจึงได้เสนอการจำแนกชนิดคำโดยอาศัยกรอบทดสอบประโยค โดยการพิจารณาตำแหน่งของคำที่ปรากฏร่วมกันได้ในประโยคเดียวกัน กล่าวคือคำที่ปรากฏใกล้ ๆ กันในประโยคปรากฏอยู่ในลักษณะใด เช่น ปรากฏนำหน้าหรือปรากฏตามหลัง ปรากฏในตำแหน่งชิดกันหรือถัดไป จากนั้นจึงสามารถสร้างกรอบทดสอบขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับทดสอบว่าคำที่กำลังศึกษาเป็นคำในหมวดใด เป็นต้น

กลุ่มที่สาม นักไวยากรณ์ไทยที่วิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์โครงสร้าง เช่น วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) ได้กำหนดหมวดคำออกเป็น 26 หมวดคำ โดยวิจินตน์กล่าวว่าการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์โครงสร้างต้องอาศัยทั้งความหมาย ตำแหน่ง และหน้าของคำเป็นเกณฑ์ ดังกรอบตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง กรอบประโยคทดสอบสำหรับคำนามและกริยาอกรรม

(2.1) ….1….. …..2….. แล้ว
(2.2) ….1….. กำลัง …..2…..

คำที่สามารถปรากฏในช่องที่ 1 ของกรอบประโยคทดสอบได้จัดว่าเป็นคำนาม เช่น ฉัน เขา เด็ก ฝน ส่วนคำที่สามารถปรากฏในช่องที่ 2 ของกรอบประโยคทดสอบได้จัดว่าเป็นกริยาอกรรม เช่น กิน หลับ ตก นอน

จากกรอบประโยคทดสอบที่ 2 จะพบปัญหาว่าคำที่สามารถปรากฏหลังคำช่วยกริยา “กำลัง” ได้วิจินตน์เห็นว่าเป็นคำกริยา แต่มีคำกริยาบางคำที่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า “กำลัง” ได้ เช่น *ฉันกำลังอิ่ม *เด็กกำลังสวย[1] คำกริยา “อิ่ม” “สวย” ไม่สามารถใช้กับคำกริยาช่วย “กำลัง” ได้เพราะเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ (มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล, 2552: 21)

การวิเคราะห์ชนิดคำตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมและไวยากรณ์โครงสร้างยังมีความไม่ชัดเจนและมีความเหลื่อมล้ำกันในแต่ละชนิดคำ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2554) จึงได้เสนอหลักเกณฑ์ การวิเคราะห์ชนิดคำตามแนวไวยากรณ์ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

[1] เครื่องหมาย * ที่ปรากฏหน้าประโยคแสดงถึงประโยคที่ผิดไวยากรณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มที่สี่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2554) ได้เสนอหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ชนิดคำตามแนวไวยากรณ์ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) กล่าวคือ ชนิดคำแบ่งเป็น 8 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำปริมาณ คำสันธาน และคำอนุภาค เมื่อเปรียบเทียบกับชนิดคำตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมพบว่ามีการเพิ่มชนิดคำคุณศัพท์และคำปริมาณ

การจำแนกชนิดคำตามแนวคิดไวยากรณ์ศัพทการกทำให้เกิดความชัดเจนในการวิเคราะห์ชนิดคำมากยิ่งขึ้นเพราะมีการทดสอบชนิดของคำ (Test Frame) เช่น การจำแนกคำกริยา โดยคำที่สามารถปรากฏหลังคำว่าว่า ไม่" ได้ให้เป็นคำกริยา แต่ถ้าเป็นคำชนิดอื่นไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า "ไม่" ได้ ซึ่งการทดสอบชนิดคำจะทำให้เห็นว่าคำนั้น ๆ เป็นคำชนิดใด และสามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดได้ รายละเอียดและการทดสอบชนิดคำมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 คำนาม

คำนาม หมายถึง คำที่สามารถปรากฏหน้าคำกริยา หลังคำกริยา หรือหลังคำบุพบทได้ เมื่อปรากฏหน้าคำกริยาคำนามนั้นจะทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา เมื่อปรากฏหลังคำกริยาจะทำหน้าที่เป็นกรรมของคำกริยา และเมื่อปรากฏหลังคำบุพบทจะทำหน้าที่เป็นกรรมของคำบุพบท และ คำนามไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า "ไม่" ได้ เช่น ฉันกิน เขาเดิน คำว่า "ฉัน" และ "เขา" เป็นคำนาม ทำหน้าที่เป็นประธาน

1.2 คำกริยา

คำกริยา หมายถึง คำที่สามารถปรากฏหลังคำว่า "ไม่" ได้ เมื่อปรากฏในประโยคจะทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในภาคแสดง และจะปรากฏหลังประธานหรือหน้าหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม เช่น ไม่กิน ไม่พูด ไม่นอน คำว่า "กิน" "พูด" และ "นอน" เป็นคำกริยา นอกจากนี้มีคำกริยาพวกหนึ่งที่นักไวยากรณ์เรียกว่า คุณศัพท์ เช่นคำว่า "สวย" "ใหญ่" "เล็ก" "ร้อน" "ดี" "งาม" ในที่นี้จัดให้เป็นคำกริยาทั้งหมด เนื่องจากคำดังกล่าวสามารถปรากฏหลังคำว่า "ไม่" ได้ และเรียกคำเหล่านี้ในฐานะประเภทย่อยของกริยาว่า "กริยาคุณศัพท์"

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 คำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์ หมายถึง คำที่ปรากฏหลังคำนาม โดยปกติจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำนามนั้น และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ ในภาษาไทยมีคำคุณศัพท์ เช่น หน้า อื่น บางๆ สวยๆ สนุก ๆ เช่น ต้นปีหน้า สาขาอื่น เส้นบาง ๆ เสื้อสวย ๆ คำคุณศัพท์ที่เกิดจากการซ้ำคำของคำนามและคำกริยา ดังในตัวอย่างคำว่า “บาง ๆ” “สวย ๆ” ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ แต่ถ้า เสื้อสวย คำว่า “สวย” ถือเป็นคำกริยา เพราะปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้

1.4 คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำวิเศษณ์ไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ ในภาษาไทยมีคำวิเศษณ์จำนวนมาก เช่น เขียวปี๋ แดงแป๊ด อย่างละเอียด

1.5 คำบุพบท

คำบุพบท หมายถึง คำที่ปรากฏหน้าคำนามหรือคำกริยาและต้องมีคำหลักร่วมเป็นคำนามหรือคำกริยา คำบุพบทไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ เช่น แด่ครู สำหรับเด็ก บนโต๊ะ ใต้เตียง คำว่า “แด่ สำหรับ บน ใต้” เป็นคำบุพบท นอกจากนี้ยังมีคำบุพบทที่ตามด้วยคำนาม เช่น “จน กระทั่ง เช่น โดย กับ สู่ ยัง ยัน จาก แก่ แด่ ถึง สำหรับ เพื่อ เพราะ ใต้ บน เหนือ หน้า ตั้งแต่”

1.5 คำปริมาณ

คำปริมาณ หมายถึง คำที่ปรากฏหน้าคำนาม ทำหน้าที่ขยายคำนามนั้นและบ่งบอกความหมายเชิงปริมาณ คำปริมาณไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ เช่น เกือบสามเดือน อีกสามสิบนาที ทุกวัน หลายเดือน กว่าสามสิบเมตร

1.6 คำสันธาน

คำสันธาน หมายถึง คำที่ปรากฏระหว่างคำหรือข้อความที่มีน้ำหนักและมีความสำคัญเท่าเทียมกัน คำสันธานทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีโครงสร้างเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เช่น คำนามกับคำนาม คำกริยากับคำกริยา วลีกับวลี และประโยคกับประโยค คำสันธานไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ ตัวอย่างคำสันธานในภาษาไทย ได้แก่ และ แต่ หรือ หรือ...ไม่ก็ เช่น ฉันและเธอ น้ำผักหรือน้ำผลไม้

1.7 คำอนุภาค

คำอนุภาค หมายถึง คำ ที่สามารถปรากฏต้นหรือท้ายประโยคหรือถ้อยความ และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ คำอนุภาคเป็นคำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคำใดคำหนึ่งโดยเฉพาะ การละคำอนุภาคยังทำให้สามารถเข้าใจความหมายหลักของประโยคหรือถ้อยความนั้นได้ คำอนุภาคที่อยู่หน้าประโยคได้คือ คำอุทาน เช่น ว้า เฮ้ย โอ้ โอ้โห อ้าว ส่วนคำที่ปรากฏท้ายประโยคคือคำลงท้าย เช่น เนอะ ล่ะ เนี้ยะ แหละ

จากการให้นิยามของอมราและคณะพบว่ามีการจำแนกคำคุณศัพท์และคำปริมาณเพิ่มเติมจากทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม และให้คำที่เป็นคำคุณศัพท์ตามทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิมจัดอยู่ในคำกริยาเรียกว่า “กริยาคุณศัพท์” โดยผ่านการทดสอบชนิดคำ ส่วนคำปริมาณจะทำหน้าที่ขยายคำนามเพื่อบ่งบอกความหมายเชิงปริมาณ

แนวคิดการวิเคราะห์ชนิดคำตามแนวไวยากรณ์ศัพทการกได้นำใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกชนิดคำของชื่อเพลงเพื่อศึกษาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมเพราะเป็นเกณฑ์ที่มีความชัดเจน และสามารถจำแนกชนิดคำต่าง ๆ ออกจากกันได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ นอกจากนี้การแบ่งชนิดคำดังกล่าวยังช่วยทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในงานวิจัย จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาศึกษาโครงสร้างภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม หัวข้อที่จะนำเสนอต่อไปคือคำประสมที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2. คำประสม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2548) และสรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ (2555) ได้กล่าวถึงคำประสม (Compound word) ไว้ว่า คำประสมเป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระที่มีชนิดคำเหมือนกันหรือแตกต่างกันมาประกอบเข้าด้วยกัน เช่น คำนามกับคำนาม คำนามกับคำกริยา เมื่อประสมกันแล้วเกิดความหมายใหม่หรือเกิดความหมายต่างจากเดิมแต่มีเค้าความหมายเดิมอาจจะเป็นเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำประสมมีความหมายด้วยหน่วยคำหลักและมีความหมายประกอบเสริม เช่น ยิงปืน มีความหมายว่า ยิงด้วยปืน มิใช่เล็งไปที่ปืน คำประสมมีความหมายจำกัดเฉพาะคำนั้นคือมีความหมายอย่างความหมายของหน่วยคำหลัก ส่วนหน่วยประกอบจะช่วยแสดงลักษณะ สภาพให้มีความหมายเฉพาะ เช่น โรงเรียน คือ สถานที่ก่อสร้างเพื่อใช้ในการศึกษา คำประสมมีความหมายใหม่ เช่น หางเสือ คือเครื่องถือท้ายเรือ คำประสมมีความหมายย่อใจความ เช่น คนใน คือ คนในวงการคนสนิท คนในครอบครัว คำประสมมีความหมายแสดงลักษณะหรืออาการ เช่น ชั้นต่ำ ใช้ประกอบคน เป็นคนชั้นต่ำหมายถึงไม่มีฐานะเป็นที่ยอมรับในสังคม คำประสมมีความหมายในเชิงอุปมา คือหน่วยคำที่นำมาประกอบกันจะเปรียบเทียบให้เห็นว่ามีลักษณะหรืออาการอย่างนั้น เช่น หลายใจ มีความหมายว่า เปลี่ยนใจหรือเปลี่ยนคนรักบ่อย ๆ มิได้แสดงถึงจำนวน

จากการให้นิยามข้างต้นเป็นการให้นิยามที่จำแนกประเภทคำประสมออกเป็นหลายประเภทซึ่งแตกต่างจากการให้นิยามของสรบุศย์ ซึ่งสรบุศย์ได้แบ่งประเภทคำประสมออกเป็นเพียง 2 ประเภทหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 คำประสมตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ (Endocentric) หมายถึง การประสมคำโดยคำใหม่ที่ได้มีความหมายของคำเดิมคำใดคำหนึ่งเป็นหลัก เช่น คำประสมระหว่างคำนามและคำนาม อาทิ ช่างไม้ ข้าวเช้า เนื้อหมู คำประสมระหว่างคำนามและคำกริยา อาทิ ตลาดนัด ข้าวสวย โรงเรียน คำประสมระหว่างคำนามและคำบุพบท อาทิ หอใน คนกลาง ความหลัง ฝ่ายหน้า คำประสมระหว่างคำกริยาและคำนาม อาทิ กินใจ ไว้ตัว ถือตัว เสียหน้า

2.2 คำประสมตามโครงสร้างแบบไร้ศูนย์ (Exocentric) ความหมายของคำที่เป็นองค์ประกอบมีความเท่าเทียมกัน โดยไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า คำประสมที่เป็นองค์ประกอบของคำประสมคำใดเป็นคำหลักคำใดเป็นส่วนขยาย คำประสมประเภทนี้จะประกอบด้วยคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือสัมพันธ์กัน ความหมายของคำในภาพรวมกระจายอยู่ในคำที่ประกอบกันเท่า ๆ กัน เช่น เสาะหา โคลนตม ซื่อตรง เสื่อสาด ร้องเรียก ซึ่งอาจเรียกคำใหม่ที่เกิดจากการประสมประเภทนี้ว่า คำซ้อน

นอกจากนี้คำประสมยังมีลักษณะที่คล้ายกับคำประเภทหนึ่ง คือ คำซ้อน (Synonymous Compound) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548: 81) คำซ้อนเป็นคำเกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน หน่วยคำที่นำมาประกอบกันจะมีความหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหมือนกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน หรืออาจจะเป็นคำที่มีความหมายต่างกันในลักษณะตรงกันข้าม คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น บ้านเรือน ทุบตี ขัดข้อง ดูดดื่ม คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น หูตา ลูกหลาน เนื้อตัว ใจคอ และคำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายต่างกันในลักษณะตรงกันข้าม เช่น ชั่วดี ดีร้าย เท็จจริง

จากการให้นิยามของคำประสมและคำซ้อน มีลักษณะที่เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นการประกอบคำของหน่วยคำอิสระสองคำขึ้นไปมาประกอบกัน แตกต่างกันที่คำประสมจะเป็นการประกอบคำที่มีความหมายต่างกันเกิดเป็นคำใหม่และคำใหม่ที่เกิดมีความหมายเหมือนหน่วยคำใดหน่วยคำหนึ่งหรือบางคำมีความหมายต่างจากความหมายเดิม ส่วนคำซ้อนเป็นการประกอบคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกันหรือตรงกันข้ามเข้าด้วยกัน ในส่วนของการศึกษาเรื่องคำประสมได้มีการนำมาปรับใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของชื่อเพลงไทยเดิม กล่าวคือ การนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมว่าเป็นคำประสมประเภทใด นอกจากนี้ชื่อเพลงไทยเดิมนอกจากจะมีการใช้คำประสมแล้วยังมีการใช้นามวลี กริยาวลี หรือประโยคในการตั้งชื่อเพลง ซึ่งจะได้กล่าวถึงโครงสร้างทางภาษาอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3. โครงสร้างนามวลี

คำว่า “วลี” ได้มีนักวิชาการเสนอแนวคิดออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกล่าวถึงนิยามของคำว่าวลีที่มีความแตกต่างกันออกไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มแรก พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และกำชัย ทองหล่อ (2550) กล่าวว่า “วลี” หมายถึงกลุ่มคำที่เรียงติดต่อกันแต่ไม่ได้ความครบบริบูรณ์ เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ๆ ของประโยคและไม่มีเนื้อความครบถ้วนเป็นประโยค ถ้ามีภาคแสดงก็จะขาดภาคประธาน ถ้ามีภาคประธานก็จะขาดภาคแสดง และที่สำคัญคือต้องเป็นคำที่เรียงติดต่อกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป อย่างมากไม่จำกัด ยกตัวอย่าง เช่น “นกเขาชวาบินเร็ว” เป็นประโยค แต่ “นกเขาชวา” เป็นวลีที่มีคำนามติดต่อกัน 3 คำ คือ นก เขา และ ชวา ซึ่งความแตกต่างระหว่างวลีและคำประสม คือ คำประสมมีการนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปและเป็นคำที่มีความหมายต่างกันมาประสมกันเป็นคำใหม่หรืออาจจะเป็นคำที่มีน้ำหนักความหมายเท่า ๆ กันมาประสมกัน คำที่เกิดขึ้นใหม่มีความหมายใหม่ตามเค้าคำเดิม เช่น แก้ไข ยกเลิก เรือนหอ บังโคลน ถั่วตัด ข้าวตาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มที่สอง วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) และอมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสรัญญา เศวตมาลย์ (2546) ให้นิยามของวลี หมายถึง คำ ๆ เดียว หรือกลุ่มคำ (คำหลักกับส่วนขยาย) และคำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยค หากคำใดไม่ได้ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคก็จะไม่จัดเป็นวลี คำ ๆ เดียวก็สามารถเป็นวลีได้ถ้าเป็นส่วนประกอบของประโยค เช่น ประโยคที่ว่า ฝนตกที่เชียงใหม่ คำว่า “ฝน” เป็นนามวลีทำหน้าที่เป็นคำหลัก ส่วน “ตก” เป็นกริยาวลีทำหน้าที่เป็นคำหลัก ส่วนคำว่า ที่เชียงใหม่ จัดเป็นวลี ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบเสริมหรือประโยค แม่รักลูก “แม่” และ “ลูก” เป็นนามวลี

จากการให้นิยามข้างต้น สรุปได้ว่า วลีตามทัศนะของนักภาษาไทยสมัยก่อน คือ กลุ่มคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาเรียบเรียงรวมกลุ่มกันเข้า จึงจะเรียกว่าวลี คำ ๆ เดียวจะไม่ยอมรับว่าเป็นวลีในภาษาไทย ส่วนวลีตามทัศนะของนักภาษาศาสตร์สมัยใหม่ คือ คำ ๆ เดียว หรือกลุ่มคำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของประโยคถือว่าเป็นวลี แนวคิดเรื่องวลีที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้คือ นามวลี ดังแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ต่อไปนี้

แนวคิดแรก พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และกำชัย ทองหล่อ (2550) ได้กล่าวถึงโครงสร้างนามวลี หมายถึง กลุ่มคำที่มีส่วนประกอบหลักและส่วนขยาย เช่น คำนามกับคำนาม ซึ่งคำนามหลังนี้ได้แก่ วิสามานยนามตามหลัง เช่น นาง – ลออ และสามานยนามย่อยตามหลัง เช่น ไก่ – แจ้ และคำนามกับวลี เช่น หนังสือแบบเรียนเร็วอยู่ในกระเป๋า

แนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดที่มีความชัดเจนมากกว่าแนวคิดแรก และครอบคลุมถึงโครงสร้างนามวลีทั้งหมด ซึ่งนำเสนอโดยวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) นววรรณ พันธุเมธา (2554) อมราและคณะ (2554) โดยวิจินตน์ อมราและคณะ ได้กล่าวแตกต่างกับนววรรณว่าโครงสร้างนามวลี หมายถึง คำ กลุ่มคำ หรือหน่วยโครงสร้างของวลี ที่มีส่วนหลักเป็นคำนาม และอาจมีส่วนประกอบอื่นทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ส่วนโครงสร้างนามวลีตามนิยามของนววรรณ หมายถึงกลุ่มคำซึ่งมีคำนามเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรียกว่า หน่วยหลัก และมีส่วนอื่น ๆ มาขยายหน่วยหลัก เรียกว่าหน่วยขยาย จากนิยามโครงสร้างนามวลีมีความแตกต่างกันโดยวิจินตน์ อมราและคณะเห็นว่า “คำ หรือกลุ่มคำ” สามารถทำหน้าที่เป็นโครงสร้างนามวลีได้ ซึ่งต่างกับนววรรณที่กล่าวว่า “กลุ่มคำ” เท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างนามวลีได้ คำหรือกลุ่มคำดังกล่าวมีคำนามเป็นส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ หน่วยหลักที่เป็นคำนาม และหน่วยขยายที่เป็นส่วนประกอบอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างนามวลีตามที่นววรรณ อมราและคณะได้กล่าวไว้เหมือนกันได้แก่ คำนามกับคำนาม คำนามกับคำกริยา คำนามกับคำคุณศัพท์ คำนามกับคำบอกจำนวน คำนามกับอนุประโยค และคำนามกับประโยค ส่วนวิจินตน์มีการกล่าวถึงโครงสร้างนามวลีว่าเป็นคำหรือกลุ่มคำมี 4 ชนิด คือ หน่วยหลัก หน่วยคุณศัพท์ หน่วยจำนวน และหน่วยกำหนด ในแต่ละหน่วยประกอบไปด้วยประเภทคำหลาย ซึ่งในแต่ละหน่วยจะมีการแบ่งหมวดย่อยลงไป จากการให้นิยามของนามวลีสามารถแบ่งประเภทของนามวลีได้ดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทโครงสร้างนามวลี

จากการให้นิยามเรื่องโครงสร้างนามวลีในแนวคิดที่สองซึ่งมีความชัดเจนและมีความครอบคลุมถึงโครงสร้างนามวลีทั้งหมดจึงสามารถนำมาสรุปโครงสร้างนามวลีตามนิยามข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 โครงสร้างนามวลีที่เป็นคำโดด

โครงสร้างนามวลีที่เป็นคำโดด หมายถึง คำคำเดียวหรือกลุ่มคำที่เป็นส่วนประกอบ หรือหน่วยโครงสร้างของวลี ซึ่งอาจจะเป็นคำนามเดี่ยวหรือคำนามผสมก็ได้ ดังตัวอย่าง เช่น เด็ก ต้นไม้ ไม้ขีดไฟ ห้องรับแขก

3.1.2 โครงสร้างนามวลีอื่น ๆ

ก. คำนามและคำนาม

คำนามที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้าและมีส่วนขยายเป็นคำนามอีกคำหนึ่งปรากฏตามหลัง เช่น เงินบริษัท สมุดบัญชี วรรณคดีอังกฤษ ทุกคำในตัวอย่างนี้เป็นคำนาม และโครงสร้างรูปแบบนี้ส่วนใหญ่มักเป็นคำนามสามัญ

ข. คำนาม คำลักษณนาม และส่วนขยายคำนามหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำลักษณะนามและส่วนขยายรูปแบบทำหน้าที่ขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า เช่น จิ้งจกตัวนั้น ไวรัสตัวนี้ คำว่า “ตัวนั้น” “ตัวนี้” เป็นคำลักษณะนามและส่วนขยายรูปแบบที่มีหน้าที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

ค. คำนาม และคำกริยา

คำกริยาที่ใช้ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลักในนามวลีจะอยู่หลังคำนาม เช่น คันใหญ่ เสียงวิจารณ์ คำว่า “ใหญ่” และ “วิจารณ์” เป็นคำกริยาที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

ง. คำนาม และคำคุณศัพท์

คำคุณศัพท์ที่ใช้ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลักในนามวลีจะอยู่หลังคำนาม เช่น สีทึม ๆ คำว่า “ทึม ๆ” เป็นคำคุณศัพท์ที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

จ. คำนาม และบุพบทวลี

บุพบทวลีที่ใช้ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลักในนามวลีจะอยู่หลังคำนาม เช่น ดอกไม้ในสวน คำว่า “ในสวน” เป็นบุพบทวลีที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

ฉ. คำนาม คำบอกปริมาณ คำลักษณนาม

คำปริมาณและคำลักษณนามทำหน้าที่ขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า เช่น สินค้าทุกชิ้น เราสองคน คำว่า “ทุกชิ้น” “สองคน” เป็นคำปริมาณและคำลักษณนามที่มีหน้าที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

ช. คำนาม และคำ / วลี / อนุประโยค

คำ วลี อนุประโยคทำหน้าที่ขยายคำนามหลักที่อยู่ข้างหน้า เช่น เด็กผู้หญิง กางเกงสองตัว เพื่อนพวกนี้ คำว่า “ผู้หญิง” “สองตัว” และ “พวกนี้” เป็น คำ วลี อนุประโยคที่มีหน้าที่ขยายคำนามที่เป็นหน่วยหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังนั้น สามารถแสดงโครงสร้างนามวลีตามนิยามข้างต้นทั้งหมดได้ดังนี้

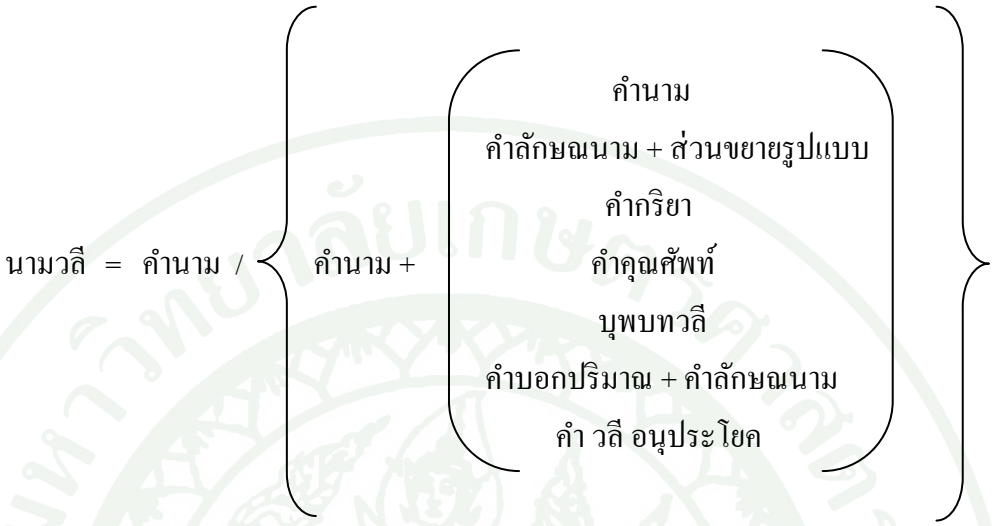

ภาพที่ 1 โครงสร้างนามวลี

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบของนามวลีตามนิยามข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะของนามวลี ดังนี้ นามวลีเกิดจากคำนาม หรือคำนามกับคำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ บุพบทวลี คำลักษณนาม คำ วลี อนุประโยค

4. โครงสร้างกริยาวลี

แนวคิดเกี่ยวกับกริยาวลีได้มีผู้ให้นิยามแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แนวคิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดแรก พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และกำชัย ทองหล่อ (2550) ได้กล่าวถึงโครงสร้างกริยาวลี หมายถึง การนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน ทำให้เกิดความหมายเพิ่มขึ้น และความหมายนั้นพอเป็นที่เข้าใจได้แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยค นอกจากนี้ยังมีเนื้อความไม่สมบูรณ์ที่จะเป็นประโยคได้ กริยาวลีมีส่วนประกอบหลักและส่วนขยาย คือ คำกริยากับคำกริยา

แนวคิดที่สอง เสนอไว้โดยวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) นววรรณ พันธุเมธา (2554) อมราและคณะ (2554) โดยวิจินตน์ อมราและคณะ ได้กล่าวแตกต่างกับนววรรณว่าโครงสร้างกริยาวลี หมายถึง คำ กลุ่มคำที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยาและอาจมีส่วนประกอบอื่นทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนโครงสร้างนามวลีตามนิยามของนววรรณ หมายถึง กลุ่มคำซึ่งมีคำกริยาเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรียกว่า หน่วยหลัก และมีส่วนอื่น ๆ มาขยายหน่วยหลัก เรียกว่าหน่วยขยาย จากนิยามโครงสร้างกริยาวลีมีความแตกต่างกันโดยวิจินตน์ อมราและคณะเห็นว่า “คำ หรือกลุ่มคำ” สามารถทำหน้าที่เป็นโครงสร้างกริยา วลีได้ ซึ่งต่างกับนววรรณที่กล่าวว่า “กลุ่มคำ” เท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างกริยาวลีได้

ในส่วนโครงสร้างกริยาวลีตามที่นววรรณ อมราและคณะได้กล่าวไว้เหมือนกัน ได้แก่ คำกริยากับกริยา คำกริยากับวิเศษณ์ คำกริยากับคำปฏิเสธ คำกริยากับคำบอกจำนวน คำกริยากับอนุประโยค และคำกริยากับประโยค ส่วนวิจินตน์มีการกล่าวถึงโครงสร้างกริยาวลีว่าเป็นคำหรือกลุ่มคำมี 4 ชนิด คือ หน่วยแก่น หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น หน่วยช่วยกริยาหลังหน่วยแก่น และหน่วยขยาย ในแต่ละหน่วยประกอบไปด้วยประเภทคำหลายหมวด เช่น หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น ประกอบด้วยหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ คำช่วยหน้ากริยา และคำปฏิเสธ ซึ่งในแต่ละหน่วยจะมีการแบ่งหมวดย่อยลงไป จากการให้นิยามของกริยาวลีสามารถแบ่งประเภทของกริยาวลีได้ดังต่อไปนี้

4.1 ประเภทโครงสร้างกริยาวลี

จากการให้นิยามเรื่องโครงสร้างกริยาวลีในแนวคิดที่สองซึ่งมีความชัดเจนและมีความครอบคลุมถึงโครงสร้างนามวลีทั้งหมดจึงสามารถนำมาสรุปโครงสร้างกริยาวลีตามนิยามข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 โครงสร้างกริยาวลีที่เป็นคำโดด

โครงสร้างกริยาวลีที่เป็นคำโดด หมายถึง คำคำเดียวที่เป็นส่วนประกอบหรือหน่วยโครงสร้างของวลี ซึ่งอาจจะเป็นคำนามเดี่ยวหรือคำนามผสมก็ได้ เช่น คิด เดินทาง เข้าใจ

4.1.2 โครงสร้างกริยาวลีอื่น ๆ

ก. คำกริยาและคำกริยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำกริยาที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้าและมีส่วนขยายเป็นคำกริยาอีกคำหนึ่งปรากฏตามหลัง เช่น วิ่งชน นอนคิด นั่งคอย

ข. คำกริยาและคำช่วยหลังคำกริยา

คำช่วยหลังคำกริยาที่ใช้ขยายคำกริยาที่เป็นหน่วยหลักในกริยาวลีจะอยู่หลังคำกริยา เช่น นั่งอยู่ พูดแล้ว ดีอยู่แล้ว คำว่า “อยู่” “พูด” “อยู่แล้ว” เป็นคำช่วยหลังคำกริยา

ค. คำช่วยหน้าคำกริยาและคำกริยา

คำช่วยหน้าคำกริยาที่ใช้ขยายคำกริยาที่เป็นหน่วยหลักในกริยาวลีจะอยู่หน้าคำกริยา เช่น กำลังกิน คงหิว คำว่า “กำลัง” “คง” เป็นคำช่วยหน้าคำกริยา นอกจากนี้คำช่วยคำกริยายังเป็นคำปฏิเสธ เช่น ไม่เคย ไม่อาจจะ คำว่า “ไม่” เป็นคำช่วยหน้าคำกริยาเช่นเดียวกัน

ง. คำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์

คำกริยาที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้าและมีส่วนขยายเป็นคำกริยาวิเศษณ์อีกคำหนึ่งปรากฏตามหลัง เช่น ป่วยบ่อย คำว่า “บ่อย” เป็นคำกริยาวิเศษณ์

จ. คำกริยา และส่วนขยายอื่น ๆ

คำกริยาที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้าและมีส่วนขยายเป็นวลีหรือประโยคปรากฏตามหลัง แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

1) คำกริยา คำช่วยหลังคำกริยา และส่วนขยาย

คำกริยาที่เป็นส่วนหลักจะปรากฏอยู่ข้างหน้า มีคำช่วยหลังคำกริยาและส่วนขยายปรากฏตามหลัง เช่น เดือดอยู่บนเตา ยุ่งอยู่ทั้งวัน คำว่า “อยู่” เป็นคำช่วยหลังกริยา และ “บนเตา” “ทั้งวัน” เป็นส่วนขยาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) คำช่วยหน้าคำกริยา คำกริยา และคำช่วยหลังคำกริยา

คำช่วยคำกริยาจะปรากฏอยู่ข้างหน้า มีคำกริยาและคำช่วยหลังคำกริยาปรากฏตามหลัง เช่น กำลังนั่งอยู่ อาจจะคอยอยู่แล้ว คำว่า “กำลัง” “อาจจะ” เป็นคำช่วยหน้าคำกริยา คำว่า “นั่ง” “คอย” เป็นคำกริยา และ “อยู่” “อยู่แล้ว” เป็นคำช่วยหลังคำกริยา

3) คำช่วยหน้าคำกริยา คำกริยา และส่วนขยาย

คำช่วยกริยาจะปรากฏอยู่ข้างหน้า มีคำกริยาและส่วนขยายปรากฏตามหลัง เช่น คงป่วยบ่อย เพิ่งหล่นจากต้น คำว่า “คง” “เพิ่ง” เป็นคำช่วยหน้าคำกริยา คำว่า “ป่วย” “หล่น” เป็นคำกริยา และคำว่า “บ่อย” “จากต้น” เป็นส่วนขยาย

ดังนั้น สามารถแสดงโครงสร้างกริยาวลีตามนิยามข้างต้นทั้งหมดได้ดังนี้

$$\text{กริยาวลี} = \text{คำกริยา} \,/\, \left\{ \begin{array}{l} \text{คำกริยา} \\ \text{คำช่วยหน้าคำกริยา} \end{array} + \left(\begin{array}{c} \text{คำกริยา} \\ \text{กริยาวิเศษณ์} \\ \text{คำช่วยหลังคำกริยา} \\ \text{ส่วนขยายอื่น ๆ} \end{array} \right) \right\}$$

ภาพที่ 2 โครงสร้างกริยาวลี

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบของกริยาวลีตามนิยามข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะของกริยาวลีดังนี้ กริยาวลีเกิดจากคำกริยา หรือคำกริยาและคำช่วยหน้าคำกริยากับคำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ คำช่วยหลังคำกริยา และส่วนขยายอื่น ๆ

5. โครงสร้างประโยค

แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างประโยค ได้มีผู้ให้นิยามที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) และอุดม วโรตม์สิกขดิตถ์ (2513) กล่าวถึง ประโยคไว้ว่า หมายถึง ถ้อยคำที่มีเนื้อความสมบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ภาค ได้แก่ ภาคประธานและภาคแสดง โดยอุดมเรียกทั้งสองภาคนี้ว่า นามวลีและกริยาวลี นอกจากนี้นววรรณ พันธุเมธา (2554) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า ประโยคเป็นกลุ่มคำที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อแสดงเหตุการณ์หรือสภาพบางอย่าง ส่วนประกอบของประโยคนววรรณกล่าวว่ามี 2 ชนิดเช่นเดียวกัน แต่ใช้ชื่อเรียกว่า หน่วยนามและหน่วยกริยา โดยมีหน่วยประโยคมีทั้งหมด 4 ชนิด ได้แก่ หน่วยนาม หน่วยกริยา หน่วยเสริม หน่วยเชื่อม

โดยสรุปแล้ว ประโยค หมายถึง กลุ่มคำหรือถ้อยคำที่มีความสมบูรณ์และมีความสัมพันธ์กันเพื่อแสดงเหตุการณ์หรือสภาพบางอย่าง แบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่ หน่วยนามหรือส่วนที่เป็นภาคประธาน และหน่วยกริยาหรือส่วนที่เป็นภาคแสดง

ประโยคแบ่งได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ ประโยคสมบูรณ์และประโยคไม่สมบูรณ์ ประโยคใดที่มีถ้อยคำครบถ้วนบริบูรณ์คือมีทั้งภาคประธานและภาคแสดงถือเป็นประโยคสมบูรณ์ ส่วนประโยคที่มีถ้อยคำขาดหายไป ส่วนประกอบไม่ครบตามที่กำหนด กล่าวคือ มีแต่ภาคประธานหรือภาคแสดงก็ถือว่าเป็นประโยคไม่สมบูรณ์ และถ้าพิจารณาจากหน่วยประโยคจะแบ่งได้ 3 ชนิด คือ ประโยคความเดียวหรือประโยคสามัญ ประโยคความรวมหรือประโยคซับซ้อน และประโยคความซ้อนหรือประโยคผสม วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งภาคของประโยคได้ดังต่อไปนี้

บรรจบ พันธุเมธา (2554) กล่าวถึงคำที่ปรากฏในประโยคสามารถแบ่งได้เป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคผู้แสดง ภาคแสดง ภาคผู้ถูก ภาคขยาย ดังมีรายะเอียดต่อไปนี้

1. ภาคผู้แสดง คือ ประธานหรือผู้ทำ ซึ่งอาจจะเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำ หรือกลุ่มคำที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำนามโดยจะปรากฏอยู่หน้าคำกริยา แต่จะอยู่ส่วนใดของประโยคไม่จำกัด เช่น เด็กเล่นตุ๊กตา คำนาม “ตุ๊กตา” เป็นภาคผู้แสดงหรือเป็นประธานของประโยค ฉันรักเธอ คำสรรพนาม “ฉัน” เป็นภาคผู้แสดงหรือเป็นประธานของประโยคเช่นกัน

2. ภาคแสดง คือ กริยา ใช้แสดงเหตุการณ์หรือสภาพต่าง ๆ อาจจะเป็นคำกริยาหรือกริยาวลีก็ได้ เช่น ฉันมองตาเขา คำกริยา “มอง” เป็นภาคแสดง รถคันนั้นจอดอยู่ไม่นาน กริยาวลี “จอดอยู่ไม่นาน” เป็นภาคแสดง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ภาคผู้ถูก คือ กรรม มักปรากฏหลังกริยา แต่อาจอยู่หน้ากริยาได้ เช่น ฉันกินข้าว คำว่า “ข้าว” เป็นกรรมของประโยคซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ และปรากฏหลังภาคแสดงหรือคำกริยา “กิน” ภาคขยาย คือ ส่วนที่ทำหน้าที่ขยาย สามารถแบ่งได้เป็น 2 พวก คือ ขยายผู้ทำ หรือผู้ถูก เรียกคุณศัพท์ และขยายกริยา เรียกกริยาวิเศษณ์ เช่น รถสีแดงชนสุนัข คำว่า “สีแดง” เป็นส่วนขยาย “รถ” ซึ่งผู้กระทำ

กล่าวโดยสรุปว่า ประโยคเป็นถ้อยคำที่มีเนื้อความสมบูรณ์ครบถ้วน ประกอบด้วยภาคผู้แสดง ภาคแสดง ภาคผู้ถูก และภาคขยาย โดยปรกติประโยคจะต้องประกอบด้วยภาคผู้แสดงและภาคแสดงเป็นหลักสำคัญเสมอ

6. คำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

ชื่อเพลงไทยเดิมส่วนหนึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศเรียกว่า “คำยืม” ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 60) และ ธวัช ปุณโณทก (2528: 46) กล่าวถึงคำยืมว่าเป็นลักษณะของทุกชาติ กล่าวคือทุกภาษาจะมีการยืมคำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้เพราะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันเป็นระยะเวลานานจึงเกิดการยืมภาษาของกันและขึ้น ประยูรยังกล่าวว่าการยืมภาษาโดยทั่วไปเป็นการยืมคำ ดังนั้นถ้ามีการยืมเป็นระยะเวลานานจึงจะมีผลต่อมาทางด้านเสียงและการเรียงคำในประโยค ทั้งประยูรและธวัชกล่าวถึงประเภทของคำยืมว่ามาจากภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาบาลี – สันสกฤต ภาษาเขมร ภาษามลายู ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ซึ่งภาษาบาลี – สันสกฤตมีการยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก ในงานวิจัยนี้จึงกล่าวถึงเฉพาะคำยืมที่มาจากภาษาเขมร ภาษามลายู ภาษาจีน และภาษาอังกฤษเท่านั้น

6.1 ลักษณะคำยืมภาษาเขมร

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 128 – 158) และวิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2524: 52 – 65) กล่าวว่า ในภาษาไทยมีการนำภาษาเขมรเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก ภาษาเขมรเป็นภาษาโดดซึ่งจัดอยู่ในตระกูลมอญ – เขมร ภาษาเขมรไม่มีเสียงวรรณยุกต์ คำแต่ละคำอาจสร้างเป็นคำใหม่และมีความหมายใหม่ด้วยการเติมคำใหม่ลงหน้า (Prefix) หรือเติมคำลงกลางคำเดิม (Infix) การนำภาษาเขมรเข้ามาใช้ในภาษาไทยมีหลายวิธี วิธีการที่กำชัย ทองหล่อ (2550: 359 – 360) ประยูรและวิจิตราเสนอมีความเห็นตรงกันในประเด็นต่าง ๆ เช่น การใช้ตามรูปเดิม เช่น “รบำ” (คำเขมร) เป็น “ระบำ” (คำไทย) การเปลี่ยนตัวสะกดให้ผิดไปจากเดิม เช่น “เผอิล” (คำเขมร) เป็น “เผอิญ” (คำไทย)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปลี่ยนรูปและเสียงให้ผิดไปจากเดิม เช่น “กฺรำ”[2] (คำเขมร) เป็น “กรม” (คำไทย) และคำเขมรเป็นคำควบกล้ำและมีพยางค์มาก เช่น กระบือ

6.2 ลักษณะคำยืมภาษามลายู

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531: 28 – 50) และประยูร ทรงศิลป์ (2526: 162 – 175) กล่าวว่า ภาษามลายูมีลักษณะเป็นภาษาคำติดต่อและจัดอยู่ในตระกูลภาษาชวา – มลายู โครงสร้างของคำจึงต่างกับภาษาไทย ภาษามลายูมีการสร้างคำใหม่โดยการเติมหน่วยคำ ทั้งเติมหน้าคำ (Prefix) และเติมหลังคำ (suffix) คำส่วนใหญ่ในภาษามลายูมีสองและสามพยางค์ ประยูรได้กล่าวเพิ่มเติมถึงวิธีการรับศัพท์ภาษามลายูเข้ามาใช้ในประเทศไทย ได้แก่ การรับเข้ามาด้วยการทับศัพท์ ส่วนใหญ่จะปรับเสียงของศัพท์ให้เข้ากับระบบของภาษาไทย เช่น ศัพท์มลายูที่ใช้ทั่วไป อาทิ กำยาน กะรัง กระดังงา การะบูน ตะเบ๊ะ บุหงา เบ้าหลุด บุหลัน ปาหนัน สรไน ม้าย่อง ยาหยี ลิเก สะตุ สาหร่าย อังกะลุง ศัพท์มลายูที่ใช้เป็นชื่อเฉพาะ เช่น สงขลา ยะลา ภูเก็ต เบตง สตูล จะนะ ศัพท์มลายูที่ใช้ในวรรณคดีเรื่องอิเหนา เช่น บุหรง บุหลัน ยิหวา ตุนาหงัน ระเด่น ดาหลัง สตาหมัน ปันหยี ประเสบันอากง อิเหนา

6.3 ลักษณะคำยืมภาษาจีน

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531: 18 – 28) วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2524: 32 – 39) และบรรจบ พันธุเมธา (2514: 10 – 14) กล่าวว่าภาษาจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทยทั้งเรื่องเสียงและไวยากรณ์ การเรียงลำดับคำในประโยคคล้ายกับภาษาไทย ภาษาจีนจากซัวเถาหรือภาษาจีนแต้จิ๋วมีการปนในภาษาไทยมากกว่าภาษาจีนถิ่นอื่น ๆ ดังที่บรรจบ กำชัย และวิจิตราได้กล่าวถึงคำยืมจากภาษาจีนไว้ว่า คำจีนที่เรานำมาใช้โดยมากใช้ตามสำเนียงเดิม เช่น เกาเหลา ก๋วยเตี๋ยว เต้าส่วน พะโล้ การใช้คำไทยประสมหรือซ้อนคำจีน ได้แก่ ร้านชำ น้ำชา คำว่า “ร้าน” และ “น้ำ” เป็นคำไทย ส่วนคำว่า “ชำ” และ “ชา” เป็นคำยืมภาษาจีน และคำจีนมีเสียงกลายไป เช่น คำว่า “เต้า” กลายเป็น “ลูกเต๋า” “แส่” กลายเป็น “แซ่”

---

[2] เครื่องหมาย พินธุ ใช้เติมใต้พยัญชนะเพื่อใช้ระบุอักษรนำหรืออักษรควบกล้ำ และ เครื่องหมาย (◌) นิคหิต ใช้เติมเหนือพยัญชนะแทนเสียง ง และ ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.4 ลักษณะคำยืมภาษาอังกฤษ

กำชัย ทองหล่อ (2550: 366 – 367) ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 185 – 214) และวิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2524: 81 – 83) กล่าวถึงภาษาอังกฤษว่า เป็นภาษาที่มีวิภัตติปัจจัย เช่นเดียวกับภาษาบาลีสันสกฤต จึงมีวิธีเปลี่ยนรูปและท้ายคำให้เป็นบุรุษ ลิงค์ การก และกาล กำชัยได้กล่าวถึงการนำคำภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทยมีหลายวิธีด้วยกัน คือ การใช้ตามคำเดิมและออกเสียงตรงกับรูปที่เขียน เช่น ลอนดอน ฟุต โอโซน กรัม การใช้ตามคำเดิมแต่ออกเสียงผิดกับรูปที่เขียน เช่น เทคนิค อ่านว่า เท้กหนิก การเปลี่ยนคำและเสียงให้ผิดไปจากเดิม เช่น อิงลิช เป็น อังกฤษ พาวนฺดฺ[3] เป็น ปอนด์ การเติมไม้ทัณฑฆาตที่พยัญชนะตัวสุดท้ายของคำเพื่อบังคับไม่ให้ออกเสียง เช่น อิงแลนดฺ เป็น อิงแลนด์

จากแนวคิดเกี่ยวกับคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยทำให้สามารถจำแนกประเภทของคำยืมภาษาต่าง ๆ ในชื่อเพลงไทยเดิม ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์หาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม จากผลการวิเคราะห์ในส่วนชนิดคำและที่มาของคำยืมข้างต้น เมื่อจำแนกชนิดคำและที่มาของคำยืมแล้ว หัวข้อต่อไปคือการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิมโดยการใช้แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างนามวลีเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

แนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

แนวคิดทางอรรถศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับงานวิจัย แบ่งออกได้เป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย การจำแนกประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดพื้นฐานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

การศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม ทัศนคติของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งจากการวิเคราะห์ความหมายของคำในภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้ Frake (1980) เป็นผู้ริเริ่มแนวทางการศึกษา

[3] “พาวนฺดฺ” เครื่องหมาย พินฺธุ ใช้เติมใต้พยัญชนะเพื่อใช้ระบุอักษรนำหรืออักษรควบกล้ำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมผ่านการวิเคราะห์ทางภาษา โดยเฟรคมองว่าการศึกษาภาษาหนึ่ง ๆ ไม่เพียงแค่ศึกษาจากคำศัพท์ของสิ่งต่าง ๆ เท่านั้น เพราะภาษาไม่ได้เกี่ยวข้องระหว่างสิ่งของกับคำศัพท์เท่านั้น แต่มีเรื่องมโนทัศน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในการเข้าใจและเข้าถึงโลกทัศน์ของคนในวัฒนธรรมใดจำเป็นต้องให้ความหมายของสิ่งของให้สอดคล้องกับระบบความคิดของผู้บอกภาษาในวัฒนธรรมที่เราศึกษาด้วย ไม่ควรยึดเอาความหมายในภาษาเราเป็นตัวกำหนด ดังนั้นการศึกษาคำในภาษาใดก็ตาม นอกจากจะทราบความหมายแล้ว ยังทำให้ทราบว่าในวัฒนธรรมนั้นๆ มีสิ่งของนั้นหรือไม่ เพราะคำเหล่านี้จะสะท้อนว่าคนในแต่ละวัฒนธรรมมีทัศนคติและโลกทัศน์ต่อสิ่งรอบตัวอย่างไร

Frake (1980) ได้ยกตัวอย่างชาวอินเดียนแดงเผ่าบราซิเลียน (Brazilian Indian) ในวัฒนธรรมดังกล่าวไม่มีคำว่า parrot แต่ใช้คำรวม ๆ ในการใช้เรียกนกว่า “kinds of parrots” สะท้อนให้เราเห็นรูปแบบการจำแนกที่ไม่มีคำเรียกเฉพาะของชื่อนกแต่ละชนิด ซึ่งต่างกับวัฒนธรรมของอังกฤษที่มีคำว่า parrot แต่ในทางกลับกันชาวอินเดียนแดงเผ่าบราซิเลียนกลับมีคำศัพท์เรียกสิ่งต่าง ๆ เฉพาะเจาะจงมากมาย ในขณะที่ภาษาอังกฤษจัดเป็นประเภทรวมกัน การให้ความสำคัญแก่สรรพสิ่งที่สะท้อนผ่านการจัดระบบคำเป็นการแสดงความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้คนในแต่ละวัฒนธรรมกำหนดให้แตกต่างกันออกไป

ในแต่ละชนชาติและในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีความแตกต่างทั้งทางด้านมโนทัศน์และการมองโลกที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งไม่มีภาษาใดที่จะจัดประเภทสิ่งของหรือจำแนกคำประเภทต่าง ๆ ได้เหมือนกัน เพราะขึ้นอยู่กับสภาพสังคม สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ในภาษาอังกฤษจะมีการใช้คำกริยาที่เปลี่ยนรูปไปตามประธานหรือเปลี่ยนไปตามกาลเวลาในประโยค ส่วนในภาษาไทยการใช้คำกริยาจะไม่มีการเปลี่ยนรูปคำเหมือนในภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นคำศัพท์ที่เป็นคำกริยาในภาษาอังกฤษจึงมีการแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ มากกว่าในภาษาไทย ทำให้เห็นว่าผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษให้ความสำคัญกับเรื่องของเวลาเป็นหลัก เป็นต้น นอกจากเฟรคที่ได้กล่าวถึงการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ข้างต้นแล้ว อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2549) ยังกล่าวถึงหลักการสำคัญในการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เอาไว้ ดังนี้

อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2549) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ความหมายโดยใช้แนวคิดด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาภาษาที่จะเข้าถึงระบบปริชาน หมายถึงระบบความรู้ ความคิด มโนทัศน์ ของกลุ่มชาติพันธุ์ใด ๆ ด้วยการวิเคราะห์ความหมายของคำ ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ของคนในชุมชนนั้น ๆ ได้ และนอกจากนี้อมรา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) ยังได้สรุปหลักการสำคัญในการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ไว้ดังต่อไปนี้

1) คำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำจะทำให้เห็นและเข้าใจมโนทัศน์ ซึ่งนำไปสู่การเข้าใจระบบความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้

2) ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ต้องได้มาอย่างเป็นธรรมชาติ และวัตถุวิสัย ในการศึกษาข้อมูลที่ใช้ต้องเป็นข้อมูลที่มาจากผู้บอกภาษาจริง ไม่มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ได้เพื่อจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์และได้ผลอย่างแท้จริง

3) การวิเคราะห์ที่เน้นความหมายของคำ เพราะการศึกษาคำในภาษาใดภาษาหนึ่ง คำเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ทัศนคติ โลกทัศน์ของกลุ่มชนนั้น ๆ

4) ผู้วิเคราะห์ต้องใช้วิธีการที่สามารถตรวจสอบได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิเคราะห์ต้องมีระบบการวิเคราะห์เป็นขั้นตอน และเป็นไปตามวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อให้การตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น

5) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อตีแผ่ความคิดจากมุมมองชาวบ้าน โดยไม่ได้มาจากผู้วิเคราะห์ เมื่อทำการศึกษาภาษาจากกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง ผลการวิเคราะห์ต้องมาจากผู้บอกภาษาโดยตรง เพราะผลการวิเคราะห์ที่ได้จะเกิดจากมุมมอง ความรู้ และความคิดของกลุ่มชนนั้น ๆ

การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) ได้เสนอไปนั้น เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าถึงความรู้สึกนึกคิด และมุมมองของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นวิธีการศึกษาที่ได้ข้อมูลมาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยในการวิเคราะห์ จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มากที่สุด

นอกจากเฟรดและอมราที่กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และหลักการในการวิเคราะห์แล้ว ยังมีผู้เสนอวิธีการศึกษาภาษาเพื่อให้เข้าถึงระบบความคิดและค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ คือ Sturtevant (1964) ที่ได้เสนอหลักการที่ใช้ในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ไว้ 6 วิธี ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) เชิงข้อมูล (Etics) และ เชิงระบบ (Emics) เชิงข้อมูล (Etics) หมายถึง แนวการศึกษาปรากฏการณ์ในภาษาและวัฒนธรรมที่มีความเป็นสากลที่ทุกสังคมมีอยู่ร่วมกัน ไม่เป็นของสังคมใดสังคมหนึ่ง และ เชิงระบบ (Emic) หมายถึง แนวการศึกษาปรากฏการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ การศึกษาในเชิงข้อมูลจะทำให้เข้าใจถึงแนวการศึกษาเชิงระบบของแต่ละวัฒนธรรมง่ายขึ้น

2) แวดวงของศัพท์ (Domains) หมายถึงขอบข่ายในการใช้ภาษาที่ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เวลา สถานที่ ความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างสมาชิก แต่ละแวดวงอาจมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เช่น ในสังคมสองภาษาที่พูดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สมาชิกอาจใช้ภาษาไทยในแวดวงครอบครัวแต่ใช้ภาษาอังกฤษในแวดวงที่ทำงาน

3) ชื่อเฉพาะ (Terminological Systems) หมายถึง ชื่อของสิ่งต่างๆ หรือระบบการเรียกชื่อสิ่งต่างๆ ที่แสดงความคิดของเจ้าของภาษาซึ่งปรากฏอยู่ในแวดวงใดแวดวงหนึ่ง เช่น คำว่า “วลี สันธาน การณ์ลักษณะ” เป็นศัพท์เฉพาะทางไวยากรณ์ในภาษาไทย

4) วิธีการจัดกลุ่มและการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Paradigms and Componential analysis) หมายถึง การจัดกลุ่มโดยพิจารณาลักษณะร่วมของข้อมูล และการวิเคราะห์องค์ประกอบหมายถึงการจัดประเภทโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ เป็นการวิเคราะห์ความหมายของคำเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำเหล่านั้น เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบของคำว่า พ่อ และ แม่ ทำให้เห็นมิติความแตกต่างของสองคำนี้ คือ มิติทางเพศ กล่าวคือ พ่อเป็นเพศชาย แม่เป็นเพศหญิง

5) การจัดจำพวก (Taxonomies) หมายถึง วิธีการจัดกลุ่มข้อมูลโดยยึดหลักความต่างซึ่งใช้พิจารณาในแนวนอนถือเป็นศัพท์ประเภทเดียวกันแต่ต่างชนิดกัน และการรวมเข้าที่ใช้พิจารณาในแนวตั้งถือเป็นศัพท์ที่มีระดับลดหลั่นกันลงไปแบบใหญ่ไปย่อย

6) กระบวนการค้นพบระบบภาษา (Discovery procedures) หมายถึง วิธีการเก็บข้อมูลโดยไม่นำวัฒนธรรมของผู้วิเคราะห์ไปเป็นแบบหรือเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมที่ตนศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลของเจ้าของภาษานั้นอย่างแท้จริง

จากหลักการของ Frake (1980) อมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (2549) และ Sturtevant (1964) ข้างต้น มีการเน้นในสิ่งเดียวกันในการศึกษาคำศัพท์ในภาษาและวัฒนธรรม คือ การศึกษาโดย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่ยึดเอาวัฒนธรรมของตนมาใช้ในการศึกษาวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากผู้คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมมีการจัดสิ่งรอบ ๆ ตัวแตกต่างกันออกไป และไม่เพียงแค่ศึกษาเฉพาะความหมายของคำเท่านั้น จะต้องมีการศึกษาในเรื่องของระบบปริชาน หมายถึง ระบบความรู้ ความคิด มโนทัศน์ ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เพื่อให้ทราบว่าในสังคมนั้น ๆ มีทัศนคติและโลกทัศน์ต่อสิ่งรอบตัวอย่างไร จากหลักการดังกล่าวได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาชื่อเพลงไทยเดิม เนื่องจากชื่อเพลงไทยเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมเฉพาะตัวซึ่งจะทำให้เห็นถึงความคิด มโนทัศน์ของคนไทยจากชื่อเพลงไทยเดิมได้

ในการศึกษาเรื่องการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลง และศึกษาความหมายเพื่อการจัดกลุ่มทางความหมายชื่อเพลงไทยเดิมจึงใช้แนวคิดหลักที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบความหมาย (Componential Analysis) และการจำแนกประเภท (Categorization) มีรายละเอียดดังนี้

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์วิธีการหนึ่ง โดยมีหลักการเพื่อจำแนกคำออกจากคำอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน โดยการนำคำในกลุ่มมาแจกแจงเพื่อหาความหมายย่อย หรือที่เรียกว่าอรรถลักษณ์ (Semantic feature) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในกลุ่มคำ ฉะนั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายนอกจากจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายแล้ว ยังทำให้เห็นลักษณะความแตกต่างระหว่างคำที่อยู่ในวงคำศัพท์เดียวกันได้อย่างเป็นระบบ

Nida (1979) เสนอหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยอธิบายหลักของแนวคิดนี้ว่าต้องระบุลักษณะที่จำเป็นและเพียงพอ (necessary and sufficient) ที่จะแยกความหมายของคำหนึ่งออกจากคำอื่น ๆ ที่อยู่ในขอบเขตคำศัพท์เดียวกันและต้องรู้ว่าคำที่นำวิเคราะห์สัมพันธ์กับคำอื่นหรือไม่ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ มากขึ้น คำแต่ละคำต้องมีความหมายเหมือนหรือต่างกันอย่างเป็นระบบอีกด้วย ดังตัวอย่างที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ในการหาความหมายของคำว่า “father” ทำได้โดยการหาความแตกต่างทางความหมายกับคำอื่น ๆ ในวงคำศัพท์เดียวกันในคำเรียกญาติ กล่าวคือ ความหมายของคำว่า “father” คือ พ่อ ต่างกับความหมายของคำว่า “mother” คือ แม่ ในแง่ของเพศ “father” เป็นเพศชาย ส่วน “mother” เป็นเพศหญิง ยิ่งไปกว่านั้นถ้าจะมองความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แตกต่างของคำว่า “father” “son” และ “grandfather” แม้จะมีอรรถลักษณ์เพศชายร่วมกัน แต่ทั้งสามคำนี้มีอรรถลักษณ์ที่แตกต่างกันทางรุ่นอายุ

ตัวอย่างวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย จากงานวิจัยของเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (2525: 319 – 323) เพียรศิริกล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความหมายของคำ เพื่อหาความหมายย่อยหรืออรรถลักษณ์ (semantic feature) หรือ semantic component) จากนั้นกำหนดมิติความแตกต่างโดยพิจารณาว่าคำที่นำมาวิเคราะห์มีความแตกต่างกันในแง่ใดบ้าง โดยอรรถลักษณ์จะอยู่ในรูปทวิลักษณ์ (binary) กล่าวคือ ความหมายหนึ่งเป็น + อีกความหมายหนึ่งเป็น – ซึ่งการแสดงแผนภูมิอรรถลักษณ์จะทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ของคำมากขึ้น ยกตัวอย่าง การพิจารณาความหมายของคำว่า “เด็กชาย” และ “เด็กหญิง” เป็นคำในแวดวงศัพท์เรียกญาติเหมือนกัน เมื่อนำมาวิเคราะห์จะพบอรรถลักษณ์ที่ประกอบเป็นความหมายของคำทั้งสองดังนี้

เด็กชาย	**เด็กหญิง**
+ มนุษย์	+ มนุษย์
– โตแล้ว	– โตแล้ว
+ ชาย	– ชาย

ภาพที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำ

ภาพที่ 3 อรรถลักษณ์ที่ทำให้คำว่า “เด็กชาย” และ” เด็กหญิง” แตกต่างกันคืออรรถลักษณ์ [ชาย] และ [หญิง] ในตัวอย่างข้างต้นกำหนดอรรถลักษณ์ให้เป็นแบบทวิลักษณ์ จึงใช้อรรถลักษณ์ [+ชาย] แทนความหมายเพศชาย และใช้ [–ชาย] แทนความหมายที่ไม่ใช่เพศชาย คือเพศหญิง

จากวิธีการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายมีหลักการสำคัญคือ การจำแนกความหมายย่อยของคำโดยการใช้อรรถลักษณ์ และการใช้ค่าบวกลบเพื่อกำหนดให้คำนั้น ๆ มีหรือไม่มีอรรถลักษณ์บางประการ ซึ่งอรรถลักษณ์ที่ประกอบกันเป็นความหมายของแต่ละคำเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความหมายของคำต่าง ๆ ยกตัวอย่างการวิเคราะห์ชื่อเพลงไทยเดิมที่มีคำว่า “นก” มีคุณสมบัติเป็นสัตว์ปีกจะมีอรรถลักษณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[+สัตว์ปีก] แต่ “หนู” ไม่ใช่สัตว์ปีกจะมีอรรถลักษณ์ [–สัตว์ปีก] ดังนั้นการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ของชื่อเพลงไทยเดิมจะทำให้เราสามารถระบุความแตกต่างของความหมายในชื่อเพลงไทยเดิมได้ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบความหมายสามารถนำมาใช้จำแนกความหมายย่อยของชื่อเพลงไทยเดิมออกจากกันได้

3. การจำแนกประเภท (Categorization)

การจำแนกประเภทเป็นกิจกรรมทางความคิดพื้นฐานของมนุษย์ Lakoff (1990) กล่าวว่า การที่มนุษย์เข้าใจในการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เราเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดในทุกครั้งที่เห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นประเภท เช่น เขียนหนังสือ ตอกตะปู หรือรีดผ้า ทุกกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย แสดงให้เห็นว่าเรากำลังจัดประเภทสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่ นอกจากนี้เลคอฟยังได้ยกตัวอย่างในเรื่องของการจัดประเภทของชาวพื้นเมืองเผ่าเดียรบอล (Dyirbal) ในออสเตรเลีย โดยจัดให้ ผู้หญิง ไฟ และ สิ่งอันตราย เช่น สุนัข แมงป่อง งูบางชนิดจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งดูได้จากคำเหล่านี้มีหน่วยคำเติมหน้า (prefix) เดียวกันคือหน่วยคำ {balan-} ต่างกับมุมมองของชาวตะวันตกที่เห็นว่าคำเหล่านี้ไม่สามารถจัดรวมไว้ในกลุ่มเดียวกันได้ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าชาวพื้นเมืองเดียรบอลและชาวตะวันตกมีการเรียนรู้ การจดจำ และมีสิ่งแวดล้อมรอบตัวแตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการจัดประเภท

ในเรื่องการจำแนกประเภทและเน้นการจัดประเภทพื้นฐาน Brown (1958) เป็นผู้ที่ศึกษาในเรื่องนี้ในงานเรื่อง “How shall a thing be called?” ซึ่งได้กล่าวเอาไว้ว่า เราสามารถใช้คำที่เรียกสิ่งสิ่งหนึ่งด้วยชื่อเรียกที่หลากหลายชื่อ เช่น คำที่ใช้เรียกเหรียญเงินอาจใช้คำว่า “dime money metal object” หรือ “thing” ก็ได้ นอกจากนี้บราวน์ได้กล่าวถึงเรื่องของการจัดระดับประเภทว่าระดับพื้นฐานถือว่ามีสถานะเหนือกว่าคำอื่น คือ เป็นคำที่สั้นและใช้บ่อยกว่าคำอื่น ซึ่งในที่นี้ถือคำว่า “dime” หมายถึง เหรียญที่แท้จริงและเป็นระดับพื้นฐานที่สุด และเป็นคำที่มีสถานะเหนือกว่าคำอื่น Brown (1958) ยังกล่าวว่า คำศัพท์ที่ใช้อ้างอิงสิ่งต่าง ๆ มีหลากหลายคำ แต่คำศัพท์ที่นำมาใช้อ้างอิงถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะจัดอยู่ในระดับพื้นฐาน อยู่ในระดับกลางที่พอดี มีความหมายที่ไม่แคบหรือไม่กว้างจนเกินไปและเป็นคำสั้น เรียนรู้ได้เร็ว จดจำง่าย ใช้บ่อยกว่าคำอื่น มนุษย์จะเริ่มเรียนรู้ระดับนี้ก่อนแล้วค่อยเรียนรู้คำในระดับความหมายที่แคบลงหรือคำในระดับที่อยู่ล่างกว่า เช่น คำว่า “dog” เป็นคำที่อยู่ในระดับพื้นฐานที่อยู่เหนือกว่าคำว่า “boxer” (สุนัขพันธุ์บอกเซอร์) แต่อยู่ระดับล่างกว่าคำว่า “animate”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการศึกษาของ Rosch, Simpson and Miller (1976, cited in Lakoff, 1985) เรื่อง “Basic Level Effect” มีความสอดคล้องกับการจำแนกประเภทในงานของ Lakoff (1990) และ Brown (1958) ข้างต้น Rosch et al. (1976) ได้กล่าวว่า ระดับพื้นฐานที่สุดของการจำแนกประเภท คือ คำที่เป็นประเภทพื้นฐานที่อยู่ในระดับตรงกลาง ซึ่งคำที่จัดอยู่ในระดับตรงกลางหรือพื้นฐานนี้จะเป็นคำที่สั้น จดจำง่าย ใช้บ่อย และนึกถึงได้ก่อนคำอื่น ส่วนคำที่อยู่ในระดับล่างลงมาจากระดับพื้นฐานเป็นคำไม่พื้นฐาน จะมีความหมายเฉพาะเจาะจง ส่วนคำที่อยู่ระดับเหนือขึ้นไปจากระดับพื้นฐานจะเป็นคำที่ไม่เฉพาะเจาะจง ดังตัวอย่างแผนภาพต่อไปนี้

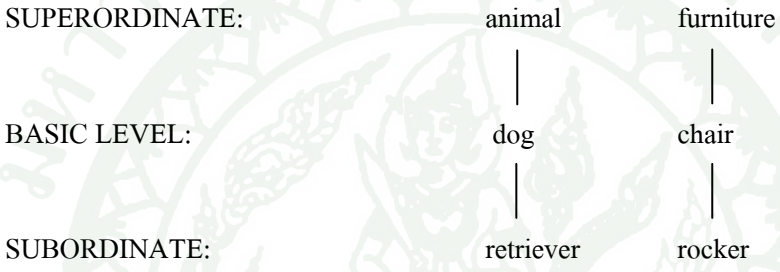

ภาพที่ 4 การจำแนกประเภทของคำ

ภาพที่ 4 แสดงการจำแนกประเภทของคำ ตัวอย่างคำว่า “dog” เป็นคำระดับพื้นฐานที่อยู่ระหว่างคำว่า “retriever” และ “animal” ส่วนคำว่า “chair” เป็นคำระดับพื้นฐานที่อยู่ระหว่างคำว่า “rocker” และ “furniture” จะเห็นได้ว่าคำว่า “dog” และ “chair” เป็นคำที่สั้น จดจำได้ง่าย และใช้บ่อย จึงเป็นคำพื้นฐานที่อยู่ระดับตรงกลาง

นอกจาก Brown (1958) และ Rosch et al. (1976) ที่เน้นศึกษาเรื่องการจัดประเภทแล้ว Taylor (2007) ยังได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดคลาสสิกหรือแนวคิดดั้งเดิม (classical approach) และแนวคิดต้นแบบ (prototype approach) Taylor กล่าวถึงแนวคิดคลาสสิกหรือแนวคิดดั้งเดิมโดยมีหลักการว่า การจัดประเภททำได้โดยการหาอรรถลักษณ์จำนวนน้อยที่สุดและจำเป็นต่อการเป็นสมาชิก (necessary and sufficient feature) นั่นคือสมาชิกทุกตัวในประเภทจะมีลักษณะร่วมกันจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้อรรถลักษณ์จะต้องอยู่ในรูปของทวิลักษณ์ (binary feature) คือ การมีและไม่มีลักษณะเช่นนั้นเท่านั้น ไม่สามารถมีและไม่มีในเวลาเดียวกันหรือมีเพียงบางส่วนได้ เช่น การให้อรรถลักษณ์คำว่า “พ่อ” และ [แม่] สามารถเขียนได้ดังนี้ [+ชาย] และ [-ชาย] ฉะนั้นประเภทของสิ่งใดก็ตามจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ว่าสิ่งใดเป็นสมาชิกของประเภทใด สมาชิกในประเภทของสิ่งใดก็ตามสมาชิกทุกตัวในประเภทนั้นมีฐานะเป็นสมาชิกเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ Taylor (2007 cited Rosch, 1978) กล่าวว่ารอร์ชคือผู้บุกเบิกแนวคิดต้นแบบหลักการของแนวคิดนี้มีความยืดหยุ่นและไม่มีขอบเขตจำกัดเช่นแนวคิดคลาสสิกหรือแนวคิดดั้งเดิมกล่าวคือ ประเภทของสิ่งใดก็ตามมีขอบเขตไม่ชัดเจน สมาชิกแต่ละตัวในประเภทมีฐานะความเป็นสมาชิกไม่เท่าเทียมกัน มีสมาชิกบางตัวที่ดูมีฐานะความเป็นสมาชิกมากกว่าสมาชิกอื่น เป็นเพราะคนเรามีการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ โดยการนำมาเปรียบเทียบกับต้นแบบ (prototype member) ในประเภทเดียวกัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการจำแนกประเภทสิ่งที่อยู่ในประเภทเดียวกันจะใช้ลักษณะร่วมของสรรพสิ่งนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความเป็นสมาชิกของกลุ่มเดียวกันได้

การจำแนกประเภทเป็นการจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันให้ถูกจัดไว้ในกลุ่มเดียวกันด้วยคุณสมบัติที่มีร่วมกันบางประการ เช่น “สุนัข” “แมว” “ปลา” “กุ้ง” จัดว่าอยู่ในประเภทเดียวกันเพราะมีลักษณะร่วมกันคือเป็นสัตว์เหมือนกัน โดยที่ “สุนัข” และ “แมว” เป็นสัตว์บก ส่วน “ปลา” และ“กุ้ง” เป็นสัตว์น้ำ เป็นต้น การจำแนกประเภทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแต่ละวัฒนธรรมแต่ละสังคมมีการจัดประเภทแตกต่างกัน เช่น ในบางวัฒนธรรมอาจจะแบ่งประเภทคำดังกล่าวตามลักษณะการเลี้ยงดู กล่าวคือ “สุนัข” “แมว” และ “ปลา” เป็นสัตว์เลี้ยง ส่วน “กุ้ง” ไม่ใช่สัตว์เลี้ยง การจัดประเภทดังกล่าวทำให้แต่ละวัฒนธรรมมีมุมมองที่แตกต่างกันไม่เช่นนั้นแล้วทุกชาติทุกภาษาก็จะมีการจัดประเภทเหมือนกันและมีสมาชิกในแต่ละประเภทเท่ากัน ทั้งนี้จึงนำแนวคิดเรื่องการจำแนกประเภทตามแนวคิดต้นแบบมาใช้ในการจัดกลุ่มความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม โดยทฤษฎีการจำแนกจะทำให้ชื่อเพลงที่มีความแตกต่างกันถูกจัดไว้ในกลุ่มเดียวกันด้วยคุณสมบัติบางประการ เช่น “จระเข้หางยาว” “กบเต้น” “การเวกเล็ก” สามารถจัดไว้ให้อยู่ในกลุ่มสัตว์ได้เนื่องจากมีคุณสมบัติร่วมกันคือเป็นสัตว์ กล่าวคือ จระเข้ เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ กบ เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และการเวกเป็นสัตว์ปีก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

งานวิจัยที่มีการใช้ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เช่นเดียวกับในงานวิจัยนี้ คือ การใช้ทฤษฎีการจำแนกประเภท (Categorization) และการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) จึงได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม พร้อมทั้งแบ่งประเภทงานวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อบุคคล งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อในทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อสถานที่ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้า งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อพืช ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ใช้บทเพลงผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อบุคคลที่จะกล่าวถึงจะประกอบไปด้วย ชื่อจริง ชื่อเล่น และชื่อสกุล ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้นำศึกษาค้นคว้า และนำเสนอในรูปแบบของงานวิจัยจำนวนหนึ่ง ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงงานวิจัยต่างๆ ดังนี้ จากงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทบทวนในเรื่องของการตั้งชื่อจริง ชื่อเล่นและชื่อสกุล ได้พบว่ามีการศึกษาในประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คือ จำนวนพยางค์ มีงานวิจัยที่ใช้วิธีการวิเคราะห์ดังกล่าว เช่น งานวิจัยของสุภาพรรณ ณ บางช้าง (2527) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาในการตั้งชื่อจริงของคนไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปี พ.ศ. 2525 งานวิจัยของวรางคณา สว่างตระกูล (2540) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร งานวิจัยของสุทธาสินี ไชยกาล (2545) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมจากภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร งานวิจัยของนันทนา รณเกียรติ (2531) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาการตั้งชื่อเล่นของคนไทย งานวิจัยของอาภรณ์ คูประเสริฐวงศ์ (2544) ในงานวิจัยเรื่องนามสกุลคนไทยมุสลิมเชื้อสายมาเลย์: กรณีศึกษาที่ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และงานวิจัยของชาตบุษย์ นีละรัตตานนท์ (2549) ในงานวิจัยเรื่องลักษณะภาษาในชื่อสกุลประทานโดยสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก การศึกษาในประเด็นดังกล่าวทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการตั้งชื่อ ยกตัวอย่างเช่น ในการตั้งชื่อของคนไทยในสมัยก่อนกับการตั้งชื่อของคนไทยในสมัยปัจจุบันมีแนวโน้มของจำนวนพยางค์ที่มากขึ้น จากเดิมที่นิยมตั้งชื่อในเชิงรูปธรรม เช่น ดาว เดือน นก แมว แต่ในปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อได้มีจำนวนพยางค์มากขึ้น เช่น สุดารัตน์ ณัฐพงศ์ วรรณพร นอกจากนี้จำนวนพยางค์ของชื่อยังมีความเกี่ยวข้องกับเพศและอายุ เช่น จำนวนพยางค์ในชื่อของเพศชายจะมีจำนวนพยางค์น้อยกว่าในเพศหญิง และจำนวนพยางค์ในชื่อของกลุ่มคนอายุน้อยจะมีจำนวนพยางค์มากกว่ากลุ่มคนที่มีอายุมาก

ประเด็นที่สอง คือ ที่มาของชื่อ มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงที่มาของภาษาในการตั้งชื่อจริง ชื่อเล่น ชื่อสกุล โดยงานวิจัยจะเน้นศึกษาถึงที่มาของภาษาในการตั้งชื่อดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยในการตั้งชื่อของคนไทยของสุภาพรรณ ณ บางช้าง งานวิจัยของวรางคณา สว่างตระกูลและงานวิจัยของจริญญา ธรรมโชโต (2540) ในเรื่องการศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาการตั้งชื่อจริงและชื่อเล่นของคนไทย โดยศึกษาถึงที่มาของภาษาจากชื่อของคนไทย จากเดิมที่ชื่อของคนไทยในสมัยอดีตมีการตั้งชื่อเป็นภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ดำ แดง รอด แก้ว ฯลฯ ซึ่งนั่นหมายถึงชื่อดังกล่าวจะถูกตั้งในกลุ่มคนที่มีอายุมาก ส่วนการตั้งชื่อในสมัยใหม่จะนิยมตั้งชื่อที่นำภาษาอื่นเข้ามาตั้ง ยกตัวอย่าง ภาษาบาลี – สันสกฤต เช่น อรุณ กัมพล อาภรณ์ ธีรนุช ฯลฯ รวมถึงมีการใช้ภาษาเขมรด้วย เช่น จารึก เสงี่ยม นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาชวา ซึ่งชื่อที่มาจากภาษาอื่นนั้นนิยมนำมาตั้งกันมากขึ้นในปัจจุบัน และนิยมนำมาตั้งเป็นชื่อจริง ชื่อเล่นในกลุ่มคนที่มีอายุน้อยมากขึ้น รวมทั้งชื่อสกุลที่ได้นำมาภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้ ดังเช่นในงานวิจัยของพรทิพย์ ครามจันทึก (2548) ในงานวิจัยเรื่องนามสกุลประชาชนจังหวัดนครราชสีมา และในงานวิจัยของชาตบุษย์ นีละรัตตานนท์ (2549)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการตั้งชื่อในภาษาอื่น ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น งานวิจัยของชมพูนุท โพธิ์ทองคำ (2541) ในงานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อของชาวกะเหรี่ยงโป ตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และงานวิจัยของนริศรา โฉมสิริ (2547) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาบริบททางภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมของชื่อชาวมอญ: กรณีศึกษาชาวมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาที่มาของภาษาดังกล่าวทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการตั้งชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ที่มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้ภาษาไทยเข้ามาตั้งชื่อมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรม ทั้งทางด้านสังคม ความเป็นอยู่ ตลอดจนการรับเอาภาษามาใช้อีกด้วย แต่ที่น่าสังเกตอีกประการคือ ถึงแม้จะรับเอาภาษาไทยเข้ามาใช้ตั้งชื่อแล้ว แต่ก็ยังคงมีการใช้ชื่อในภาษานั้น ๆ เช่น ชื่อเล่น ชื่อจริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากงานวิจัยข้างต้นทำให้เห็นว่า ในการตั้งชื่อจริง ชื่อเล่น และชื่อสกุลนั้น จากเดิมที่นิยมตั้งโดยการใช้ภาษาไทยในคำเรียกชื่อของคนไทย และการใช้ภาษาอื่น ๆ ในคำเรียกชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อมามีการนำภาษาต่างประเทศอื่นเข้ามาใช้ในการตั้งชื่อมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย อีกทั้งมีการรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาใช้ในวัฒนธรรมของตน ทำให้เกิดความผสมผสานทางวัฒนธรรมอีกด้วย

ประเด็นที่สาม คือ รูปแบบและโครงสร้าง รูปแบบและโครงสร้างของภาษาที่นิยมศึกษากัน เช่น ศึกษาถึงรูปแบบและโครงสร้างในการตั้งชื่อสกุลในงานของปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) ในงานวิจัยเรื่องนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ งานวิจัยของพรทิพย์ ครามจันทึก (2548) ในการศึกษาเรื่องนี้จะเป็นการศึกษาการตั้งชื่อสกุล เพราะจะมีรูปแบบและโครงสร้างภาษาที่เหมือนกัน ยกตัวอย่างเช่น นามสกุลพระราชทาน จะมีคำว่า “ณ” แล้วตามด้วยชื่อจังหวัด หรือนามสกุลของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา ที่นิยมนำชื่ออำเภอมาต่อท้ายนามสกุล ในการศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์วิธีนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีการสร้างกฎนัยทั่วไป (Generalized rule) มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและโครงสร้างของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อสกุล

ประเด็นที่สี่ คือ เสียง การวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาในเรื่องเสียง ได้มีงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำหลักการถอดเสียงชื่อมาเป็นสัทอักษร (Phonetics) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเสียงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวกับภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริง ในงานวิจัยของไศลรัตน์ อิสระเสนีย์ (2546) โดยผลการศึกษาสรุปได้ว่า รูปแบบทางเสียงในการตั้งชื่อจริงของบุคคลในครอบครัวเดียวกันจะมีความสัมพันธ์ทางเสียง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางเสียงพยัญชนะต้น ความสัมพันธ์ทางเสียงวรรณยุกต์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของจริญญา ธรรมโชโต (2540) ที่ศึกษาการตั้งชื่อเล่นของคนไทย ผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกับงานของไศลรัตน์ในมุมมองที่ว่ารูปแบบทางเสียงในชื่อจริงและชื่อเล่นของบุคคลในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

ประเด็นที่ห้า คือ ความหมายของชื่อ ในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อนิยมศึกษาถึงความหมายจากชื่อนั้น ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ ของกลุ่มชนหนึ่ง ๆ ผ่านทางคำเรียกชื่อ และวิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่นิยมนำมาใช้นั้นก็คือ การจำแนกประเภท (Categorization) และวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential analysis) โดยจะศึกษาจากชื่อที่นำมาวิเคราะห์ จากนั้นจำแนกประเภทเพื่อจัดกลุ่มทางความหมายของคำ พร้อมทั้งคำศัพท์บางส่วนอาจจะมีการใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเข้ามาวิเคราะห์เพิ่มเติม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและมิติของคำเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความหมายที่สะท้อนความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ความหมายจากชื่อจริง งานวิจัยที่ศึกษาความหมายของชื่อเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ คตินิยม ฯลฯ พบในงานวิจัยของสุภาพรรณ ณ บางช้าง งานวิจัยของสมชาย สำเนียงงาม (2545) ในงานวิจัยเรื่องลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคล และกาลกิณีในชื่อของคนไทย งานวิจัยของวรางคณา สว่างตระกูล (2540) งานวิจัยของไศลรัตน์ อิสระเสนีย์ (2546) งานวิจัยของจรูญศรี มูลสวัสดิ์ (2535) ในงานวิจัยเรื่องการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาจังหวัดเชียงราย งานวิจัยของชมพูนุท โพธิ์ทองคำ (2541) และงานวิจัยของนริศรา โฉมสิริ (2547) จากงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องของความหมายจากชื่อจริงกับภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นงานวิจัยที่นำหลักการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความหมายที่นิยมนำมาตั้งชื่อจริง เช่น ถ้าเป็นชื่อผู้ชายจะแสดงความหมายถึง อำนาจ ความเป็นเลิศ ชัยชนะ กล้าหาญ อาทิ เกรียงไกร อำนาจ เดชา สุรศักดิ์ ถ้าเป็นชื่อผู้หญิงจะแสดงความหมายถึง ความสวยงาม ความบริสุทธิ์ ดอกไม้ อาทิ บงกช เพียงกมล และมีการเลือกใช้ความหมายที่เป็นสิริมงคล ความดีงาม หลีกเลี่ยงความหมายที่เป็นอัปมงคล ซึ่งความหมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ คตินิยมของผู้คนในสังคมหนึ่ง ๆ โดยผู้คนเหล่านี้จะมีความผูกพันกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว รวมถึงการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ความหมายจากชื่อของกลุ่มคนในภาคเหนือก็จะมีความหมายแตกต่างจากชื่อของกลุ่มคนในภาคกลาง

ความหมายจากชื่อเล่น ในงานวิจัยของจริญญา ธรรมโชโต (2540) งานวิจัยของสุทธาสินี ไชยกาล (2545) และงานวิจัยของนันทนา รณเกียรติ (2531) ความหมายจากชื่อเล่นจะมีความหมายที่แสดงถึงรูปร่างลักษณะของบุคคล เช่น ชื่อ “อ้วน” บุคคลนั้นอาจจะมีรูปร่างที่อ้วน หรือชื่อ “เล็ก” บุคคลนั้นอาจจะมีรูปร่างเล็ก เตี้ย หรือตั้งชื่อเล่นจากธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ตั้งชื่อว่า “น้ำ” บริเวณบ้านอาจจะมีแหล่งน้ำอยู่รอบ ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อเล่นให้คล้องจองกับชื่อจริง เช่น ชื่อจริง “ณัฐดนัย” ชื่อเล่น “ณัฐ” เป็นต้น

ความหมายจากชื่อสกุล ในงานวิจัยของปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) งานวิจัยของวนิดา เจริญศุข (2532) ในงานวิจัยเรื่องนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ งานวิจัยของพรทิพย์ ครามจันทึก (2548) งานวิจัยของอาภรณ์ คูประเสริฐวงศ์ (2544) และงานวิจัยของชาตบุษย์ นีละรัตตานนท์ (2549) ผลจากการศึกษาความหมายจากชื่อสกุลทำให้เห็นถึงความสำคัญทางความหมายทั้งในนามสกุลพระราชทาน นามสกุลคนไทยเชื้อสายจีน นามสกุล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คนไทยมุสลิม ที่แสดงความหมายถึงความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ความมีอำนาจ เกียรติยศ ความสัมพันธ์กับเครือญาติ การเคารพชนชั้นปกครอง การนับถือบรรพบุรุษ จากความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ทัศนคติ และการมองโลก ผ่านมุมมองทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง วิธีการศึกษาความหมายจากคำในภาษาหนึ่ง ๆ นั้นจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ในการศึกษาด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics)

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกชื่อบุคคลข้างต้น สิ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ได้แก่ จำนวนพยางค์ ที่มาของชื่อ รูปแบบและโครงสร้าง เสียง และความหมายของชื่อ ซึ่งการศึกษาในประเด็นดังกล่าวทำให้ทราบถึงวิธีการ กลวิธี และค่านิยมในการตั้งชื่อจริง ชื่อเล่น ชื่อสกุล โดยใช้หลักการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เข้ามาวิเคราะห์ทำให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด และการมองโลกของผู้คนที่สะท้อนออกมาจากการตั้งชื่อได้ เช่นเดียวกับวิธีการที่ผู้วิจัยได้ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ การศึกษาโครงสร้างทางภาษาของชื่อเพลงไทยเดิม และการจัดกลุ่มทางความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการในการศึกษาเกี่ยวกับชื่อบุคคลเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมต่อไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อในทางพระพุทธศาสนา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อในทางพระพุทธศาสนา ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของไทยเราคือ “การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร” โดยนฤมล ตุงหะโคตร (2547) “การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย” โดยกิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ (2551) “การศึกษาการตั้งนามฉายาพระสงฆ์ไทย” โดยอำนาจ ปักษาสุข (2550) และ “การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยกุสุมา สุ่มมาตร์ (2552) จากงานวิจัยดังกล่าวสิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาคือ ความหมายจากการตั้งชื่อ ซึ่งความหมายดังกล่าวจะทำให้เห็นถึงค่านิยมและคติความเชื่อของคนไทย ที่พบมากที่สุด คือ ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาและความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา เช่น ความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง ความเป็นสิริมงคล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อวัด เพราะวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา เป็นศูนย์รวมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธ การตั้งชื่อจึงมีความหมายเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนามากที่สุด และอีกประการที่พบคือ มีการใช้ภาษาบาลี – สันสกฤตในการตั้งชื่อวัดด้วย นอกจากนี้การตั้งชื่อยันต์ยังสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เช่นกัน เพราะยันต์ถือได้ว่าเป็น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องรางของขลังที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจได้ ชื่อยันต์จึงมีความหมายถึงความเป็นใหญ่ ชัยชนะ และอำนาจ

นอกจากนี้ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปรารถนา เช่น ความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง ความเป็นสิริมงคล ความเป็นใหญ่ และชัยชนะ ยังปรากฏในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งนามฉายาพระสงฆ์ซึ่งจะมีความหมายเกี่ยวกับเรื่องทางธรรม ความดีงาม และเป็นสิริมงคล

สรุปได้ว่า การตั้งชื่อวัด ชื่อยันต์ หรือนามฉายาพระสงฆ์ เป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมไทยเรามาตั้งแต่อดีต ดังที่ ณรงค์ เส็งประชา (2544: 24) ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์ของสังคมไทยไว้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จึงมีสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่มากมาย เช่น วัด เจดีย์ พระพุทธรูป พระสงฆ์ และความเชื่อด้านพุทธศาสนาก็ได้สะท้อนผ่านชื่อต่าง ๆ ในหลายลักษณะ ได้แก่ พุทธประวัติของพระพุทธเจ้า การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติภพต่างๆ ทำให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อความคิด ความเชื่ออย่างเด่นชัด เช่น คนไทยได้นำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ในพุทธประวัติมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา ส่วนหลักคำสอนต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทย นอกจากนี้งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อในทางพระพุทธศาสนาข้างต้นมีการศึกษาในเรื่องของความหมายจากการตั้งชื่อเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการศึกษาในเรื่องความหมายดังกล่าวมาปรับใช้ในการจัดกลุ่มทางความหมายในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อสถานที่

ในงานวิจัยเกี่ยวกับชื่อสถานที่จะประกอบไปด้วย ชื่อหมู่บ้าน ชื่อตำบล ซึ่งเมื่อศึกษาถึงประวัติและที่มาของชื่อแต่ละชื่อแล้ว จะเห็นว่าชื่อนั้น ๆ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และความเป็นมาของสิ่งนั้น ยกตัวอย่างเช่น “หมู่บ้านหนองใหญ่” อาจจะเกิดจากในหมู่บ้านนั้นมีหนองน้ำขนาดใหญ่ จึงถูกนำมาใช้เรียกเป็นชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้ชื่อสถานที่อาจจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อหรือสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่องการตั้งชื่อสถานที่ไว้มากมาย เช่น งานวิจัยของปรัศนี ธำรงโสตถิสกุล (2550) เรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาสจังหวัดสุโขทัย งานวิจัยของวิบัณฑิตา ช่วยชูวงษ์ (2532) เรื่องวัฒนธรรมภาษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยของโฉมสุภางค์ ทองปลิว (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความหมายชื่อหมู่บ้านและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย” งานวิจัยทั้งหมดข้างต้นได้ศึกษาในเรื่องของโครงสร้างทางภาษาในการตั้งชื่อ วิธีการตั้งชื่อ และแนวทางในการตั้งชื่อ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสถานที่กับสภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ ความคิด ความเชื่อ กิจกรรมทางสังคม สิ่งที่พบได้จากงานวิจัยข้างต้นนั้นมีความสอดคล้องกันในเรื่องของความหมายจากชื่อสถานที่ เช่น ทางด้านสภาพสังคมและวัฒนธรรมพบว่าชื่อเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต การทำมาหากินแบบเกษตรกรรม การมีระบบเครือญาติ ความเชื่อในเรื่องทิศทางต่าง ๆ และธรรมชาติรอบตัว เช่น การตั้งชื่อหมู่บ้านจากชื่อของต้นไม้ ภูเขา ตามภูมิประเทศ ตำแหน่งที่ตั้ง โดยนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน อันได้แก่ หนอง คลอง บึง ห้วย ฯลฯ และผู้คนในสังคมนั้นๆ ประกอบอาชีพใดก็จะนำมาตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งในแต่ละชุมชนก็จะมีรูปแบบ โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างกันออกไปดังงานวิจัยที่จะกล่าวต่อไปนี้

งานวิจัยงานวิจัยของปราณี กุลวณิชย์ (2535) งานวิจัยเรื่องชื่อหมู่บ้านในมณฑลกวางสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และงานวิจัยของน้องนุช มณีอินทร์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาถึงกลวิธีการตั้งชื่อ รูปแบบการตั้งชื่อและโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งเป็นวิธีการสร้างกฎนัยทั่วไป (Generalized rule) กล่าวคือ เป็นการสรุปรูปแบบของชื่อหมู่บ้านโดยกฎที่ได้ต้องมีความเป็นสากลใช้ได้ทั่วไป เป็นวิธีการหนึ่งที่ในการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยส่วนใหญ่วิธีดังกล่าวพบในงานวิจัยประเภทการสรุปหารูปแบบของชื่อต่าง ๆ เช่น ชื่อสถานที่ ชื่อบุคคล นามสกุล ยกตัวอย่างผลการวิจัยในงานวิจัยของน้องนุชที่พบโครงสร้างหลักของการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยมีส่วนประกอบ 3 ส่วนสำคัญ คือ คำบอกภูมิประเทศ (+ลักษณะเฉพาะ) (คำบอกคุณสมบัติ) ส่วนแรกเป็นคำบอกภูมิประเทศ เช่น ป่า ส่วนที่สองเป็นคำบอกลักษณะเฉพาะ เช่น สัก ซึ่งปรากฏร่วมกับคำบอกภูมิประเทศ และส่วนที่สามเป็นส่วนคุณสมบัติ เช่น น้อย ซึ่งสามารถปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับสองส่วนแรก

ในงานวิจัยของน้องนุชทำให้เห็นถึงรูปแบบของการตั้งชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ พร้อมทั้งทราบถึงปัจจัยของการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ทั้งปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านสังคม ส่วนในงานของปราณีจะเน้นในเรื่องของโครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านเป็นสำคัญ ทำให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านของชาวจ้วงและชาวไทย

จากงานวิจัยข้างต้นเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่จะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตของผู้คนในชุมชน เช่น ในสังคมนั้น ๆ มีการดำรงชีวิตอย่างไรก็จะมีการตั้งชื่อตามสิ่งนั้น ๆ เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้คนในสังคมนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม การตั้งชื่อหมู่บ้านก็จะเกี่ยวกับไร่ นา หรือสวน หมู่บ้านที่ประกอบอาชีพทำสวน ก็จะตั้งชื่อว่า “บ้านสวนงาม” หมู่บ้านใดประกอบอาชีพทำนาก็จะตั้งชื่อว่า “บ้านนาสะอาด” หมู่บ้านใดอยู่บนดอยก็ตั้งชื่อว่า “บ้านดอยสูง” การตั้งชื่อตามสภาพสิ่งแวดล้อมหรือสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง บึง ตัวอย่างเช่น “บ้านบึงเก่า” “บ้านหนองยายแสง” “บ้านห้วยขมิ้น” เป็นต้น นอกจากสภาพชีวิตทางสังคมดังกล่าวแล้ว การที่ชาวบ้านมีความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะนำมาตั้งชื่อหมู่บ้านได้เช่นกัน เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี เช่น “บ้านคลองท่าพาย” หมายถึง ลำคลองที่มีผีพรายอาศัยอยู่ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าชื่อสถานที่ต่าง ๆ นั้นมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ชื่อสถานที่ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ทัศนคติ และการมองโลกของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปวิธีการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โครงสร้างทางภาษาในการตั้งชื่อ วิธีการตั้งชื่อ และแนวทางในการตั้งชื่อ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสถานที่กับสภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์ ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงนำวิธีการในการวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาในการตั้งชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างชื่อกับสภาพชีวิต สังคม ฯลฯ มาปรับใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อร้านค้า

การตั้งชื่อร้านค้าในแต่ละยุคสมัยมีความนิยมที่แตกต่างกันออกไป ภาษาที่ใช้ก็มีความแตกต่างไปตามยุคสมัยเช่นกัน ดังเช่นในงานวิจัยของวิยะดา จงบรรจบ (2534) เรื่อง “การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า” งานวิจัยของรติการณ์ สุขเกษม (2544) เรื่อง “ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า ภายในเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” งานวิจัยของนควัฒน์ สาเระ (2550) เรื่อง “การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี: ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน” งานวิจัยเหล่านี้มุ่งศึกษาถึงที่มาของภาษา ลักษณะของคำและการประกอบคำที่ใช้ในการตั้งชื่อ พร้อมทั้งศึกษาความหมายของชื่อร้านค้า ผลการศึกษาที่มาของภาษานั้น มีการใช้ภาษาต่าง ๆ ในการตั้งชื่อ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาอาหรับ ภาษามลายู ฯลฯ และความหมายที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าส่วนใหญ่จะมีความหมายที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความร่ำรวย ความเป็นสิริมงคล และความมั่นคง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่มาของภาษา ชื่อร้านค้าที่นิยมนำมาภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าเนื่องจากคนไทยมีความนิยมและให้การยกย่องวิทยาการเทคโนโลยีของชาวตะวันตกมาอย่างช้านาน จากความคิดนี้เองที่ทำให้คนไทยให้ความเชื่อถือ และนิยมใช้สินค้าที่มาจากประเทศทางตะวันตก ทำให้เจ้าของร้านค้านำเอาภาษาอังกฤษมาเป็นเครื่องมือช่วยดึงดูดและเรียกร้องความสนใจลูกค้า โดยการตั้งชื่อร้านค้าเป็นภาษาอังกฤษเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจว่าร้านนี้เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าที่มาจากต่างประเทศ หรือสินค้าภายในร้านมีมาตรฐานเทียบเท่ากับสินค้าจากต่างประเทศ ยกตัวอย่างชื่อร้านค้า เช่น “เพาเวอร์เน็ท” “คิงออดิโอ” “ไนซ์คอนสตรัคชัน” “ฟิวเจอร์แพลนส์”

ความหมายจากชื่อร้านค้าปรากฏความหมายที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นสิริมงคล ความหมายแสดงความมั่นคงและยั่งยืน ความหมายแสดงอำนาจและยศถาบรรดาศักดิ์ ความหมายที่แสดงความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นสิริมงคลที่ปรากฏในชื่อร้านค้า เช่น” กิจเจริญ” “รุ่งเรืองการสาส์น” “รุ่งโรจน์ก่อสร้าง” ความหมายแสดงความมั่นคงและยั่งยืนที่ปรากฏในชื่อร้านค้า เช่น “ยืนยงเคหะกิจ” “สามชัยถาวร” “มั่นคงการช่าง” “ลาภนิรันดร์วิลล่า” ความหมายแสดงอำนาจและยศถาบรรดาศักดิ์ที่ปรากฏในชื่อร้านค้า เช่น “ทวีเดชชัย” “เจ้าไพศาล”

จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่าผู้ประกอบการร้านค้าให้ความสำคัญกับความหมายของชื่อร้านเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นภาษาและลักษณะการประกอบคำของชื่อร้านค้า สิ่งที่พบจากความหมายของชื่อร้านค้า ได้แก่ ความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นสิริมงคล ความมั่นคงและยั่งยืน ความหมายแสดงอำนาจและยศถาบรรดาศักดิ์ เพราะผู้ประกอบกิจการร้านค้าย่อมต้องการความเจริญก้าวหน้าในอาชีพที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการทำงาน ซึ่งจะมีความแตกต่างกับความหมายจากชื่อบุคคล ความหมายจากการตั้งชื่อในพระพุทธศาสนาและการตั้งชื่อสถานที่ จากแนวคิดเรื่องความหมายจากการตั้งชื่อร้านค้าที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ค่านิยม และการมองโลกของมนุษย์สามารถนำมาปรับใช้ในงานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมในส่วนของความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม โดยการแบ่งประเภทของความหมาย ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความคิด และการมองโลกของคนไทยจากการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมได้เช่นเดียวกับชื่อร้านค้า

5. งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อพืช

งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อพืชที่ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปนี้ประกอบด้วย คำเรียกชื่อพืช คำเรียกผัก และคำเรียกข้าว เช่นในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำเรียกชื่อพืชในกลุ่มภาษาชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือ” โดยอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา และสุพัตรา จิรนันทนาภรณ์ (2556) งานวิจัยเรื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“การตั้งชื่อภาษาไทยของผักพื้นบ้านในจังหวัดสระบุรี” โดยอุมาภรณ์ สังขมาน (2554) และงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำเรียกข้าวและระบบมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” โดยวาทิต พุ่มอยู่ (2548) งานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องการจำแนกประเภท (Categorization) เพื่อจัดประเภทสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ การจัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ จะอยู่ในกรอบสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มชนนั้น ๆ แต่ละกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและประสบการณ์แตกต่างกันจะมีระบบการจัดหมวดหมู่สิ่งรอบกายที่แตกต่างกันด้วย เช่น ในงานวิจัยของวาทิตที่ศึกษาคำเรียกข้าวและระบบมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การศึกษาพบว่ามโนทัศน์ในมองข้าวของภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแตกต่างกัน ทำให้เห็นถึงการคิด การรับรู้ และการมองโลกของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ในงานวิจัยของอุมาภรณ์และงานวิจัยของวาทิตได้ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential analysis) เพื่อใช้ในการระบุความความแตกต่างทางความหมายของคำ

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาข้างต้นไม่ว่าจะเป็นการจำแนกประเภทและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายในแต่ละวิธีการสามารถสะท้อนถึงการมองโลกของคนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภท (Categorization) และวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential analysis) ดังกล่าวมาปรับใช้ในงานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ใช้ในบทเพลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมนั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเอาไว้ แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงไทยสากล จากงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเพลงพบว่ามีการศึกษาในประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ลักษณะการใช้ภาษาในบทเพลง มีงานวิจัยที่ใช้วิธีการศึกษาดังกล่าวในงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเพลงลูกทุ่ง เช่น งานวิจัยของภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2547) ในงานวิจัยเรื่อง “เพลงลูกทุ่งอีสานกับการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์” งานวิจัยของวีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ในงานวิจัยเรื่อง “บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” งานวิจัยของลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” งานวิจัยของเพิ่มพร ธนสีลังกูร (2544) ในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณวุฒิ” งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเพลงลูกกรุง ในงานวิจัยของพงษ์ชัย ไทยวรรณศรี (2529) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์” และงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทเพลงไทยสากล ในงานวิจัยของสุขุมาล จันทวี (2536) ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2534” งานวิจัยทั้งหมดดังกล่าวมีการศึกษาถึงลักษณะการใช้ภาษาในบทเพลงประเภทต่าง ๆ เช่น การใช้คำซ้ำ การใช้คำอุทานการเล่นคำ การใช้คำย่อ การใช้คำภาษาพูด การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำภาษาต่างประเทศ

ประเด็นที่สอง โวหารในการประพันธ์เพลง การวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะพบในงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณกรรมในบทเพลง เช่น งานวิจัยของบุษกร ครุฑวงศ์ (2537) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมเพลงของพยงค์ มุกดา: การศึกษาวิเคราะห์” งานวิจัยของลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” งานวิจัยของสปัน ตันโสภณ (2538) ในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน” งานวิจัยของพงษ์ชัย ไทยวรรณศรี (2529) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์” และงานวิจัยของสุขุมาล จันทวี (2536) ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2534” งานวิจัยดังกล่าวมีการใช้โวหารต่าง ๆ ตามลักษณะของเพลง เช่น การใช้บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาและสาธกโวหาร โวหารเชิงภาพพจน์ คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สัญลักษณ์ อติพจน์ การใช้โวหารเป็นศิลปะของการใช้ถ้อยคำกล่าวถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อไปถึงผู้รับ โดยไม่ได้บอกอย่างตรงไปตรงมา แต่เป็นการใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เพื่อให้เนื้อความมีความชัดเจน มักใช้กับการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่เป็นนามธรรม

ประเด็นที่สาม เนื้อหาในบทเพลง งานวิจัยจากบทเพลงส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เรื่องทางเพศ ทัศนคติเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ที่มีทั้งสมหวังและผิดหวัง เรื่องครอบครัว การเลือกคู่ครอง ดังเช่นในงานวิจัยของบุบผา เมฆศรีทองคำ (2534) ในงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ. 2432 – 2533” งานวิจัยของรัชดาภรณ์ ดีพลงาม (2543) ในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์)” งานวิจัยของวีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ในงานวิจัยเรื่อง “บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” งานวิจัยของสปัน ตันโสภณ (2538) ในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน” งานวิจัยของสุดาจันทร์ ไชยโวหาร (2542) ในงานวิจัยเรื่อง “ลักษณะการสื่อความทางเพศจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องสตรีในช่วง พ.ศ. 2541” งานวิจัยของพงษ์ชัย ไทยวรรณศรี (2529) ในงานวิจัยเรื่อง “วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์” งานวิจัยของลักขณา สุขสุวรรณ (2521) ในงานวิจัยเรื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” และงานวิจัยของสุขุมาล จันทวี (2536) ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2534” นอกจากบทเพลงเหล่านี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวแล้ว ยังมีบทเพลงที่กล่าวถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความรักในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และมีการสั่งสอนถึงจริยธรรมในบทเพลงด้วย

นอกจากนี้เนื้อหาในบทเพลงยังได้กล่าวถึงอัตชีวประวัติของผู้ประพันธ์เพลง ดังเช่นในงานวิจัยของรัชดาภรณ์ ดีพลงาม (2543) ในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) งานวิจัยของวีรวรรณ คลังกรณ์ (2541) ในงานวิจัยเรื่อง “บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” และเนื้อหาอื่น ๆ ที่พบได้ในบทเพลง เช่น การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ค่านิยมในสังคม ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เวรกรรมบาปบุญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเพณีต่าง ๆ

ประเด็นที่สี่ คือภาพสะท้อนทางและวัฒนธรรมจากบทเพลง บทเพลงต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของคนไทย เช่นในงานวิจัยของจำลอง วงษ์ยี่ (2552) “บทเพลงลูกทุ่ง พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2547: การศึกษาภาพสะท้อนและบทบาทหน้าที่ทางสังคมและวัฒนธรรม” และงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของผู้คนและสังคม เช่น การสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมเมืองและสังคมชนบท การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา ครอบครัว ในด้านบทบาททางสังคมนั้นบทเพลงต่าง ๆ ได้ให้ความบันเทิง ความรู้ ช่วยจรรโลงสังคม ระบายอารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ช่วยในการบันทึกภาพและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมให้ผู้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของผู้คน ส่วนบทบาททางวัฒนธรรมเป็นการช่วยปลุกจิตสำนึกในการเชิดชูสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ให้เกิดความรักชาติ ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเพลงข้างต้นพบการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะการใช้ภาษาในบทเพลง โวหารในการประพันธ์เพลง เนื้อหาในบทเพลง ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากบทเพลง งานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องของเนื้อหาและภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากบทเพลงมาปรับใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาเนื้อหาในบทเพลงจะทำให้ทราบถึงค่านิยม การดำรงชีวิต ศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมโดยการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาชื่อเพลงไทยเดิม และจำแนกประเภทความหมายชื่อเพลงไทยเดิมพันธุ์ โดยมีวิธีการวิจัย ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงไทยเดิม

2. รวบรวมข้อมูลรายชื่อเพลงไทยเดิมที่จะใช้ในการวิจัยทั้งหมดจากสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน จำนวนทั้งสิ้น 3 เล่ม ดังต่อไปนี้

2.1 สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา

2.2 สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์และเพลงโหมโรง

2.3 สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากสารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เนื่องจากมีคณะบรรณาธิการฝ่ายดนตรีไทยจากราชบัณฑิตยสถานซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

งานวิจัยนี้พิจารณาความหมายชื่อเพลงไทยเดิมที่อยู่ต่อจากคำว่า “เพลง” เนื่องจากคำว่า “เพลง” เป็นคำนำไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเพลงและสามารถละออกได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยเรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของผักพื้นบ้านในจังหวัดสระบุรี โดยอุมาภรณ์ สังขมาน (2554) ที่ได้กล่าวถึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน่วยอรรถ [ผัก] ไว้ว่าเป็นหน่วยที่สามารถละออกได้ เพราะเป็นเพียงคำนำหน้าชื่อของผัก แต่มีผักบางประเภทที่ไม่สามารถละได้ เช่น ผักบุ้ง ไม่สามารถเรียกบุ้งอย่างเดียวได้ ในเพลงไทยเดิมเช่นเดียวกันถ้าคำว่า “เพลง “เป็นส่วนหนึ่งของชื่อ เช่น “ต้นเพลงฉิ่ง” กรณีนี้จะพิจารณาคำว่า “เพลง” ให้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเพลงด้วย ผลจากการรวบรวมข้อมูลรายชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมด พบว่ามีรายชื่อเพลงไทยเดิมจำนวนทั้งสิ้น 1,237 เพลง

การจัดการข้อมูล

การจัดการข้อมูลเป็นขั้นตอนในการจัดการกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวของกับงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อเพลงไทยเดิมที่จะใช้ในการวิจัยทั้งหมด 1,237 เพลง จากสารานุกรมเพลงไทยเดิมตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และผู้วิจัยได้จัดประเภทเพลงออกเป็นหมวดหมู่ตามสารานุกรมเพลงไทยเดิม ได้แก่ เพลงเถา เพลงตับและบทมโหรี เพลงหน้าพาทย์ เพลงโหมโรง เพลงเกร็ด เพลงละครร้อง ทั้งนี้การจัดประเภทเพลงเป็นหมวดหมู่ดังกล่าวทำให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง ดังแสดงจำนวนชื่อเพลงไทยเดิมในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนชื่อเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการวิเคราะห์

ลำดับ	สารานุกรมเพลงไทยเดิม	จำนวนเพลงทั้งหมด	จำนวนเพลงที่ใช้ในการวิเคราะห์
1	ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา	292	268
2	ภาคประวัติและบทร้อง		
	21. เพลงตับและบทมโหรี	51	29
	2.2 เพลงหน้าพาทย์	68	57
	2.3 เพลงโหมโรง	59	44
3	ภาคประวัติและบทร้อง		
	3.1 เพลงเกร็ด	759	583
	3.2 เพลงละครร้อง	8	-
	รวม	**1,237**	**981**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมดและจำนวนชื่อเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะเห็นว่าเพลงตับและบทมโหรี เพลงหน้าพาทย์ เพลงโหมโรง และเพลงเกร็ด ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ชื่อเพลงทั้งหมดวิเคราะห์เนื่องจากมีชื่อเพลงซ้ำกับเพลงเถา และบทมโหรียังปรากฏชื่อตอนหลังชื่อเพลงจึงไม่ได้นำส่วนดังกล่าวมาวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นชื่อตอนของบทมโหรีนั้นและไม่ได้เป็นส่วนของชื่อเพลง เช่น บทมโหรีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกพรหมาสตร์ ซึ่งจะใช้ข้อมูลเฉพาะชื่อเพลงคือ รามเกียรติ์ ส่วนเพลงละครร้องเป็นเพลงที่ใช้บทเพลงต่าง ๆ ในเพลงเถาและเพลงเกร็ดในการบรรเลงและใช้ประกอบการแสดงและการร้อง นอกจากนี้ยังไม่นำเพลงประเภทเพลงระบำและเพลงแม่บทมาใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากเพลงดังกล่าวไม่ปรากฏในสารานุกรมเพลงไทยเดิม และงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะชื่อเพลงไทยเดิมที่มาจากสารานุกรมเพลไทยเดิมจำนวน 3 เท่านั้น ดังนั้นจึงมีข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 981 เพลง

2. นำข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมดบันทึกลงในตาราง จำนวน 981 เพลง โดยแบ่งตามประเภทของเพลงไทยเดิมเพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ

3. นำรายชื่อเพลงไทยเดิมมาวิเคราะห์เพื่อหาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมตามแนวคิดเกี่ยวกับชนิดของคำ และแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมด 981 เพลงที่ได้จากการจัดการข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปนี้คือ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลง การวิเคราะห์ความหมาย และการสรุป และอภิปรายผลการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม

การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ชนิดคำ และการวิเคราะห์โครงสร้างภาษา ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ชนิดคำได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับชนิดของคำที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความถูกต้องและชัดเจน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ชนิดของคำมาวิเคราะห์เพื่อหาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม เช่น เพลง “กบเต้น” คำว่า “กบ” เป็นคำนาม และ “เต้น” เป็นคำกริยา

1.2 การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาโดยนำข้อมูลจากข้อ 3.1 ที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม เช่น เพลง “รัว” ซึ่งเป็นโครงสร้างคำโดด กล่าวคือ ประกอบด้วยคำกริยาเป็นส่วนหลัก

การวิเคราะห์ความหมายชื่อเพลงไทยเดิม

การวิเคราะห์ความหมายชื่อเพลงไทยเดิมในงานวิจัยนี้ใช้วิธีจำแนกประเภทความหมาย โดยนำข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมด 981 เพลงแยกส่วนหลักและส่วนขยายออกจากกัน โดยส่วนหลัก หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นแกนของความหมายที่ต้องปรากฏเสมอทั้งในคำ วลี รวมถึงเป็นประธานในประโยค ซึ่งส่วนที่เป็นประธานจะเป็นแกนของประโยค ดังที่ปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) ได้กล่าวถึงส่วนหลักว่าเป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอ ทั้งคำโดดหรือคำประสมที่ปรากฏเป็นส่วนแรกของชื่อ และส่วนขยาย หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่ให้ความหมายเพิ่มเติมแก่ส่วนหลักและปรากฏหลังส่วนหลัก นอกจากนี้กรณีที่ชื่อเพลงเป็นคำโดด เช่น โสน ยโสธร ให้จัดว่าเป็นส่วนหลักด้วย ดังตัวอย่างการวิเคราะห์ชื่อเพลงต่อไปนี้

(3.1) ยโสธร
(3.2) กบเต้น
(3.3) ค้างคาวกินกล้วย

คำว่า “ยโสธร” “กบ” และ “ค้างคาว” เป็นส่วนหลักซึ่งจัดอยู่ในประเภทสถานที่ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์ปีก ตามลำดับ ส่วน “เต้น” และ “กินกล้วย” เป็นส่วนขยายซึ่งจัดอยู่ในประเภทคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ซึ่งในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มความหมายในส่วนขยายที่เป็นส่วนหลักเท่านั้นไม่ได้ศึกษากลุ่มความหมายในส่วนขยายย่อย คือคำว่า “กล้วย”

การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การสรุปและอภิปรายผลการวิจัยโดยการยืนยันผลการศึกษาจากผลงานวิจัย และเอกสารที่มีผู้ทำการศึกษาหรือค้นคว้าเอาไว้ เช่น การศึกษาเรื่องการตั้งชื่อจริง ชื่อนามสกุล ชื่อสถานที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชื่อร้านค้า คำเรียกชื่อพืชหรือสิ่งต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์แก่งานด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อเพลงประเภทอื่นต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาชื่อเพลงไทยเดิม สามารถแบ่งผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม และการจำแนกประเภทความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม มีรายละเอียดต่อไปนี้

โครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิม

การศึกษาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมได้ใช้แนวคิดเรื่องชนิดคำ คำประสม นามวลี กริยาวลี และประโยค ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ผลจากการวิเคราะห์ในส่วนโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมมีดังนี้

การศึกษาด้านโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏ 5 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างคำโดด (Single Word) โครงสร้างคำประสม (Compound Word) และโครงสร้างนามวลี (Noun Phase) โครงสร้างกริยาวลี (Verb Phase) และประโยค (Sentence) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

โครงสร้างคำโดด

โครงสร้างคำโดด หมายถึง โครงสร้างที่ประกอบด้วยคำโดด โครงสร้างคำโดดที่พบในชื่อเพลงไทยเดิม มีดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างคำโดดที่เป็นคำนาม

คำนาม หมายถึง คำชนิดหนึ่งใช้สำหรับเรียกคน สัตว์ สิ่งของต่าง ๆ โครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิม ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

(4.1) ฉิ่ง

จากตัวอย่างคำว่า “ฉิ่ง” เป็นคำไทยที่เป็นคำโดด หมายถึง เครื่องตีกำหนดจังหวะชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะหล่อหนา รูปร่างกลมคล้ายถ้วยเจาะรูตรงกลางไว้ร้อยเชือกให้เป็นคู่กันสำหรับถือตีบอกจังหวะเข้ากับดนตรี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) และเป็นเพลงจำพวกหนึ่งมีเครื่องประกอบจังหวะคือฉิ่งเพียงอย่างเดียว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.2) บุหลัน

จากตัวอย่างคำว่า “บุหลัน” เป็นคำยืมจากภาษามลายูที่เป็นคำโดด หมายถึง เดือน ดวงเดือน พระจันทร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์)

(4.3) เขนง

จากตัวอย่างคำว่า “เขนง” เป็นคำยืมจากภาษาเขมรที่เป็นคำโดด หมายถึงเขาสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์)

2. โครงสร้างคำโดดที่เป็นคำกริยา

คำกริยา หมายถึง คำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม ดังนั้นโครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิมจึงเป็นโครงสร้างที่เป็นคำกริยา ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

(4.4) ลา

จากตัวอย่างคำว่า “ลา” เป็นคำกริยาที่เป็นคำโดด หมายถึงจากไปโดยแสดงให้ทราบด้วยกิริยาท่าทาง คำพูด หรือด้วยหนังสือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิม

(4.5) รัว

จากตัวอย่างคำว่า “รัว” เป็นคำกริยาที่เป็นคำโดด หมายถึง ตีหรือยิงเร็ว ๆ ทำให้เกิดเสียงดังถี่ ๆ ชื่อเพลงหน้าพาทย์เพลงหนึ่งใช้ในโอกาสร่ายเวทมนต์คาถาหรือแปลงกายหรือเนรมิตตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิม

(4.6) โอด

จากตัวอย่างคำว่า “โอด” เป็นคำกริยาที่เป็นคำโดด หมายถึง ร้องไห้ หรือชื่อเพลงสำหรับใช้เป็นหน้าพาทย์บรรเลงประกอบกิริยาร้องไห้สลบหรือตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิม

จากตัวอย่างข้างต้น โครงสร้างคำโดดของชื่อเพลงไทยเดิม สามารถแสดงโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างคำโดดในชื่อเพลงไทยเดิม

ชื่อเพลง	:	คำโดด
คำโดด	:	คำนาม / คำกริยา

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าโครงสร้างคำโดดในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏใน 2 รูปแบบ ได้แก่โครงสร้างที่ใช้คำนาม และโครงสร้างที่ใช้คำกริยาในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

โครงสร้างคำประสม (Compound Word)

คำประสม หมายถึง การรวมกันของหน่วยคำอิสระที่มีชนิดคำเหมือนหรือแตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ การประสมคำตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ และการประสมคำแบบโครงสร้างไร้ศูนย์ จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏดังนี้

1. การประสมคำตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ (Endocentric)

การประสมคำตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ หมายถึง การประสมคำโดยคำใหม่ที่ได้มีความหมายของคำเดิมคำใดคำหนึ่งเป็นหลัก จากข้อมูลปรากฏคำประสมแบบรวมศูนย์ 2 รูปแบบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 คำนามและคำนาม

โครงสร้างคำประสมที่มีรูปแบบคำนามและคำนามจะมีส่วนหลักที่เป็นคำนามตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.7) ปลาทอง

จากตัวอย่างคำว่า “ปลาทอง” เป็นคำประสมตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ หมายถึง ชื่อปลาน้ำจืดเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม มีเกล็ดสีเหลืองหรือสีส้ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำประสมของชื่อเพลงไทยเดิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.8) ฟองน้ำ

จากตัวอย่างคำว่า “ฟองน้ำ” เป็นคำประสมตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ หมายถึง ต่อมน้ำที่ผุดหรือปุดขึ้นเป็นรูปโป่ง ๆ อาจเป็นต่อมเดียวหรือรวมกันเป็นแพรก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำประสมของชื่อเพลงไทยเดิม

1.2 คำนามและคำกริยา

โครงสร้างคำประสมที่มีรูปแบบคำนามและคำกริยาจะมีส่วนหลักที่เป็นคำนามตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.9) น้ำค้าง

จากตัวอย่างคำว่า “น้ำค้าง” เป็นคำประสมตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ หมายถึง ไอน้ำในอากาศที่ถูกความเย็นแล้วหยาดลงมาค้างบนใบไม้ใบหญ้าในเวลาเช้ามืดหรือกลางคืน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำประสมของชื่อเพลงไทยเดิม

(4.10) ขวัญอ่อน

จากตัวอย่างคำว่า “ขวัญอ่อน” เป็นคำประสมตามโครงสร้างแบบรวมศูนย์ หมายถึง ตกใจง่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) จัดเป็นโครงสร้างคำประสมของชื่อเพลงไทยเดิม

โครงสร้างคำประสมในชื่อเพลงไทยเดิม

ชื่อเพลง	:	คำประสม
คำประสม	:	รวมศูนย์
รวมศูนย์	:	หน่วยที่ 1 + หน่วยที่ 2
หน่วยที่ 1	:	คำนาม
หน่วยที่ 2	:	คำนาม / คำกริยา

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าโครงสร้างคำประสมในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏใน 1 รูปแบบ คือ โครงสร้างแบบรวมศูนย์ โครงสร้างรวมศูนย์ปรากฏ 3 รูปแบบ ได้แก่ คำนามและคำนาม คำนามและคำกริยา คำกริยาและคำกริยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างนามวลี (Noun Phase)

นามวลี หมายถึง กลุ่มคำซึ่งมีคำนามเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรียกว่าหน่วยหลัก และมีส่วนอื่นมาขยายหน่วยหลัก เรียกว่าหน่วยขยาย โครงสร้างนามวลีที่พบในชื่อเพลงไทยเดิม ปรากฏ 4 รูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำนามและคำนาม

โครงสร้างนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำนามจะมีส่วนหลักที่เป็นคำนามตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำนาม จะมีความแตกต่างกับคำประสมซึ่งเกิดจากการรวมกันของหน่วยคำอิสระที่มีชนิดคำเหมือนหรือแตกต่างกันแล้วเกิดความหมายใหม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.11) ขอมโบราณ

จากตัวอย่าง “ขอมโบราณ” คำว่า “ขอม” เป็นคำนาม มีส่วนขยายคือคำว่า “โบราณ” ซึ่งเป็นคำนามเช่นเดียวกัน ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงขอมโบราณจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำนาม

(4.12) สาลิกาเขมร

จากตัวอย่าง “สาลิกาเขมร” คำว่า “สาลิกา” เป็นคำนาม มีส่วนขยายคือคำว่า “เขมร” ซึ่งเป็นคำนามเช่นเดียวกัน ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงสาลิกาเขมรจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำนาม

(4.13) มณฑาสวรรค์

จากตัวอย่าง “มณฑาสวรรค์” คำว่า “มณฑา” เป็นคำนาม มีส่วนขยายคือคำว่า “สวรรค์” ซึ่งเป็นคำนามเช่นเดียวกัน ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงมณฑาสวรรค์จึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำนาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. คำนาม คำบอกจำนวน และลักษณนาม

โครงสร้างนามวลีที่มีรูปแบบคำนาม คำบอกจำนวน และคำแยกประเภท ซึ่งคำบอกจำนวน หมายถึง คำที่แสดงถึงจำนวน เช่น หนึ่ง สอง สาม ลักษณนาม หมายถึง คำนามที่แสดงลักษณะของสิ่งต่าง ๆ เช่น แมว 2 ตัว ดังตัวอย่างชื่อเพลงต่อไปนี้

(4.14) แม่ม่ายสามคน

จากตัวอย่าง “แม่มายสามคน” คำว่า “แม่ม่าย” เป็นคำนาม มีส่วนขยายคือคำว่า “สาม” ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน และคำว่า “คน” เป็นลักษณนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงแม่ม่ายสามคนจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนาม คำบอกจำนวน และลักษณนาม

(4.15) แขกสี่เกลอ

จากตัวอย่าง “แขกสี่เกลอ” คำว่า “แขก” เป็นคำนามมีส่วนขยายคือคำว่า “สี่” ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน และคำว่า “เกลอ” เป็นลักษณนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงแขกสี่เกลอจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนาม คำบอกจำนวน และลักษณนาม

(4.16) พระจันทร์ครึ่งซีก

จากตัวอย่าง “พระจันทร์ครึ่งซีก” คำว่า “พระจันทร์” เป็นคำนามมีส่วนขยายคือ “ครึ่ง” ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน และคำว่า “ซีก” เป็นลักษณนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงพระจันทร์ครึ่งซีกจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนาม คำบอกจำนวน ลักษณนาม

3. คำบอกจำนวนและคำนาม

โครงสร้างนามวลีที่มีรูปแบบคำบอกจำนวน และคำนาม ซึ่งคำบอกจำนวน หมายถึง คำที่แสดงถึงจำนวน เช่น หนึ่ง สอง สาม

(4.17) สามสถาบัน

จากตัวอย่าง “สามสถาบัน” คำว่า “สาม” เป็นคำบอกจำนวนมีส่วนขยายคือคำว่า “สถาบัน” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงสามสถาบันจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามบอกจำนวนและคำนาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.18) เก้าทัพ

จากตัวอย่าง “เก้าทัพ” คำว่า “เก้า” เป็นคำบอกจำนวนมีส่วนขยายคือคำว่า “ทัพ” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงเก้าทัพจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามบอกจำนวนและคำนาม

(4.19) สี่บท

จากตัวอย่าง “สี่บท” คำว่า “สี่” เป็นคำบอกจำนวนมีส่วนขยายคือคำว่า “บท” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงสี่บทจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามบอกจำนวนและคำนาม

4. คำนามและคำกริยา

โครงสร้างนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำกริยาจะมีส่วนหลักที่เป็นคำนามตามด้วยส่วนขยายที่เป็นคำกริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.20) กราวรำ

จากตัวอย่าง “กราวรำ” คำว่า “กราว” เป็นคำนามมีส่วนขยายคือคำว่า “รำ” ซึ่งเป็นคำกริยา ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงกราวรำจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำกริยา

(4.21) ตระเชิญ

จากตัวอย่าง “ตระเชิญ” คำว่า “ตระ” เป็นคำนามมีส่วนขยายคือคำว่า “เชิญ” ซึ่งเป็นคำกริยา ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงตระเชิญจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำกริยา

(4.22) ตระนิมิต

จากตัวอย่าง “ตระนิมิต” คำว่า “นิมิต” เป็นคำนามมีส่วนขยายคือคำว่า “นิมิต” ซึ่งเป็นคำกริยา ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงตระนิมิตจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำนามและคำกริยา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตัวอย่างข้างต้น โครงสร้างนามวลีของชื่อเพลงไทยเดิม สามารถแสดงโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมได้ดังนี้

โครงสร้างนามวลีในชื่อเพลงไทยเดิม

ชื่อเพลง	:	นามวลี
นามวลี	:	หน่วยที่ 1 + หน่วยที่ 2 + หน่วยที่ 3
หน่วยที่ 1	:	คำนาม / คำบอกจำนวน
หน่วยที่ 2	:	คำนาม / คำกริยา
หน่วยที่ 3	:	ลักษณนาม

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าโครงสร้างนามวลีในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏใน 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่หนึ่งคือคำนามและคำนาม รูปแบบที่สองคือคำนาม คำบอกจำนวน และลักษณนาม รูปแบบที่สามคือคำบอกจำนวนและคำนาม รูปแบบที่สี่คือคำนามและคำกริยา

โครงสร้างกริยาวลี (Verb Phase)

กริยาวลี หมายถึง กลุ่มคำซึ่งมีคำกริยาเป็นส่วนประกอบสำคัญ เรียกว่าหน่วยหลัก และมีส่วนอื่นมาขยายหน่วยหลัก เรียกว่าหน่วยขยาย โครงสร้างกริยาวลีที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏ 4 รูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำกริยาและคำนาม

โครงสร้างกริยาวลีรูปแบบที่หนึ่ง คือ คำกริยาและคำนาม ส่วนหลักคือคำกริยา ส่วนขยายคือคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.23) ปลูกต้นไม้

จากตัวอย่าง “ปลูกต้นไม้” คำว่า “ปลูก” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “ต้นไม้” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงปลูกต้นไม้จึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยาและคำนาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.24) พุ่งหอก

จากตัวอย่าง “พุ่งหอก” คำว่า “พุ่ง” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “หอก” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงพุ่งหอกจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยาและคำนาม

(4.25) ลอยถาด

จากตัวอย่าง “ลอยถาด” คำว่า “ลอย” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “ถาด” ซึ่งเป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงถาดจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยาและคำนาม

2. คำกริยา คำนาม และคำนาม

โครงสร้างกริยาวลีรูปแบบที่สอง คือ คำกริยา คำนาม และคำนาม ส่วนหลักคือคำกริยา ส่วนขยายคือคำนามและคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.26) เลียบแหลมมลายู

จากตัวอย่าง “เลียบแหลมมลายู” คำว่า “เลียบ” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “แหลม” เป็นคำนาม และ “มลายู” เป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงเลียบแหลมมลายูเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำนาม และคำนาม

(4.27) ชมสวนขวัญ

จากตัวอย่าง “ชมสวนขวัญ” คำว่า “ชม” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “สวน” เป็นคำนาม และ “ขวัญ” เป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงเลียบแหลมมลายูเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำนาม และคำนาม

3. คำกริยา คำนาม และคำบุพบท

โครงสร้างกริยาวลีรูปแบบที่สาม คือ คำกริยา คำนาม และคำบุพบท ส่วนหลักคือคำกริยา ส่วนขยายคือคำนามและคำบุพบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.28) ขึ้นพลับพลากลาง

จากตัวอย่าง “ขึ้นพลับพลากลาง” คำว่า “ขึ้น” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “พลับพลา” เป็นคำนาม และ “กลาง” เป็นคำบุพบท ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงขึ้นพลับพลากลางจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำนาม และคำบุพบท

(4.29) ชมดงเหนือ

จากตัวอย่าง “ชมดงเหนือ” คำว่า “ชม” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “ดง” เป็นคำนาม และ “เหนือ” เป็นคำบุพบท ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงชมดงเหนือจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำนาม และคำบุพบท

4. คำกริยา คำกริยา และคำนาม

โครงสร้างกริยาวลีรูปแบบที่สี่ คือ คำกริยา คำกริยา และคำนาม ส่วนหลักคือคำกริยา ส่วนขยายคือคำกริยาและคำนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.30) ถอยหลังเข้าคลอง

จากตัวอย่าง “ถอยหลังเข้าคลอง” คำว่า “ถอยหลัง” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “เข้า” เป็นคำกริยา และ “คลอง” เป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงถอยหลังเข้าคลองจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำกริยาและคำนาม

(4.31) ลอยชายเข้าวัง

จากตัวอย่าง “ลอยชายเข้าวัง” คำว่า “ถอยชาย” เป็นคำกริยามีส่วนขยายคือคำว่า “เข้า” เป็นคำกริยา และ “วัง” เป็นคำนาม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงถอยชายเข้าวังจึงเป็นนามวลีที่มีรูปแบบคำกริยา คำกริยาและคำนาม

จากตัวอย่างข้างต้น โครงสร้างกริยาวลีของชื่อเพลงไทยเดิม สามารถแสดงโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างกริยาวลีในชื่อเพลงไทยเดิม

ชื่อเพลง	:	กริยาวลี
กริยาวลี	:	หน่วยที่ 1 + หน่วยที่ 2 + หน่วยที่ 3
หน่วยที่ 1	:	คำกริยา
หน่วยที่ 2	:	คำนาม / คำกริยา
หน่วยที่ 3	:	คำนาม / คำบุพบท

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าโครงสร้างกริยาวลีในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏใน 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่หนึ่งคือคำกริยาและคำนาม รูปแบบที่สองคือคำกริยา คำนาม และคำนาม รูปแบบที่สามคือคำกริยา คำนาม และคำบุพบท รูปแบบที่สี่คือคำกริยา คำกริยา และคำนาม

โครงสร้างประโยค (Sentence)

ประโยค คือ กลุ่มคำที่สัมพันธ์กันแสดงเหตุการณ์หรือสภาพบางอย่าง ส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง จากข้อมูลพบประเภทของประโยค ดังนี้

1. ประธานและกริยา

ประธานหรือภาคแสดง หมายถึง ผู้กระทำ กริยาหรือภาคแสดง หมายถึง คำที่แสดงเหตุการณ์หรือสภาพต่าง ๆ จากข้อมูลปรากฏหน่วยนามที่เป็นประธานมีความสัมพันธ์กับหน่วยกริยาได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1 ผู้กระทำและกริยา

โครงสร้างประโยคที่มีประธานและกริยา รูปแบบที่หนึ่ง คือ ผู้กระทำและกริยา ผู้กระทำ หมายถึง ผู้ที่กระทำกริยานั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.32) กบเต้น

จากตัวอย่าง “กบเต้น” คำว่า “กบ” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “เต้น” เป็นกริยาประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงกบเต้นจึงเป็นประโยคที่มีประธานและกริยาในรูปแบบผู้กระทำและกริยาซึ่งหมายถึงประธานเป็นผู้กระทำกริยานั้น ๆ

(4.33) พราหมณ์เข้า

จากตัวอย่าง “พราหมณ์เข้า” คำว่า “พราหมณ์” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “เข้า” เป็นกริยาประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงพราหมณ์เข้าจึงเป็นประโยคที่มีประธานและกริยาในรูปแบบผู้กระทำและกริยาซึ่งหมายถึงประธานเป็นผู้กระทำกริยานั้น ๆ

(4.34) กินนรรำ

จากตัวอย่าง “กินนรรำ” คำว่า “กินนร” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “รำ” เป็นกริยาประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงกินนรรำจึงเป็นประโยคที่มีประธานและกริยาในรูปแบบผู้กระทำและกริยาซึ่งหมายถึงประธานเป็นผู้กระทำกริยานั้น ๆ

1.2 ผู้ประสบและกริยา

โครงสร้างประโยคที่มีประธานและกริยา รูปแบบที่สอง คือ ผู้ประสบและกริยา ผู้ประสบ หมายถึง ผู้ที่ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.35) แขกครวญ

จากตัวอย่าง “แขกครวญ” คำว่า “แขก” เป็นผู้ประสบ คำว่า “ครวญ” เป็นกริยาประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงแขกครวญจึงเป็นประโยคที่มีประธานและกริยาในรูปแบบผู้ประสบและกริยาซึ่งหมายถึงประธานเป็นผู้ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ

(4.36) พญาครวญ

จากตัวอย่าง “พญาครวญ” คำว่า “พญา” เป็นผู้ประสบ คำว่า “ครวญ” เป็นกริยาประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงพญาครวญจึงเป็นประโยคที่มีประธานและกริยาในรูปแบบผู้ประสบและกริยาซึ่งหมายถึงประธานเป็นผู้ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ประธาน ส่วนขยายประธาน กริยา และกรรม

ประธานหรือภาคแสดง หมายถึง ผู้กระทำ ส่วนขยายประธาน หมายถึง ส่วนที่ให้ความหมายเพิ่มเติมกับประธาน กริยาหรือภาคแสดง หมายถึง คำที่แสดงเหตุการณ์หรือสภาพต่าง ๆ และกรรม หมายถึง ผู้ที่ถูกกระทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.37) สาวน้อยเล่นน้ำ

จากตัวอย่าง “สาวน้อยเล่นน้ำ” คำว่า “สาว” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “น้อย” เป็นส่วนขยายประธานที่แสดงถึงอายุ “เล่น” เป็นกริยา และ “น้ำ” เป็นกรรม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงสาวน้อยเล่นน้ำจึงเป็นประโยคที่มีประธาน ส่วนขยายประธาน กริยา และกรรม

3. ประธาน กริยา ส่วนขยายกริยา

จากข้อมูลปรากฏประโยคที่มีรูปแบบประธาน กริยา และส่วนขยายกริยา ส่วนขยายกริยา หมายถึง ส่วนที่ให้ความหมายเพิ่มเติมแก่กริยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.38) นางกลับเข้าที่

จากตัวอย่าง “นางกลับเข้าที่” คำว่า “นาง” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “กลับ” เป็นกริยา และ “เข้าที่” เป็นส่วนขยายกริยา ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงนางกลับเข้าที่จึงเป็นประโยคที่มีประธาน กริยา และส่วนขยายกริยา

4. ประธาน กริยา และกรรม

จากข้อมูลปรากฏประโยคที่มีรูปแบบประธาน กริยา และกรรม ซึ่งกรรม หมายถึง ผู้ที่ถูกกระทำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.39) ค้างคาวกินกล้วย

จากตัวอย่าง “ค้างคาวกินกล้วย” คำว่า “ค้างคาว” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “กิน” เป็นกริยาและ “กล้วย” เป็นกรรม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงค้างคาวกินกล้วยจึงเป็นประโยคที่มีประธาน กริยา กรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.40) ช้างประสานงา

จากตัวอย่าง “ช้างประสานงา” คำว่า “ช้าง” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “ประสาน” เป็นกริยา และ “งา” เป็นกรรม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงค้างคาวกินกล้วยจึงเป็นประโยคที่มีประธาน กริยา และกรรม

(4.41) จระเข้ขวางคลอง

จากตัวอย่าง “จระเข้ขวางคลอง” คำว่า “จระเข้” เป็นประธานคือเป็นผู้กระทำ คำว่า “ขวาง” เป็นกริยา และ “คลอง” เป็นกรรม ประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงจระเข้ขวางคลองจึงเป็นประโยคที่มีประธาน กริยา และกรรม

5. กริยา และกรรม

จากข้อมูลปรากฏประโยคที่มีรูปแบบกริยา และกรรม ซึ่งเป็นโครงสร้างประโยคที่ไม่มีประธานหรือภาคแสดง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.42) ลอยถาด

จากตัวอย่าง “ลอยถาด” คำว่า “ลอย” เป็นกริยา คำว่า “ถาด” เป็นกรรม ซึ่งประกอบกันเป็นชื่อของเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงลอยถาดจึงเป็นประโยคที่มีกริยาและกรรม

จากตัวอย่างข้างต้น โครงสร้างประโยคของชื่อเพลงไทยเดิม สามารถแสดงโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมได้ดังนี้

โครงสร้างประโยคในชื่อเพลงไทยเดิม

ชื่อเพลง	:	ประโยค
ประโยค	:	หน่วย 1 + หน่วย 2 + หน่วย 3 + หน่วย 4
หน่วย 1	:	ประธาน / กริยา
หน่วย 2	:	คำกริยา / ส่วนขยายประธาน / กรรม
หน่วย 3	:	คำกริยา / ส่วนขยายกริยา / กรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่าโครงประโยคในชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏใน 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่หนึ่งคือประธานและกริยา รูปแบบที่สองคือประธาน ส่วนขยายประธาน กริยา และกรรม รูปแบบที่สามคือประธาน กริยา และส่วนขยายกริยา รูปแบบที่สี่คือประธาน กริยา และกรรม จากข้อมูลยังพบว่า หน่วยที่ 2 สามารถเป็นส่วนขยายประธานและหน่วยที่ 3 สามารถเป็นส่วนขยายกริยาได้

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมดปรากฏโครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม 5 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างคำโดด (Single Word) โครงสร้างคำประสม (Compound Word) โครงสร้างนามวลี (Noun Phase) โครงสร้างกริยาวลี (Verb Phase) และโครงสร้างประโยค (Sentence) ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างนามวลี และโครงสร้างกริยาวลี ปรากฏประเภทย่อย 4 รูปแบบด้วยกัน แต่มีความแตกต่างในเรื่องของชนิดคำและตำแหน่งในโครงสร้าง

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบประเด็นสำคัญ คือ ในโครงสร้างนามวลีพบว่า รูปแบบคำนามและคำนามปรากฏการใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด เนื่องจากชื่อเพลงนั้นเกิดจากการนำคำนามมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมเป็นส่วนมาก จึงมีลักษณะของการตั้งชื่อด้วยการนำคำนามมาประสมกับคำนามมากที่สุด

การจำแนกประเภทความหมายชื่อเพลงไทยเดิม

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมพบประเภทของความหมายทั้งสิ้น 16 ประเภท ได้แก่ ชาติพันธุ์ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สัตว์ มนุษย์ ประเภทเพลง ธรรมชาติ พืช โลกตามจินตนาการ สิ่งของ สถานที่ ชื่อตัวละคร คำแสดงจำนวน อาวุธ อวัยวะ ยุคสมัย และโรค โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จากส่วนหลักและส่วนขยายของชื่อเพลงไทยเดิม รายละเอียดดังต่อไปดังนี้

1. กลุ่มความหมายชาติพันธุ์

ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีเชื้อชาติเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน กลุ่มความหมายชาติพันธุ์โดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายชาติพันธุ์

ส่วนหลัก	ชาติพันธุ์ (แขก / เขมรหรือขะแมร์ / ลาว / จีน / มอญ / พม่า / ไทย / ขอม / ฝรั่ง / ญวน / ยะวา / เงี้ยว)								
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง	สถานที่	ดนตรี	ชาติพันธุ์	ธรรมชาติ	มนุษย์	จำนวน	สัตว์	โลกตามจินตนาการ
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	ชื่อสถานที่	ตี	มอญ	บนท้องฟ้า	บุคคลทั่วไป	คู่	สัตว์ปีก	สัตว์
	คำแสดงกิริยาการประสบ	-	สี	ไทย	บนพื้นดิน	บุคคลในศาสนา	คี่	-	-
	คำแสดงกิริยาบอกสภาพ	-	เป่า	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 2 แสดงส่วนหลัก ส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย กลุ่มความหมายชาติพันธุ์ตามการจำแนกในส่วนหลักที่ปรากฏได้แก่ แขก เขมรหรือขะแมร์ ลาว จีน มอญ พม่า ไทย ขอม ฝรั่ง ญวน ยะวา และเงี้ยว ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลักได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สถานที่ ดนตรี ชาติพันธุ์ ธรรมชาติ มนุษย์ จำนวน สัตว์ โลกตามจินตนาการ

ส่วนหลักประเภทชาติพันธุ์ จากข้อมูลปรากฏชาติพันธุ์ “แขก” มากที่สุด กล่าวคือ การตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์แขกปรากฏมากที่สุดจำนวน 56 เพลง คิดเป็นร้อยละ 20.74 ของส่วนหลักในกลุ่มความหมายชาติพันธุ์ ซึ่งเกิดจากการรับวัฒนธรรมอินเดียทั้งในด้านศาสนา ภาษา วรรณคดี ระบอบการปกครอง และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เข้ามาในวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จาก การรับพุทธศาสนาจากอินเดียจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติไทย การรับคำในภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก ในด้านวรรณคดี มหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่ของอินเดียคือรามายณะหรือรามเกียรติ์ และมหาภารตะ และเรื่องรามเกียรติ์ยังได้นำมาเล่นโขน หนังใหญ่อีกด้วย ทางด้านระบอบการปกครองของไทยในอดีตมีกฎหมายเดิมของไทยที่เรียกกันว่า กฎหมายตราสามดวงซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินเดียเช่นกัน ส่วนทางด้านศิลปกรรมของไทยได้รับอิทธิพลในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านปฏิมากรรม เช่น พระพุทธรูป ด้านสถาปัตยกรรม เช่น สถูป เจดีย์ ด้านจิตกรรม เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพวาดบนฝาผนัง รวมถึงอิทธิพลด้านนาฏศิลป์ของอินเดียที่มีผลต่อนาฏศิลป์ไทยเช่นกัน ทั้งการแต่งตัวและท่ารำต่าง ๆ (กรุณา กุศลาสัย, 2543: 17)

นอกจากนี้สังคมไทยยังเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์กับต่างประเทศมาช้านานจึงค่อย ๆ รับเอาวัฒนธรรมธรรมของเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็น เขมร มอญ พม่า ลาว จีน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมไทย ดังที่มนตรี ตราโมท (2540: 95) ได้กล่าวถึงหลักการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ โดยกล่าวว่าการตั้งชื่อเพลงเพื่อบอกสำเนียงภาษาตามทำนองเพลงนั้น ๆ จะเป็นการตั้งชื่อเพลงเพื่อบ่งบอกว่าเพลงนั้นมีที่มาจากเพลงของชนชาติใดและมีทำนองอย่างไร ซึ่งทำนองต่าง ๆ มีความแตกต่างกันตามสำเนียงเพลง อาทิ เพลงแขกต้อยหม้อเป็นเพลงสำเนียงแขก จึงมีท่วงทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเอกลักษณ์เหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในเพลงไทยเดิม หรือเพลงลาวเสี่ยงเทียน ลาวดวงเดือน เป็นเพลงที่มีสำเสียงลาว

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกความหมาย 10 ประเภท ซึ่งส่วนขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงอาการที่ปรากฏให้เห็น จากข้อมูลพบคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง 3 ประเภท ดังแสดงในตัวอย่าดังต่อไปนี้

(4.43) แขกรำดาบ

จากตัวอย่าง “แขกรำดาบ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “รำดาบ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ คือการแสดงอาการเคลื่อนที่หรืออยู่กับที่

(4.44) ขอมระทม

จากตัวอย่าง “ขอมระทม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ระทม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาการประสบ คือการรับรู้ การรู้สึกหรือประสาทสัมผัส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.45) แขกเร็ว

จากตัวอย่าง “แขกเร็ว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เร็ว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาบอกสภาพ คือการแสดงสภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อาจเป็นสภาพร่างกาย การบอกลักษณะ การบอกสี การบอกสัมผัส การบอกนิสัย การบอกความเร็ว การบอกอายุ

จากข้อมูลส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางปรากฏมากที่สุด โดยคำแสดงกิริยาอาการปรากฏมากที่สุดในชื่อเพลงไทยเดิม คำแสดงกิริยาอาการที่พบในชื่อเพลง เช่น รำ ไล่ กิน ยิง เดิน เก็บ ต่อย เด็ด นั่ง ขึ้น ตัด จับ และคำแสดงกริยาอาการที่พบมากที่สุด คือ “รำ” เป็นส่วนขยายที่พบมากเนื่องจากชื่อเพลงไทยเดิมส่วนหนึ่งใช้ประกอบการรำหรือการแสดง เช่น แขกรำพัด แขกรำดาบ ขอมรำ มอญรำดาบ จีนรำพัด ส่วนคำแสดงกิริยาแสดงการประสบที่พบ เช่น ครวญ โศก โอด รำลึก รำพึง โศกา คำแสดงกิริยาอาการเหล่านี้ช่วยบ่งบอกถึงอารมณ์และจังหวะของเพลงไทยเดิมได้ เช่น เพลงแขกรำพึง ซึ่งเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองถึงการแสดงความรำพึงรำพัน เพลงนางครวญ แสดงถึงท่วงทำนองที่มีความโศกเศร้า แสดงถึงการจากไป ส่วนคำแสดงกิริยาบอกสภาพพบน้อยที่สุด เช่น เร็ว ช้า อาทิเพลง แขกเร็ว เขมรเร็ว ซึ่งเป็นการบอกถึงท่วงทำนองเพลง

1.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่

สถานที่ หมายถึง ที่ตั้ง แหล่ง สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตากอากาศ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ที่อยู่บุคคล และชื่อสถานที่ จากข้อมูลพบเพียงส่วนขยายประเภทชื่อสถานที่เท่านั้น เช่น ชื่อตำบล ชื่ออำเภอ ชื่อจังหวัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.46) มอญท่าอิฐ

จากตัวอย่าง “มอญท่าอิฐ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ท่าอิฐ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี ซึ่งอยู่ในประเภทชื่อสถานที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.47) เขมรปากท่อ

จากตัวอย่าง “เขมรปากท่อ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ปากท่อ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรี ซึ่งอยู่ในประเภทชื่อสถานที่

(4.48) ลาวลำปาง

จากตัวอย่าง “ลาวลำปาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ลำปาง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ชื่อจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งอยู่ในประเภทชื่อสถานที่

จากข้อมูลส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่เกิดจากการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่มีความเกี่ยวข้องระหว่างผู้แต่งเพลงกับสถานที่หนึ่ง ๆ กล่าวคือ ชื่อสถานที่ ได้แก่ ชื่อตำบล ชื่ออำเภอ ชื่อจังหวัด เช่น เพลงเขมรไทรโยค พระราชนิพนธ์โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินประพาสน้ำตกไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้ทรงพระนิพนธ์บทร้องประกอบการบรรยายถึงความงดงามของธรรมชาติ แล้วประทานนามว่า “เขมรไทรโยค” โดยมีเค้ามาจากเพลงเขมร เป็นต้น เพลงเขมรปากท่อ แต่งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชาวเขมรที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี นอกจากนี้พบว่าชื่อเพลงไทยเดิมในส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ แสดงให้เห็นถึงการระลึกถึงสถานที่นั้นๆ ในขณะที่ผู้แต่งเพลงได้เดินทางไป เพราะฉะนั้นบทร้องและทำนองเพลงจึงมีความสัมพันธ์กับสถานที่นั้น ๆ ตามชื่อเพลงไทยเดิม

1.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับดนตรี

ดนตรี หมายถึง เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดัง ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์รัก โศก และรื่นเริงได้ตามทำนองเพลง จากข้อมูลพบส่วนขยายเครื่องดนตรีซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อย ได้แก่ เครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องสี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.49) จีนขลุ่ย

จากตัวอย่าง “จีนขลุ่ย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ขลุ่ย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า หมายถึง ชื่อเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งสำหรับเป่าให้เป็นเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.50) จีนขิม

จากตัวอย่าง “จีนขิม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ขิม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี หมายถึง ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี

(4.51) พม่ากลองยาว

จากตัวอย่าง “พม่ากลองยาว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “กลองยาว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี หมายถึง ชื่อเครื่องตีที่ทำด้วยไม้ มีลักษณะกลม กลวง ขึงด้วยหนัง มีหลายชนิด ขึ้นหนังหน้าเดียว มีรูปยาวมาก ใช้สะพายในเวลาตีจีนขิม

จากข้อมูลส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับเครื่องดนตรี สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อย ได้แก่ เครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องสี โดยที่เครื่องตีปรากฏเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายมากที่สุด ได้แก่ ขิม อาทิเพลงจีนขิม จีนขิมเล็ก จีนขิมกลาง จีนขิมใหญ่ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ ขลุ่ย อาทิเพลงเขมรปี่แก้ว จีนขลุ่ย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี ได้แก่ ซอ อาทิเพลง ขะแมร์ซอ จากข้อมูลสรุปได้ว่าการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายเกี่ยวกับเครื่องดนตรีพบเพียงเครื่องตี เครื่องสีและเครื่องเป่าเท่านั้น ไม่พบเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด เช่น จะเข้ ซึง สาเหตุที่ไม่ปรากฏชื่อเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดอาจจะมาจากเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีดมีเพียงจะเข้ส่วนเครื่องดนตรีประเภทอื่นโดยเฉพาะเครื่องตีมีจำนวนมากกว่าจึงนิยมนำมาใช้ตั้งชื่อเป็นชื่อเพลง

นอกจากนี้การตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนหลักมีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์และส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับเครื่องดนตรียังแสดงให้เห็นถึงที่มาของเครื่องดนตรีนั้น ๆ ที่สอดคล้องกับการตั้งชื่อเพลงอีกด้วย เช่น พม่ากลองยาว เกิดจากการละเล่นเทิ้งบ่องหรือกลองยาวของชาวพม่า คนไทยจึงนำมาเล่นด้วยเครื่องดนตรีไทยที่มีทำนองเป็นเพลงพม่า ซึ่งมีทำนองเพลงสนุกสนาน ส่วนเพลงจีนขิม เป็นเพลงสำเนียงจีน และนิยมใช้ขิมในการบรรเลง ซึ่งขิมเป็นเครื่องดนตรีที่มีที่มาจากอาณาจักรเปอร์เซียผ่านเส้นทางสายไหมแล้วเข้าสู่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ขิมจึงนับเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทหนึ่ง การตั้งชื่อเพลงว่า จีนขิม หรือจีนขิมใหญ่ จีนขิมเล็ก จึงทำให้ทราบถึงที่มาของเครื่องดนตรีนั้น ๆ ว่าเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ใด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลยังพบว่าเครื่องดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ มีที่มาจากเครื่องดนตรีของประเทศเพื่อนบ้านเช่นเดียวกับชื่อเพลงไทยเดิมที่เกิดจากการยืมเพลงสำเนียงต่าง ๆ มาดัดแปลงเป็นเพลงไทยเดิม จึงทำให้เพลงต่าง ๆ มีลักษณะท่วงทำนองตามชื่อเพลงสำเนียงนั้น ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

1.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.52) เขมรไทย

จากตัวอย่าง “เขมรไทย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ไทย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า

(4.53) แขกมอญ

จากตัวอย่าง “แขกมอญ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “มอญ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อชนชาติหนึ่งเคยเป็นใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของพม่า ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศพม่า

(4.54) แขกไทย

จากตัวอย่าง “แขกไทย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ไทย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทย มอญ เช่น เพลงเขมรไทย เป็นการตั้งชื่อเพลงให้มีความหมายถึงทำนองและจังหวะเพลงที่มีทั้งทำนองเขมรและทำนองไทยไว้ในเพลงเดียวกัน หรือเพลงแขกมอญ มีที่มาจากความสัมพันธ์ของชาวมอญทางด้านการค้าขายอย่างใกล้ชิดกับประเทศอินเดียและลังกา และรับเอาวัฒนธรรมของอินเดียมาใช้ทั้งด้านภาษา และศาสนาพุทธ มอญมีบทบาทในการถ่ายทอดอารยะธรรมอินเดียไปยังชนชาติอื่น ๆ จึงทำให้ชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏชื่อ “แขก” และ “มอญ” ในชื่อเพลง โดยที่เพลงดังกล่าวมีสำเนียงมอญ แต่ใช้ชื่อว่าเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“แขกมอญ” อีกประการคือ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติต่าง ๆ เช่น เขมร และไทย ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนลักษณะทางวัฒนธรรมกันขึ้น

1.5 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนหลักมีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์และส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ ในที่นี้ธรรมชาติหมายถึงสิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ธรรมชาติบนท้องฟ้า ธรรมชาติบนพื้นดิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.55) ลาวดวงเดือน

จากตัวอย่าง “ลาวดวงเดือน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า คำว่า “ดวงเดือน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติบนท้องฟ้า หมายถึง ดวงจันทร์

(4.56) จีนดาวดวงเดียว

จากตัวอย่าง “จีนดาวดวงเดียว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ดาว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติบนท้องฟ้า หมายถึง สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืด ดังนั้น “ดวงเดียว” เป็นส่วนขยายคำว่า “ดาว” ที่มีความหมายถึงคำเรียกสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปกลม ๆ หรือที่เห็นเป็นวง ๆ ที่มีเพียงหนึ่งดวง “ดาวดวงเดียว” จึงมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง ดาวที่มีแสงยิบยับในท้องฟ้าเพียงหนึ่งดวง

(4.57) แขกอะหวัง

จากตัวอย่าง “แขกอะหวัง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “อะหวัง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติบนท้องฟ้า หมายถึง บรรยากาศ ซึ่งเป็นคำยืมจากภาษามลายู

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ธรรมชาติบนท้องฟ้า ธรรมชาติบนพื้นดิน ส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติบนท้องฟ้าพบมากที่สุดได้แก่ ดวงเดือน ดาว อะหวัง (บรรยากาศ) เช่น เพลงลาวดวงเดือย จีนดาวดวงเดียว แขกอะหวัง ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติบนพื้นดิน ได้แก่ เขา เช่น เพลงเขมรเขาเขียว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลพบว่าส่วนขยายเกี่ยวกับธรรมชาติที่นำมาขยายส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติที่อยู่บนท้องฟ้า ที่พบมากคือ ดาว และเดือน ซึ่งเพลงไทยเดิมส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความงดงามของพระจันทร์ที่ส่องแสงสว่างยามค่ำคืน มากกว่าการกล่าวถึงแสงแดดจากพระอาทิตย์ที่มีความร้อน แต่ก็ปรากฏชื่อเพลงที่มีความหมายถึงพระอาทิตย์บ้างจำนวนน้อย เช่น เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง เนื่องจากเพลงไทยเดิมที่มีชื่อดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีท่วงทำนองที่อ่อนหวาน ไพเราะ และเป็นการรำพึงพันถึงคนรักหรือการจากลาด้วยความอาลัย จึงปรากฏเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายถึงธรรมชาติที่อยู่บนท้องฟ้าเป็นส่วนใหญ่

1.6 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง สามารถแบ่งประเภทย่อยได้แก่ บุคคลทั่วไป และบุคคลในศาสนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.58) แขกพราหมณ์

จากตัวอย่าง “แขกพราหมณ์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “พราหมณ์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง แห่งในวรรณะที่ 1 แห่งสังคมฮินดู

(4.59) ลาวสาวสวย

จากตัวอย่าง “ลาวสาวสวย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สาว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ หมายถึง หญิงที่มีอายุพ้นวัยเด็ก และคำว่า “สวย” เป็นส่วนขยายหมายถึง งามน่าพึงพอใจ เป็นส่วนขยายคำว่า “สาว” ในที่นี้ “สาวสวย” จึงมีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง หญิงสาวที่ความงามน่าพึงพอใจ

(4.60) แขกเจ้าเซ็น

จากตัวอย่าง “แขกเจ้าเซ็น” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เจ้าเซ็น” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง คนพวกหนึ่งที่ถือศาสนาอิสลาม ซึ่งนับถืออิหม่ามฮูเซ็น

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ปรากฏประเภทย่อยได้แก่ บุคคลทั่วไป และบุคคลในศาสนา ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคลทั่วไป เช่น สาวสวย ในเพลง ลาวสาวสวย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับบุคคลในศาสนา เช่น พราหมณ์ เจ้าเซ็น โพธิสัตว์ กล่าวคือ พราหมณ์คือบุคคลในศาสนาพราหมณ์เป็นบุคคลในวรรณะที่ 1 แห่งสังคมฮินดู ในเพลงแขกพราหมณ์ เจ้าเซ็นคือนิกายหนึ่งในศาสนาอิสลาม ในเพลงแขกเจ้าเซ็น และโพธิสัตว์คือผู้ที่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต จะเห็นว่าส่วนขยายมีความเกี่ยวข้องกับส่วนหลักในชื่อเพลง เช่น เพลงแขกพราหมณ์ คำว่า พราหมณ์ เป็นบุคคลหนึ่งในศาสนาฮินดู ประเทศอินเดีย ซึ่งโดยทั่วไปเรียกว่าแขก จึงนำชื่อทำนองเพลงและบุคคลในศาสนามาตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

1.7 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน ในที่นี้จำนวนหมายถึงยอดรวมที่กำหนดนับไว้เป็นส่วน ๆ เช่น จำนวนนับ หนึ่ง สอง สาม สี่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.61) ลาวสามท่อน

จากตัวอย่าง “ลาวสามท่อน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สาม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน หมายถึง จำนวนสองบวกหนึ่ง และคำว่า “ท่อน” เป็นส่วนขยายคำว่า “สาม” ที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ลักษณนามเรียกสิ่งที่ตัดแบ่งออกเป็นท่อน ๆ ดังนั้นคำว่า “สามท่อน” ในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

(4.62) แขกสี่เกลอ

จากตัวอย่าง “แขกสี่เกลอ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สี่” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน หมายถึง จำนวนสามบวกหนึ่ง และคำว่า “เกลอ” เป็นส่วนขยายคำว่า “สี่” ที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ลักษณนามของสิ่งต่าง ๆ ในที่นี้คือเพื่อน ดังนั้นคำว่า “สี่เกลอ” ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

(4.63) พม่าห้าท่อน

จากตัวอย่าง “พม่าห้าท่อน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ห้า” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน หมายถึง จำนวนสี่บวกหนึ่ง และคำว่า “ท่อน” เป็นส่วนขยายคำว่า “ห้า” ที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ลักษณนามเรียกสิ่งที่ตัดแบ่งออกเป็นท่อน ๆ ดังนั้นคำว่า “ห้าท่อน” ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวนดังกล่าว ได้แก่ จำนวนคู่ และคี่ เป็นการบอกถึงจำนวนของสิ่งนั้น ๆ เช่น เพลง แขกสี่เกลอ คำว่า สี่เกลอ หมายถึง เพื่อน 4 คน ส่วนเพลงพม่าห้าท่อนหรือเพลงลาวสามท่อน มาจากการดัดแปลงเพลงเก่าโดยมีทั้งหมดห้าท่อนหรือสามท่อน ซึ่งคำว่าท่อนเป็นการบอกถึงลักษณะที่แบ่งออกเป็นส่วน ๆ เช่น ท่อน 1 ก็หมายถึง ส่วนที่ 1 หรือส่วนแรก และจำนวนท่อนที่ใช้เป็นชื่อเพลงส่วนใหญ่จะเป็นจำนวนคี่ เช่น สาม ห้า

1.8 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง เช่น ไก่ ช้าง ม้า ปลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.64) แขกนกเอี้ยง

จากตัวอย่าง “แขกนกเอี้ยง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “นกเอี้ยง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายสัตว์ หมายถึง ชื่อนกรูปร่างอ้วน หางสั้น กินแมลงและผลไม้

(4.65) พม่านกเขา

จากตัวอย่าง “พม่านกเขา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือ “นกเขา” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง ชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง มีสีเทาน้ำตาลมีลายตลอดตัว

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ปรากฏเพียงสัตว์ปีกเท่านั้น ได้แก่ นกเขา และนกเอี้ยง เหตุที่นำชื่อของนกดังกล่าวมาใช้ตั้งชื่อเพลงน่าจะมาจากเสียงที่ไพเราะของนก เช่น นกเขามีเสียงร้องที่ไพเราะน่าฟัง จึงใช้ตั้งเป็นชื่อเพลงที่มีทำนองคล้ายเสียงนกร้อง ที่เห็นอย่างชัดเจน เช่น เพลงนกเขาขะแมร์ เป็นเพลงสำเนียงเขมร ที่มีท่วงทำนองคล้ายเสียงนกร้องคู่กันไป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเพลงดังกล่าว

1.9 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกตามจินตนาการ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับโลกตามจินตนาการ หมายถึง โลกในอุดมคติของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการจินตนาการขึ้น ได้แก่ โลกต่าง ๆ นรก สวรรค์ เทพ สัตว์ในนิยาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.66) จีนพญาครุฑ

จากตัวอย่าง “จีนพญาครุฑ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “พญาครุฑ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง พญานกในเทพนิยายเป็นพาหนะของพระนารายณ์

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกตามจินตนาการพบเพียงประเภทย่อยประเภทเดียวคือ สัตว์ ได้แก่เพลงจีนพญาครุฑ โดยส่วนใหญ่ประเภทโลกตามจินตนาการจะพบได้มากในส่วนหลักของชื่อเพลงมากกว่าส่วนขยาย เช่นเพลง เหราเล่นน้ำ กินนรรำ

2. กลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกมาหรือปรากฏให้เห็นด้วยกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) กลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ส่วนหลัก	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง (คำแสดงกิริยาอาการ / คำแสดงกิริยาการประสบ / คำแสดงกิริยาบอกสภาพ)									
ส่วนขยาย	ธรรมชาติ	สถานที่	พืช	สิ่งของ	สัตว์	คำแสดงกิริยา ฯ	อาวุธ	มนุษย์	โลกตามจินตนาการ	ลักษณะ
ประเภทย่อย	ท้องฟ้า	ชื่อสถานที่	ลำต้นพืช	ภาชนะ	สัตว์บก	กิริยาอาการ	-	บุคคลทั่วไป	เทพ	-
	พื้นดิน	ที่อยู่บุคคล	ดอกพืช	อุปกรณ์	-	-	-	บุคคลศาสนา	-	-
				สิ่งของต่างๆ	-	-	-		-	-

ตารางที่ 3 แสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการ คำแสดงกิริยาการประสบ คำแสดงกิริยาบอกสภาพ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลัก ได้แก่ ธรรมชาติ สถานที่ พืช สิ่งของ สัตว์ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง อาวุธ มนุษย์ โลกตามจินตนาการ ลักษณนาม ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางปรากฏ 3 ประเภท ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการ คำแสดงกิริยาการประสบ คำแสดงกิริยาบอกสภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.67) รัว

จากตัวอย่าง “รัว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง ตีหรือยิงเร็ว ๆ ทำให้เกิดเสียงดังถี่ ๆ

(4.68) ครุ่นคิด

จากตัวอย่าง “ครุ่นคิด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาการประสบ แสดงถึงการรู้สึกของบุคคล

(4.69) ตะคุกรุกร้น

จากตัวอย่าง “ตะคุกรุกร้น” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาบอกสภาพ ที่แสดงถึงสภาพของบุคคลที่รีบร้อน

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางปรากฏประเภทย่อยคำแสดงกิริยาอาการมากที่สุด เช่น ขึ้น ชม ไต่ ถอน ขว้าง ลอย ตาม หนี เข้า อาทิเพลง ขึ้นพลับพลา ชมทะเล ไต่ลวด ถอนสมอ ขว้างดาบ ลอยถาด ตามกวาง หนีเสือ เข้าม่าน เนื่องจากชื่อเพลงไทยเดิมส่วนใหญ่ตั้งชื่อตามทำนอง จังหวะ ของเพลงนั้น ๆ อีกทั้งคำแสดงกิริยาอาการเป็นกิริยาที่พบได้มากที่สุดในกลุ่มความหมายคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางที่พบได้จากการเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ หรืออยู่กับที่ ส่วนคำแสดงกิริยาการประสบที่เป็นส่วนหลักในชื่อเพลงพบข้อมูลรองลงมา เช่น เพลงครุ่นคิด แสนคำนึง ห่วงอาลัย ครุ่นคำนึง คำนึงครวญ เป็นกิริยาที่แสดงถึงการรับรู้ การรู้สึก และประสาทสัมผัส เป็นกิริยาที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมเพื่อบ่งบอกถึงอารมณ์เพลงนั้น ๆ เช่น เพลงแสนสุดสวาทมีท่วงทำนองเพลงและจังหวะที่แสดงถึงความรักและสุดอาลัยต่อคนรัก ส่วนคำแสดงกิริยาบอกสภาพที่เป็นส่วนหลักในชื่อเพลงพบข้อมูลน้อยที่สุด เช่น เพลงตุ้งติ้ง ช้า

ส่วนขยายปรากฏการจำแนก 10 ประเภท ซึ่งส่วยขยายจะประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ โดยแบ่งเป็นประเภทย่อยได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่บนท้องฟ้าและธรรมชาติที่อยู่บนพื้นดิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.70) ชมแสงจันทร์

จากตัวอย่าง “ชมแสงจันทร์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “แสงจันทร์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติบนท้องฟ้า

(4.71) ชมทะเล

จากตัวอย่าง “ชมทะเล” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ทะเล” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติบนพื้นดิน หมายถึง ทะเลใหญ่

(4.72) สรรเสริญพระจันทร์

จากตัวอย่าง “สรรเสริญพระจันทร์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “พระจันทร์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติที่อยู่บนท้องฟ้า หมายถึง ดวงเดือน

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ธรรมชาติบนท้องฟ้า และธรรมชาติบนพื้นดิน ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติบนท้องฟ้าเป็นส่วนที่พบมากที่สุด เช่น แสงจันทร์ ลม พระจันทร์ จักรวาล ในเพลง ชมแสงจันทร์ ครอบจักรวาล ล่องลม เนื่องจากการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมนิยมนำชื่อของสิ่งที่อยู่บนท้องฟ้าโดยเฉพาะดวงจันทร์ที่สามารถสื่อถึงอารมณ์เพลงได้มากกว่าธรรมชาติบนพื้นดิน เช่น ทะเล สมุทร นอกจากนี้แสงจากพระจันทร์ยังเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดและอิทธิพลต่อมนุษย์มาอย่างช้านาน ซึ่งส่วนหลักเกี่ยวกับธรรมชาติบนท้องฟ้านั้นจะพบชื่อเพลงไทยเดิมที่มีความหมายถึงดวงจันทร์มากที่สุด ดังจะได้กล่าวในประเภทที่ส่วนหลักมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติต่อไป

2.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ที่ตั้ง แหล่ง ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อย ได้แก่ ชื่อสถานที่ และที่อยู่บุคคล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.73) ด้อมค่าย

จากตัวอย่าง “ด้อมค่าย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ค่าย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชื่อสถานที่ หมายถึง ที่ตั้งกองทหาร มีรั้วล้อมรอบ

(4.74) ชมตลาด

จากตัวอย่าง “ชมตลาด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตลาด” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชื่อสถานที่ หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่าง ๆ

(4.75) ล่องเรือพระนคร

จากตัวอย่าง “ล่องเรือพระนคร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “พระนคร” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงที่อยู่บุคคล หมายถึง ที่อยู่หรือเมือง

ส่วนขยายที่มีความหมายถึงสถานที่ ได้แก่ ชื่อสถานที่ และที่อยู่บุคคล พบข้อมูลที่ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าชื่อเพลงเกิดจากสถานที่ที่สำคัญ จะพบความหมายเกี่ยวกับสถานที่ในส่วนหลักเป็นส่วนใหญ่

2.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงพืช หมายถึง พรรณไม้ที่งอกงามที่อยู่ตามที่ต่าง ๆ เช่น ดอกไม้ ใบไม้ ต้นไม้ ข้าว หญ้า ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อย 2 ประเภท ได้แก่ ลำต้นพืช ดอกของพืช พืชอื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.76) กรองดอกไม้

จากตัวอย่าง “กรอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ดอกไม้” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงดอกของพืช หมายถึง ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์

(4.77) ปลูกต้นไม้

จากตัวอย่าง “ปลูกต้นไม้” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ต้นไม้” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลำต้นพืช หมายถึง คำรวมเรียกชื่อพืชทั่วไปโดยปรกติชนิดมีลำต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.78) ร้อยดอกไม้

จากตัวอย่าง “ร้อย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ดอกไม้” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงดอกของพืช หมายถึง ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ลำต้นพืช และดอกของพืช ส่วนขยายประเภทดอกของพืชพบว่ามีการนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด นั่นคือ ดอกไม้เพลงไทยเดิมส่วนใหญ่ จะนำชื่อของดอกไม้มาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิม เช่นเพลงร้อยดอกไม้ กรองดอกไม้ เพื่อกล่าวถึงความงามของดอกไม้ มากกว่าการนำชื่อพืชที่ไม่เป็นมงคลหรือพืชที่ไม่สวยงามมาตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

2.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสิ่งของ หมายถึง วัตถุต่าง ๆ ของหรือข้าวของ เช่น ภาชนะต่าง ๆ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ ภาชนะ อุปกรณ์ สิ่งของต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.79) ลอยถาด

จากตัวอย่าง “ลอยถาด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ถาด” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงภาชนะ หมายถึง ภาชนะใส่สิ่งของ ทำด้วยไม้หรือโลหะ มีขอบ

(4.80) ไต่ลวด

จากตัวอย่าง “ไต่ลวด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ลวด” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงอุปกรณ์ หมายถึง โลหะที่เอามารีดเป็นเส้นยาว ๆ

(4.81) ถอนสมอ

จากตัวอย่าง “ถอนสมอ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สมอ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงอุปกรณ์ หมายถึง ของหลักที่ล่ามโซ่หรือเชือกอยู่กับเรือเวลาจอดเรือใช้ทอดลงไปในน้ำให้เกาะพื้นเพื่อไม่ให้เรือเคลื่อนไปที่อื่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ ภาชนะ อุปกรณ์ สิ่งของต่าง ๆ ซึ่งในชื่อเพลงไทยเดิมพบความหมายประเภทนี้จำนวนน้อย เช่น เพลงลอยถาด ถอนสมอ ยกตะลุ่ม จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าความหมายเกี่ยวกับสิ่งของนิยมนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

2.5 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง เช่น ช้าง ม้า นก ค้างคาว เสือ สิงโต สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้ 1 ประเภท ได้แก่ สัตว์บก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.82) กล่อมช้าง

จากตัวอย่าง “กล่อมช้าง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ช้าง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์บก หมายถึง ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ตัวสีเทา จมูกยื่นยาว เรียกว่างวง ตัวผู้มีงา

(4.83) ตามกวาง

จากตัวอย่าง “ตามกวาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “กวาง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์บก หมายถึง ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องกีบคู่ ลำตัวเพรียว คอและขายาว หางสั้น

(4.84) หนีเสือ

จากตัวอย่าง “หนีเสือ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เสือ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์บก หมายถึง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์กินเนื้อ

ส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์แบ่งได้เป็น 1 ประเภท ได้แก่ สัตว์บก โดยสัตว์บกที่นำมาเป็นส่วนขยายชื่อเพลงไทยเดิมจะเป็นสัตว์บกที่อาศัยอยู่ในป่า เช่น เสือ สิงโต ช้าง โดยเฉพาะช้างเป็นสัตว์ที่นิยมนำมาใช้ตั้งเป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่พบในส่วนหลักของเพลง เช่น เพลงไอยเรศ ไอยราช้างประสานงา เพราะช้างถือได้ว่าเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของคนไทยมาอย่างช้านาน ในตำนานการสู้รบของกษัตริย์ไทยก็ใช้ช้างในการทำยุทธหัตถี หรือมีการนำรูปช้างมาใช้ในธงชาติก่อนที่จะกลายมาเป็นธงไตรรงค์เช่นในปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.6 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับกิริยาท่าทาง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงอาการที่ปรากฏให้เห็น เช่น เดิน วิ่ง นั่ง กิน เหาะ เหิน บิน กระโดด จากข้อมูลพบประเภทย่อยของคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางเพียง 1 ประเภท คือ คำแสดงกิริยาอาการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.85) ลอยชายเข้าวัง

จากตัวอย่าง “ลอยชายเข้าวัง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เข้า” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาแสดงอาการ หมายถึง อาการที่เคลื่อนไปข้างในและคำว่า “วัง” หมายถึง ที่อยู่ของเจ้านาย ดังนั้น “เข้าวัง” จึงเป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ

(4.86) ถอยหลังเข้าคลอง

จากตัวอย่าง “ถอยหลังเข้าคลอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เข้า” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง อาการที่เคลื่อนไปข้างในและคำว่า “คลอง” หมายถึง ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำ ดังนั้น “เข้าคลอง” จึงเป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ

(4.87) นั่งกิน

จากตัวอย่าง “นั่งกิน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “กิน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ

2.7 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนหลักมีความหมายเกี่ยวกับกิริยาท่าทางและส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้หรือฆ่า เช่น ดาบ ขวาน หอก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.88) ขว้างขวาน

จากตัวอย่าง “ขว้างขวาน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ขวาน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายอาวุธ หมายถึง เครื่องมือสำหรับตัด ฟัน ผ่า ถากไม้ ทำด้วยเหล็กมีสันหนาใหญ่

(4.89) พุ่งหอก

จากตัวอย่าง “พุ่งหอก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “หอก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงอาวุธ หมายถึงอาวุธสำหรับแทงชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะมีด้ามยาว

(4.90) โยนดาบ

จากตัวอย่าง “โยนดาบ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ดาบ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงอาวุธ หมายถึง มีดยาวปลายแหลมชนิดหนึ่ง สันแอ่นปลายงอนเล็กน้อย เป็นอาวุธสำหรับฟันแทง

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธมักใช้ขยายส่วนหลักที่เป็นคำแสดงกิริยาอาการ เช่น ขว้างดาบ ขว้างขวาน พุ่งหอก โยนดาบ

2.8 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง คน เป็นสัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย นารี อนงค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.91) กล่อมนารี

จากตัวอย่าง “กล่อมนารี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “นารี” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง ผู้หญิง นาง

(4.92) ดำเนินพราหมณ์

จากตัวอย่าง “ดำเนินพราหมณ์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “พราหมณ์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง คนในวรรณะที่ 1 แห่งสังคมฮินดู

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.93) โลมอนงค์

จากตัวอย่าง “โลมอนงค์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “อนงค์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง นาง หรือนางงาม

2.9 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกในจินตนาการ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงอมนุษย์ หมายถึง ผู้ที่มิใช่มนุษย์ หมายรวมทั้ง เทวดา พรหม สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ภูตผีปีศาจ ซึ่งพบประเภทย่อย 1 ประเภท ได้แก่ เทพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.94) กำสรวลสุรางค์

จากตัวอย่าง “กำสรวลสุรางค์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สุรางค์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเทพ หมายถึง นางสวรรค์

(4.95) ภิรมย์สุรางค์

จากตัวอย่าง “ภิรมย์สุรางค์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สุรางค์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเทพ หมายถึง นางสวรรค์

(4.96) ประชุมเทวราช

จากตัวอย่าง “ประชุม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เทวราช” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเทพ หมายถึง เทวดา

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกในจินตนาการที่พบปรากฏเพียงประเภทย่อย “เทพ” เท่านั้น ซึ่งเทพหรือเทวดาปรากฏในชื่อเพลงไทยเดิมที่เป็นส่วนหลักมากกว่าส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่พบจะเป็นเทพหรือนางฟ้า เนื่องจากเพลงไทยเดิมมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการที่มีพิธีไหว้ครูดนตรีไทย การเคารพบูชาเทพยดาต่าง ๆ เช่น พระปรคนธรรพ พระอิศวร พระนารายณ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.10 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำลักษณนาม

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงลักษณะนาม หมายถึง คำนามที่แสดงลักษณะของสิ่งต่าง ๆ เช่น คน 2 คน นก 3 ตัว จากข้อมูลพบ 2 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.97) ต่อยรูป

จากตัวอย่าง “ต่อยรูป” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “รูป” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง คำลักษณนามที่ใช้เรียกพระภิกษุสามเณร เช่น พระรูปหนึ่ง

(4.98) ร่วมวง

จากตัวอย่าง “ร่วมวง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “วง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ลักษณะที่ใช้เรียกของที่เป็นวง เช่น นั่งล้อมวงกินข้าว 2 วง

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางที่พบ เช่น กล่อม กิน ขว้าง ข้าม ชม นั่ง โยน ล่อง ซึ่งความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางดังกล่าวในชื่อเพลงไทยเดิมแสดงให้เห็นถึงลักษณะการประพันธ์ที่มีทำนอง จังหวะเพลงตามกิริยาอาการและท่าทาง เช่น เพลงเชิดเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้สำหรับการแสดงโขนละครในโอกาสที่ตัวละครเดินทางไปมาอย่างรีบร้อน หรือประกอบกิริยาการเดินทางระยะไกล การต้อสู้ การยกทัพ ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการท่าทางจึงนิยมนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมรองลงมาจากความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์ นอกจากนี้กิริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ไปมา หรืออยู่กับที่ยังปรากฏมากที่สุดในส่วนหลักเนื่องจากชื่อเพลงโดยส่วนใหญ่เป็นการบอกถึงการแสดงกิริยาเพื่อกระทำบางสิ่งบางอย่าง เช่น เพลงข้ามสมุทร แสดงถึงกิริยาแสดงอาการที่ข้ามทะเลไปยังอีกฝั่งหนึ่ง เพลงนั่งกินที่แสดงกิริยาแสดงอาการการนั่งพร้อมกับการกิน จึงปรากฏส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. กลุ่มความหมายสัตว์

สัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) กลุ่มความหมายสัตว์โดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายสัตว์

ส่วนหลัก	สัตว์ (สัตว์บก / สัตว์น้ำ / สัตว์ปีก / สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ / สัตว์เลื้อยคลาน / แมลง)				
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการ ท่าทาง	สี	ลักษณะ	ชาติพันธุ์	เพศ
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	-	รูปร่าง	-	เพศผู้
	-	-	-	-	เพศเมีย

ตารางที่ 4 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายสัตว์แบ่งได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน และแมลง ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สี ลักษณะ ชาติพันธุ์ และเพศ ชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏเพียงส่วนหลัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.99) นกกระจอก

จากตัวอย่าง “นกกระจอก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสัตว์ปีก หมายถึง ชื่อสัตว์มีกระดูกสันหลังเลือดอุ่นมี 2 เท้า 2 ปีก และมีขนปลุกคลุมร่างกาย ออกลูกเป็นไข่แล้วฟักเป็นตัว

(4.100) ปลาทอง

จากตัวอย่าง “ปลาทอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสัตว์น้ำ หมายถึงชื่อปลาชนิดหนึ่งมีสีทอง ลำตัวบริเวณท้องมีขนาดใหญ่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.101) ไอยเรศ

จากตัวอย่าง “ไอยเรศ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสัตว์บก หมายถึง ช้าง เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ตัวสีเทา จมูกยื่นยาวเรียกว่างวง ตัวผู้มีงายาว

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ประเภทย่อยที่ปรากฏมากที่สุด คือ สัตว์ปีก สัตว์บก แมลง สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์น้ำ ตามลำดับ ชื่อเพลงที่มีส่วนหลักหมายถึงสัตว์ปีกที่พบมาก เช่น การเรียนร่อน นกกระจอกต้องกระเบื้อง นกกิ้งโครง นกขมิ้น นกเขาขะแมร์ นกจาก นกร่อน วิหคเหิน หงส์ร่อน หงส์ลีลา อินทรีคาบช้าง การใช้ชื่อสัตว์ปีกมาใช้เป็นชื่อเพลงน่าจะเกิดจากการเลียนเสียงร้องของนก การเลียนแบบท่าทางการบินของนกกับจังหวะเพลง และในบทร้องจะมีการกล่าวถึงนกชนิดต่าง ๆ ว่าเสียงที่ไพเราะ กล่าวถึงการเป็นอยู่ของนก

ส่วนหลักที่เป็นประเภทสัตว์บก จากข้อมูลที่พบได้แก่ เพลงกระต่ายกินน้ำค้าง กระต่ายเต้น กระต่ายชมเดือน กระแตไต่ไม้ กวางทอง ม้าย่อง ม้ารำ ม้าวิ่ง ช้างประสานงา สิงโตเล่นหาง ไอยเรศ ไอยราชูงวง สัตว์ที่นำมาใช้ตั้งเป็นชื่อเพลงแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น ม้ามีลักษณะที่กระโดดย่องไปมา เพลงดังกล่าวจึงมีลักษณะเหมือนการย่องของม้า คือมีท่วงทำนองที่สนุกสนานโลดโผนไปมาเหมือนลักษณะของม้า

ส่วนขยายปรากฏการจำแนก 5 ประเภท ซึ่งส่วนขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงอาการที่ปรากฏให้เห็น เช่น กิน กระโดด เดิน วิ่ง นั่ง เหาะ เหิน บิน เต้น ซึ่งปรากฏประเภทย่อยคือ คำแสดงกิริยาอาการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.102) กบเต้น

จากตัวอย่าง “กบเต้น” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เต้น” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการ หมายถึง กิริยาที่ยืนอยู่แล้วยกเท้าขึ้น ๆ ลง ๆ ถี่ ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.103) ม้าย่อง

จากตัวอย่าง “ม้าย่อง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ย่อง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการ หมายถึง เดินอย่างใช้ปลายเท้าจดลงเบา ๆ

(4.104) วิหคเหิน

จากตัวอย่าง “วิหคเหิน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เหิน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการ หมายถึง บินอยู่ในระยะสูง

3.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสี หมายถึง ลักษณะของแสงสว่างปรากฏแก่ตาเห็นเป็นขาว ดำ แดง เขียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.105) จิ้งจกทอง

จากตัวอย่าง “จิ้งจกทอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “จิ้งจก” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ประกอบกับคำว่า “ทอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี หมายถึงสีเหลือง ๆ อย่างทอง

(4.106) แมลงภู่นาก

จากตัวอย่าง “แมลงภู่นาก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “แมลงภู่” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ประกอบกับคำว่า “นาก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี หมายถึงสีทองปนแดง

(4.107) นกสีชมพู

จากตัวอย่าง “นกสีชมพู” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “นก” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ประกอบกับคำว่า “สีชมพู” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี หมายถึงสีแดงอ่อน สีแดงเจือขาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัว ซึ่งปรากฏประเภทย่อย ได้แก่ รูปร่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.108) กระแตเล็ก

จากตัวอย่าง “กระแตเล็ก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เล็ก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณะรูปร่าง หมายถึง มีขนาดย่อมกว่าเมื่อเทียบกัน

(4.109) การเวกใหญ่

จากตัวอย่าง “การเวกใหญ่” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ใหญ่” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณะรูปร่าง หมายถึง มีขนาดโตกว่าหรือสำคัญกว่า

(4.110) การเวกเล็ก

จากตัวอย่าง “การเวกเล็ก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ลาย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณะรูปร่าง หมายถึง เป็นแนวยาว ๆ

3.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน เช่น แขก เขมร ลาว จีน พม่า มอญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.111) นกขมิ้นมอญ

จากตัวอย่าง “นกขมิ้นมอญ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “มอญ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมาถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อชนชาติหนึ่ง เคยเป็นใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของพม่า ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศพม่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.112) สาลิกาเขมร

จากตัวอย่าง “สาลิกาเขมร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เขมร” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพรมแดนติดต่อกับไทย ลาว และเวียดนาม

(4.113) แมลงภู่มอญ

จากตัวอย่าง “แมลงภู่มอญ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “มอญ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อชนชาติหนึ่งเคยเป็นใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของพม่า ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศพม่า

3.5 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับเพศ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับเพศ หมายถึง รูปที่แสดงให้รู้ว่าหญิงหรือชาย ซึ่งสามารถแยกประเภทย่อยได้แก่ เพศผู้ และเพศเมีย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.114) การเวกตัวเมีย

จากตัวอย่าง “การเวกตัวเมีย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตัวเมีย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเพศ หมายถึง เพศเมีย ใช้เฉพาะสัตว์และพืชบางชนิด

(4.115) เต่าทองตัวผู้

จากตัวอย่าง “เต่าทองตัวผู้” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตัวผู้” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเพศ หมายถึง เพศผู้ ใช้เฉพาะสัตว์และพืชบางชนิด

(4.116) นกขมิ้นตัวเมีย

จากตัวอย่าง “นกขมิ้นตัวเมีย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตัวเมีย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเพศ หมายถึง เพศเมีย ใช้เฉพาะสัตว์และพืชบางชนิด

ส่วนหลักที่เป็นประเภทสัตว์และส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาอาการและท่าทางแสดงให้เห็นถึงลักษณะการประพันธ์ชื่อเพลงที่แสดงถึงลักษณะกิริยาอาการของสัตว์ต่าง ๆ เช่น เพลงม้าย่องเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองที่คึกคักฟังดูแปลกด้วยจังหวะที่กระตุกเหมือนการเคลื่อนตัวของม้า หรือเพลงค้างคาวกินกล้วยเป็นเพลงไทยเดิมที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน เป็นเพลงสั้น ๆ ที่นิยมเล่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประกอบกิริยาท่าทางการเดินทางของตัวละครที่เป็นตัวตลก ซึ่งเพลงค้างคาวกินกล้วยเดิมชื่อเพลง “ลิงกับเสือ” จากชื่อเพลงลิงกับเสือทำให้ทราบได้ว่า เพลงดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงท่วงทำนองเพลงที่สนุกสนานเหมือนกับกิริยาท่าทางของลิงและเสือที่มีลักษณะโลดโผน ซึ่งส่วนหลักประเภทสัตว์และส่วนขยายประเภทกิริยาอาการและท่าทางเป็นส่วนที่พบมากที่สุด เนื่องจากชื่อเพลงส่วนใหญ่เป็นการตั้งชื่อจากการแสดงพฤติกรรมเฉพาะของสัตว์นั้น ๆ จึงพบชื่อเพลงที่หมายถึงสัตว์กำลังแสดงอากรต่าง ๆ มากที่สุด ทำให้ส่วนขยายประเภทอื่นได้แก่ สี ลักษณะ ชาติพันธุ์ และเพศ พบชื่อเพลงจำนวนน้อย ทั้งนี้เพื่อให้ชื่อเพลงไทยเดิมมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งต่างกับชื่อเพลงลูกทุ่งหรือเพลงสากลในปัจจุบันที่มีชื่อเพลงแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึก มากกว่าการใช้ชื่อของสัตว์และธรรมชาติรอบตัวมาตั้งชื่อเพลง

นอกจากนี้แล้วประเภทสัตว์ในชื่อเพลงไทยเดิมยังทำให้ทราบถึงสภาพสังคมไทยในชนบทที่เป็นสังคมเกษตรกรรม ผู้คนมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ไถนา ปลูกข้าว ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีการนำชื่อของสัตว์หรือสิ่งใกล้ตัวมาตั้งเป็นชื่อเพลงไทยเดิม เช่น กวางทอง ช้างประสานงา กบเต้น ภุมริน ไอยเรศ กระต่ายเต้น ม้าย่อง สิงโตเล่นหาง กระแตไต่ไม้ เป็นต้น

4. กลุ่มความหมายมนุษย์

มนุษย์ หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง กลุ่มความหมายมนุษย์โดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายมนุษย์

ส่วนหลัก	มนุษย์ (บุคคลทั่วไป / บุคคลในตำแหน่ง / บุคคลในศาสนา)		
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง	สถานที่	จำนวน
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	ชื่อสถานที่	
	คำแสดงกริยาการประสบ		
	คำแสดงกริยาบอกสภาพ		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ บุคคลทั่วไป บุคคลในตำแหน่ง บุคคลในศาสนา ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สถานที่ และจำนวน ส่วนหลักที่ปรากฏความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.117) พระยาพายเรือ

จากตัวอย่าง “พระยาพายเรือ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงมนุษย์ ประเภทย่อยบุคคลในตำแหน่ง

(4.118) โยคี

จากตัวอย่าง “โยคี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงมนุษย์ ประเภทย่อยบุคคลในศาสนา หมายถึง นักบวชผู้ปฏิบัติตามลัทธิโยคะ

(4.119) สาวน้อย

จากตัวอย่าง “สาวน้อย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงมนุษย์ ประเภทย่อยบุคคลทั่วไป หมายถึง หญิงที่อยู่ในวัยรุ่น

ส่วนหลักที่มีความหมายถึงมนุษย์ ปรากฏประเภทย่อยบุคคลทั่วไปมากที่สุด และปรากฏบุคคลที่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เนื่องจากเพลงไทยเดิมมีเนื้อหาที่แสดงถึงการเคลื่อนที่ไปมาของตัวละครหรือการแสดงอารมณ์ในบทเพลง จึงนำชื่อบุคคลที่เป็นผู้หญิงมาถ่ายทอดอารมณ์เพลงมากกว่าเพศชาย เช่น เพลงแม่ม่ายคร่ำครวญ เมื่อฟังชื่อเพลงจะสามารถทราบถึงอารมณ์ของเพลงและสามารถมองเห็นถึงสภาพที่เกิดขึ้นถึงความโศกเศร้าเสียใจ ในทางกลับกันถ้าตั้งชื่อเพลงว่าพ่อม่ายคร่ำครวญ จะเกิดความรู้สึกแปลก และไม่สามารถสื่อถึงอารมณ์เพลงหรือสภาพนั้น ๆ ได้

ประเภทย่อยบุคคลในตำแหน่งปรากฏข้อมูลรองลงมา ส่วนใหญ่จะแสดงถึงยศฐาและบรรดาศักดิ์ในสังคมไทย เช่น พระยา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่มีระดับชนชั้นทางสังคม ทั้งการใช้คำราชาศัพท์ และพิธีการต่าง ๆ ชื่อเพลงจึงนำชื่อบุคคลมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ยังปรากฏประเภทย่อยบุคคลในศาสนา เช่น พราหมณ์ โยคี ฤาษี เจ้าเซ็น ในเพลงพราหมณ์ดีดน้ำเต้า เจ้าเซ็น โยคีถวายไฟ ฤาษีเสี่ยงลูก บุคคลดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมเนื่องจากประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน จึงรับเอาวัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ เข้ามาอย่างต่อเนื่องที่เห็นได้ชัดเจนคือ การมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีสำคัญกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทยจึงเกิดเป็นชื่อเพลงดังกล่าว

ส่วนขยายปรากฏการจำแนก 3 ประเภท ซึ่งส่วยขยายจะประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงอาการที่ปรากฏให้เห็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.120) กัลยาเยี่ยมห้อง

จากตัวอย่าง “กัลยาเยี่ยมห้อง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เยี่ยมห้อง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการ

(4.121) สุดาภิรมย์

จากตัวอย่าง “สุดาภิรมย์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “สุดา” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงบุคคลทั่วไป ประกอบกับคำว่า “ภิรมย์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาแสดงการประสบ

(4.122) พญาลำพอง

จากตัวอย่าง “พญาลำพอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “พญา” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงบุคคลในตำแหน่ง และ “ลำพอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาบอกสภาพ

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการพบมากที่สุด เช่น เพลงสาวน้อยเล่นน้ำ นางเยื้อง สาวสอดแหวน กัลยาเยี่ยมห้อง ซึ่งเป็นปกติของกิริยาอาการและท่าทางที่จะพบกิริยาแสดงอาการมากกว่ากิริยาประเภทอื่น ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ที่ตั้ง แหล่ง ซึ่งปรากฏเพียงประเภทย่อย ชื่อสถานที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.123) สาวเวียงเหนือ

จากตัวอย่าง “สาวเวียงเหนือ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “เวียงเหนือ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชื่อสถานที่ หมายถึง เมือง มักใช้เรียกเมืองในภาคเหนือ เช่น เวียงกุมกาม เวียงเชียงใหม่

4.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงจำนวน หมายถึง ยอดรวมที่กำหนดไว้เป็นส่วน ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.124) แม่ม่ายสามคน

จากตัวอย่าง “แม่ม่ายสามคน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “สาม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน หมายถึง จำนวนสองบวกหนึ่ง และคำว่า “คน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง มนุษย์ ในที่นี้ใช้เพื่อบ่งบอกจำนวนของมนุษย์ ดังนั้นคำว่า “สามคน” ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายถึงจำนวน

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมในส่วนหลักและส่วนขยาย ปรากฏว่าส่วนหลักที่มีความหมายถึงบุคคลทั่วไปและส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการพบมากที่สุด และส่วนขยายสถานที่และจำนวนพบเพียงสองเพลงเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งเพลงได้นำบุคคลทั่วไปซึ่งเป็นเพศหญิงในการสื่ออารมณ์ในบทเพลง ซึ่งเพศหญิงจะมีความอ่อนไหวกับความรู้สึกมาก จึงทำให้มีการตั้งชื่อเพลงถึงเพศหญิงที่แสดงกิริยาอาการต่าง ๆ เพื่อให้สื่ออารมณ์ในบทเพลงนั้น ๆ มากกว่าการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่นำชื่อเพศชายมาตั้ง ซึ่งเพลงดังกล่าวจะแสดงถึงความแข็งแกร่งและน่ายำเกรงของชื่อเพลงและทำนอง ซึ่งจากข้อมูลพบเพียงส่วนน้อย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. กลุ่มความหมายประเภทเพลง

ประเภทเพลง หมายถึง ส่วนที่แบ่งแยกย่อยชื่อเพลงออกไปเป็นเพลง ประเภทหรือพวกของเพลงชนิดหนึ่ง ๆ กลุ่มความหมายประเภทเพลงโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายประเภทเพลง

ส่วนหลัก	ประเภทเพลง (กราว / ตระ / ทยอย / คู่ / ช้า / ต้น / ยิกิน / ปะตง / สามไม้ / สร้อย)						
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการฯ	ชาติพันธุ์	สัตว์	เครื่องดนตรี	สถานที่	โลกตามจินตนาการ	ธรรมชาติ
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	-	สัตว์ปีก	เครื่องเป่า	ชื่อสถานที่	เทพ	พื้นดิน
	คำแสดงกิริยาการประสบ	-	แมลง	-	-	-	-
	คำแสดงกิริยาบอกสภาพ	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 6 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายประเภทเพลงแบ่งได้เป็น 10 ประเภท ได้แก่ กราว ตระ ทยอย คู่ ช้า ต้น ยิกิน ปะตง สามไม้ สร้อย ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ชาติพันธุ์ สัตว์ เครื่องดนตรี สถานที่ โลกตามจินตนาการ และธรรมชาติ ส่วนหลักที่ปรากฏประเภทเพลงเพียงส่วนเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.125) กราว

จากตัวอย่าง “กราว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงหน้าพาทย์ประเภทหนึ่ง ใช้ในเวลายกทัพหรือแสดงอาการร่าเริง เพลงหน้าพาทย์ดังกล่าวเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู ครอบครูดนตรีไทยและนาฏศิลป์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.126) ทยอย

จากตัวอย่าง “ทยอย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมทำนองหนึ่ง ซึ่งมีลูกล้อลูกขัดในเพลง

ส่วนหลักในประเภทเพลงไทยเดิมจะบอกถึงลักษณะท่วงทำนอง จังหวะ ของบทเพลง เช่น เพลงทยอย เป็นการบอกถึงประเภทเพลงไทยเดิมที่มีทำนองแบบลูกล้อลูกขัด ลูกล้อลูกขัดหมายถึง การหยอกล้อกันของเครื่องดนตรีในกลุ่มนำและกลุ่มตาม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนำ ได้แก่ เครื่องดนตรีที่มีเสียงสูง เช่น ซอด้วง ระนาดเอก และกลุ่มตาม ได้แก่เครื่องดนตรีที่มีเสียงต่ำ เช่น ซออู้ ระนาดทุ้ม หรือประเภทเพลง โหมโรง เป็นประเภทเพลงที่บอกถึงโอกาสในการบรรเลงในการเริ่มต้นของการบรรเลงหรือการแสดงมหรสพต่าง ๆ เพื่อเป็นสัญญาณว่ามหรสพต่าง ๆ กำลังจะเริ่มขึ้น หรือใช้งานพิธีมงคลต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่งาน เพื่อแสดงความเคารพ และอัญเชิญเทวดาพร้อมทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาประชุมและประสาทพร เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้บรรเลงดนตรีและเจ้าของงาน (ปานหทัย สุคนธรส, 2552: 2) ประเภทเพลงต่าง ๆ จึงเป็นการบอกถึงประเภทเพลงว่ามีทำนอง หรือจังหวะอย่างไร

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกประเภท 7 ประเภท ซึ่งส่วยขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

(4.127) กราวรำ

จากตัวอย่าง “กราวรำ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “กราว” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงหน้าพาทย์ใช้ในเวลายกทัพหรือแสดงอาการร่าเริง ประกอบกับคำว่า “รำ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการหมายถึง แสดงท่าเคลื่อนไหวโดยมีลีลาและแบบเข้ากับจังหวะเพลงร้องหรือเพลงดนตรี

(4.128) คู่ระส่ำระสาย

จากตัวอย่าง “คู่ระส่ำระสาย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “คู่” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง ประกอบกับคำว่า “ระส่ำระสาย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาการประสบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.129) คู่อรชร

จากตัวอย่าง “คู่อรชร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “คู่” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลงประกอบกับคำว่า “อรชร” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำกิริยาบอกสภาพ

จากข้อมูลเพลงไทยเดิมส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางปรากฏมากที่สุดในกลุ่มประเภทเพลง โดยคำแสดงกิริยาอาการพบมากที่สุด เช่น กราวรำ คู่ถอนสมอ ต้นเข้าม่าน ต้นชุบ ตระนอน ตระเชิญ โดยพบคำแสดงกิริยาอาการรำมากที่สุดเนื่องจากชื่อเพลงไทยเดิมส่วนหนึ่งใช้ประกอบการรำ หรือการแสดง เช่นเพลงกราวรำ กราวรำมอญ กราวรำแขก กราวรำเสภา ส่วนคำแสดงกิริยาการประสบที่พบ เช่น หวน ระส่ำระสาย กิริยาเหล่านี้ช่วยบ่งบอกถึงการรับรู้ การรู้สึก เช่น เพลงคู่ระส่ำระสาย นอกจากนี้ยังปรากฏคำแสดงกิริยาบอกสภาพ เช่น อรชร ลีลา อาทิ เพลงคู่อรชร เป็นการแสดงถึงถึงสภาพของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ

5.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงชาติพันธุ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.130) ทยอยเขมร

จากตัวอย่าง “ทยอยเขมร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ทยอย” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมทำนองหนึ่ง ซึ่งมีลูกล้อลูกขัดในเพลง ประกอบกับคำว่า “เขมร” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึงชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต

(4.131) ทยอยญวน

จากตัวอย่าง “ทยอยญวน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ทยอย” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมทำนองหนึ่ง ซึ่งมีลูกล้อลูกขัดในเพลง ประกอบกับคำว่า “ญวน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึงชื่อประเทศและชนชาติหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ของประเทศจีน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.132) ช้าแขก

จากตัวอย่าง “ช้าแขก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ช้า” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงในบทละคร ประกอบกับคำว่า “แขก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง คำเรียกชาวอินเดีย ศรีลังกา ปากีสถาน เนปาล ชวา มลายู

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์ จากข้อมูลปรากฏชาติพันธุ์ แขก มากที่สุด เกิดจากการรับวัฒนธรรมอินเดียทั้งในด้านศาสนา ภาษา วรรณคดี ระบอบการปกครอง และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เข้ามาในวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จาก การรับพุทธศาสนาจากอินเดียจนกลายเป็นศาสนาประจำชาติไทย การรับคำในภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย ในด้านวรรณคดี มหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่ของอินเดียคือ รามเกียรติ์ และมหาภารตะ ทางด้านระบอบการปกครองของไทยในอดีตมีกฎหมายเดิมของไทยที่เรียกกันว่า กฎหมายตราสามดวงซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินเดียเช่นกัน ส่วนทางด้านศิลปกรรมของไทยได้รับอิทธิพลในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านปฏิมากรรม ด้านสถาปัตยกรรม ด้านจิตกรรม รวมถึงอิทธิพลด้านนาฏศิลป์ของอินเดียที่มีผลต่อนาฏศิลป์ไทยเช่นกัน (กรุณา กุศลาสัย, 2543: 17) ยกตัวอย่างเพลงที่พบในส่วนขยายชาติพันธุ์ เช่น เพลงกราวแขกเงาะ ช้าแขก ต้นแขกไทร นอกจากนี้พบส่วนขยายที่แสดงชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น ทยอยมอญ ทยอยลาว

5.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.133) สร้อยมยุรา

จากตัวอย่าง “สร้อยมยุรา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “สร้อย” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมประเภทหนึ่ง ประกอบกับคำว่า “มยุรา” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง นกยูง

(4.134) ตับนก

จากตัวอย่าง “ตับนก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ตับ” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง เพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงและขับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร้องติดต่อกันเป็นชุด ประกอบกับคำว่า “นก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง ชื่อสัตว์มีกระดูกสันหลังเลือดอุ่นมี 2 เท้า 2 ปีก และมีขนปกคลุมร่างกาย

(4.135) ช้าเต่าทอง

จากตัวอย่าง “ช้าเต่าทอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ช้า” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงในบทละคร ประกอบกับคำว่า “เต่าทอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง เต่าที่มีสีทอง

ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ปรากฏ 2 ประเภทย่อย ได้แก่ สัตว์ปีกและแมลง สัตว์ปีก เช่น นก มยุรา ส่วนประเภทแมลง ได้แก่ เต่าทอง ในส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์พบเพียงสัตว์ปีกและแมลง การใช้ชื่อสัตว์ปีกมาใช้เป็นชื่อเพลงเกิดจากการเลียนเสียงร้องของนก การเลียนแบบท่าทางการบินของนกที่คล้ายกับจังหวะเพลงที่มีทำนองขึ้น ๆ ลง ๆ เป็นจังหวะ ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับแมลงพบข้อมูลน้อยในชื่อเพลงไทยเดิม

5.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับดนตรี

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงดนตรี หมายถึง เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง จากข้อมูลพบ 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.136) ช้าปี่

จากตัวอย่าง “ช้าปี่” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ช้า” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงในบทละคร ประกอบกับคำว่า “ปี่” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงดนตรี หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเป่าลมอย่างหนึ่งที่ใช้ลิ้น ตัวปี่มักทำด้วยไม้แก่น

5.5 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ที่ตั้ง แหล่ง จากข้อมูลพบเพียง 2 ชื่อเพลง แบ่งเป็นประเภทย่อยได้แก่ ชื่อสถานที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.137) ต้นบรเทศ

จากตัวอย่าง “ต้นบรเทศ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ต้น” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง เพลงไทยเดิมประเภทหนึ่งซึ่งขึ้นด้วยคำว่า “ต้น” ประกอบกับคำว่า “บรเทศ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ประเทศ เป็นคำยืมจากภาษามลายู

(4.138) สร้อยลำปาง

จากตัวอย่าง “สร้อยลำปาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “สร้อย” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมประเภทหนึ่ง ประกอบกับคำว่า “ลำปาง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ชื่อจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือประเทศไทย

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสถานที่พบเพียงชื่อสถานที่จังหวัดในประเทศไทยคือลำปาง ชื่อจังหวัดที่นำมาใช้ตั้งเป็นชื่อเพลงไทยเดิมเกิดส่วนมากเกิดจากประวัติและความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ เช่น เพลงสร้อยลำปาง เป็นเพลง 2 ชั้น กล่าวคือ มีอัตราจังหวะปานกลาง เป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาจากเพลงพื้นเมืองของทางภาคเหนือ ดังนั้นชื่อสถานที่ที่พบในชื่อเพลงไทยเพลงไทยเดิมจะบอกถึงที่มาของเพลงนั้น ๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรเช่นเดียวกับเพลงเขมรไทรโยคที่มาจากชื่อของน้ำตกในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

5.6 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกตามจินตนาการ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงโลกตามจินตนาการ หมายถึง โลกที่มนุษย์คิดหรือมีความเชื่อ เช่น นรก สวรรค์ สัตว์ในตำนาน เทพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.139) ตระเทวาประสิทธิ์

จากตัวอย่าง “ตระเทวาประสิทธิ์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ตระ” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่งที่บรรเลงในวงปี่พาทย์ ประกอบกับคำว่า “เทวา” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเทพ หมายถึง เทวดา และคำว่า “ประสิทธิ์” เป็นส่วนขยาย หมายถึง ทำให้สำเร็จ “เทวาประสิทธิ์” จึงมีความหมายเกี่ยวกับเทพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.140) ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์

จากตัวอย่าง “ตระนารายณ์บรรทมสินธุ์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ตระ” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึงชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่งที่บรรเลงในวงปี่พาทย์ ประกอบกับคำว่า “นารายณ์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงเทพ หมายถึง ชื่อหนึ่งของพระวิษณุซึ่งเป็นพระเจ้าองค์หนึ่งของศาสนาพราหมณ์ คำว่า “บรรทม” เป็นส่วนขยาย หมายถึง นอน และคำว่า “สินธุ์” หมายถึง ทะเล ดังนั้น “นารายณ์บรรทมสินธุ์” จึงมีความหมายเกี่ยวกับเทพ

ส่วนขยายที่มีความหมายถึงโลกตามจินตนาการ ปรากฏประเภทย่อยคือ เทพ ได้แก่ เทวา และนารายณ์ จากข้อมูลพบส่วนขยายประเภทนี้จำนวนน้อย โดยส่วนใหญ่จะปรากฏในส่วนหลักมากกว่าส่วนขยายเช่น เพลงเทพรัญจวน เทพพนม เทพประสาทพร ซึ่งจะได้กล่าวถึงประเภทดังกล่าวในส่วนต่อไป

5.7 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ พบเพียง 1 ชื่อเพลง ซึ่งประเภทย่อย คือ ธรรมชาติบนพื้นดิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.141) ต้นตะนาว

จากตัวอย่าง “ต้นตะนาว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ต้น” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงประเภทเพลง หมายถึง ชื่อเพลงไทยเดิมประเภทหนึ่ง ประกอบกับคำว่า “ตะนาว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติ หมายถึง แผ่นดิน ซึ่งเป็นคำยืมจากภาษามลายู เป็นประเภทย่อยธรรมชาติบนพื้นดิน

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมข้างต้น ส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมมีความหมายถึงประเภทเพลง ได้แก่ กราว ตระ ทยอย คู่ ช้า ต้น ยิกิน ปะตง สามไม้ สร้อย และส่วนขยายที่มีความหมายต่าง ๆ ได้แก่ กิริยาอาการและท่าทาง ชาติพันธุ์ สัตว์ เครื่องดนตรี สถานที่ โลกตามจินตนาการ สถานที่และธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนหลักที่เป็นประเภทประเภทเพลงที่พบ เช่น กราว ตระ ทะแย ต้น สร้อย ทยอย ซึ่งประเภทเพลงดังกล่าวในชื่อเพลงไทยเดิมแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์เพลงไทย โดยมีการใช้ภาษาเพื่อบอกถึงประเภทเพลง เช่น คำว่า “ทยอย” เป็นชื่อประเภทเพลงชนิดหนึ่งที่มีลูกล้อลูกขัดตลอดทั้งเพลง ลูกล้อลูกขัดหมายถึง การหยอกล้อกันของเครื่องดนตรี โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนำและกลุ่มตาม โดยเครื่องดนตรีกลุ่มนำทำหน้าที่บรรเลงไปก่อนแล้วเครื่องดนตรีกลุ่มตามบรรเลงล้อเลียนในทำนองเช่นเดิม

นอกจากนี้ประเภทเพลงยังสามารถบอกถึงการแบ่งลักษณะการบรรเลงของเพลงต่าง ๆ ออกจากกัน เช่น ประเภทเพลงทยอยเป็นเพลงหน้าพาทย์ใช้ประกอบการแสดงโขนละครส่วนประเภทเพลงตับเป็นเพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงและขับร้องติดต่อกันเป็นชุด จึงทำให้ประเภทเพลงสามารถบ่งบอกถึงโอกาสและลักษณะในการบรรเลงได้ ประเภทเพลงจึงเป็นคำที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะเพลงไทยเดิม แต่ไม่ได้บอกถึงความหมายจากคำนั้น ๆ

6. กลุ่มความหมายธรรมชาติ

ธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ ที่เป็นไปเองโดยมิได้ปรุงแต่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: ออนไลน์) กลุ่มความหมายธรรมชาติโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายธรรมชาติ

ส่วนหลัก	ธรรมชาติ (บนพื้นดิน / บนท้องฟ้า)			
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง	ทิศทาง	จำนวน	ชาติพันธุ์
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	-	-	-
	คำแสดงกริยาการประสบ	-	-	-
	คำแสดงกริยาบอกสภาพ	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายธรรมชาติแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ธรรมชาติบนพื้นดิน และธรรมชาติบนท้องฟ้า ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ทิศทาง จำนวน และชาติพันธุ์

ส่วนหลักที่ปรากฏความหมายประเภทธรรมชาติ เช่น เขา คลื่น คีรี จันทร์ ดาว ทะเล น้ำค้าง น้ำ บุหลัน พระจันทร์ พระอาทิตย์ พสุธา ฟ้า ลม โสม นอกจากนี้ในส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏเพียงส่วนหลักเพียงส่วนเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.142) น้ำค้าง

จากตัวอย่าง “น้ำค้าง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงธรรมชาติ หมายถึง ไอน้ำในอากาศที่ถูกความเย็นแล้วหยาดลงลงมาบนใบไม้ใบหญ้าในเวลากลางคืนหรือเช้ามืด จัดอยู่ในประเภทธรรมชาติบนท้องฟ้า

(4.143) บุหลัน

จากตัวอย่าง “บุหลัน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงธรรมชาติ หมายถึง พระจันทร์ ดวงเดือน จัดอยู่ในประเภทธรรมชาติบนท้องฟ้า

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกประเภท 4 ประเภท ซึ่งส่วยขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

6.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง จากข้อมูลปรากฏ 3 ประเภท ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการ คำแสดงกิริยาการประสบ และคำแสดงกิริยาบอกสภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.144) บุหลันลอยเลื่อน

จากตัวอย่าง “บุหลันลอยเลื่อน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ลอย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาท่าทาง หมายถึง ทรงตัวอยู่ในอากาศ และคำว่า “เลื่อน” เป็นส่วนขยาย ที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง เคลื่อนหรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ย้ายจากที่เดิม ดังนั้นคำว่า “ลอยเลื่อน” ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ

(4.145) จันทร์โลม

จากตัวอย่าง “จันทร์โลม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “โลม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาการประสบ หมายถึง ทำอาการประคองลูบให้รู้สึกว่าเอ็นดูรักใคร่

(4.146) ดาวกระจ่าง

จากตัวอย่าง “ดาวกระจ่าง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “กระจ่าง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาบอกสภาพ หมายถึง สว่าง สุกใส

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมในส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการและท่าทาง พบว่า กิริยาแสดงอาการปรากฏมากที่สุด กล่าวคือ ในส่วนหลักประเภทธรรมชาติจะประกอบด้วยส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาแสดงอาการเช่นเดียวกับผลจากการวิเคราะห์ในประเภทอื่น ๆ ที่ปรากฏกิริยาแสดงอาการมากที่สุด และกิริยาอาการที่พบมากที่สุดในส่วนขยายนี้คือ ร้องไห้หรือกันแสง เช่น เพลงธรณีกันแสง ธรณีร้องไห้ พสุธากันแสง เป็นเพลงที่มีทำนองโศกเศร้า และเป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนหลักมีความหมายเดียวกันคือ พื้นดิน แสดงกิริยาอาการร้องไห้ ซึ่งไม่พบในสิ่งอื่น ๆ เช่น พระจันทร์หรือพระอาทิตย์ ทั้งนี้เกิดจากการเปรียบเทียบได้กับความโศกเศร้าของบทเพลงที่คล้ายกับพื้นแผ่นดินกำลังจะแตกหรือแยกออกจากกัน จึงเปรียบเทียบได้ว่า ธรณีนั้นกำลังร้องไห้

6.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับทิศทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงทิศทาง หมายถึง แนว ทางที่มุ่งไป พบเพียง 2 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.147) น้ำค้างตะวันตก

จากตัวอย่าง “น้ำค้างตะวันตก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตะวันตก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงทิศทาง หมายถึง ทิศที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.148) น้ำค้างตะวันออก

จากตัวอย่าง “น้ำค้างตะวันตก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตะวันออก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงทิศทาง หมายถึง ทิศที่ดวงอาทิตย์โผล่ขึ้นขอบฟ้า

6.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงจำนวน หมายถึง ยอดรวมที่กำหนดนับไว้เป็นส่วน ๆ พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.149) พระจันทร์ครึ่งซีก

จากตัวอย่าง “พระจันทร์ครึ่งซีก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ครึ่ง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน หมายถึง กึ่ง ส่วน และคำว่า “ซีก” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน ดังนั้นคำว่า “ครึ่งซีก” ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายถึงจำนวน

6.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน จากข้อมูลพบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.150) ภูลาว

จากตัวอย่าง “ภูลาว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ลาว” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกับไทย เขมร เวียดนาม พม่า และจีน คำว่า ลาว ที่พบในชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความหมายถึงชาติพันธุ์

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติที่ปรากฏ เช่น น้ำค้าง พระอาทิตย์ พระจันทร์ ทะเล ภูเขา ส่วนหลักดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมชนบทประมาณร้อยละ 80 มีชีวิตผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติ (ฉรงค์ เส็งประชา, 2544: 26) จึงมีการนำชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น สิ่งที่อยู่บนท้องฟ้า ทะเล แม่น้ำ ภูเขา มาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม เช่น พระอาทิตย์ชิงดวง บุหลันลอยเลื่อน พระจันทร์ครึ่งซีก คลื่นกระทบฝั่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ยังพบว่าความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติส่วนใหญ่ปรากฏเพลงที่มีความหมายถึง “พระจันทร์” มากที่สุด เช่น พระจันทร์ครึ่งซีก พระจันทร์ลับเหลี่ยม โสมส่องแสง บุหลันลอยเลื่อน เนื่องจากพระจันทร์มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณของมนุษย์ดังคำปราชญ์ที่กล่าวไว้ในวารสารราชบัณฑิตยสถานว่า “แสงสว่างคือสิ่งค้ำจุนสรรพชีวิตในโลก หากปราศจากซึ่งแสงสว่างแล้ว ชีวิตทั้งมวลย่อมด้อยค่า ไร้ความหมาย และไม่สามารถจะดำรงคงอยู่สืบไปได้ แสงรัศมีแห่งสุริยันและจันทรานั้นนอกจากจะกำหนดกลางวัน กลางคืนแล้วยังมีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณของเราด้วยดังเช่น แสงจากพระจันทร์ เป็นต้น” (ชนก สาคริก, 2554: 256 – 257) ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏชื่อเพลงไทยเดิมที่มีความหมายถึงพระจันทร์จำนวนหลายเพลง แต่จัดอยู่ในส่วนขยาย อาทิ ชมแสงจันทร์ กระต่ายชมจันทร์ สรรเสริญพระจันทร์ เขมรชมจันทร์ นอกจากแสงจันทร์จะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณของมนุษย์แล้ว พระจันทร์ยังเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงท่วงทำนอง ลีลา จังหวะที่สงบ เยือกเย็น ให้ความรู้สึกสดใส ดังเช่นแสงสีนวลจากพระจันทร์ในคืนวันเพ็ญอีกด้วย

7. กลุ่มความหมายพืช

พืช หมายถึง เมล็ดพันธุ์ไม้ สิ่งที่จะเป็นพันธุ์ต่อไป กลุ่มความหมายพืชโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายพืช

ส่วนหลัก		พืช (ลำต้นพืช / ดอกของพืช / พืชอื่น ๆ)				
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการฯ	สี	พืช	จำนวน	ทิศทาง	มนุษย์
	คำแสดงกิริยาอาการ	สีสว่าง	ดอกของพืช	คี่	-	ผู้หญิง
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาการประสบ	-	-	-	-	-
	คำแสดงกิริยาบอกสภาพ	-	-	-	-	-

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายพืชแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ลำต้นพืช ดอกของพืช พืชอื่น ๆ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สีพืช จำนวน ทิศทาง และมนุษย์ ส่วนหลักปรากฏความหมายประเภทพืช เช่น จำปี ดอกไม้ ทองกวาว มะลิ มณฑา ซึ่งในส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏเพียงส่วนหลัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.151) ดอกไม้

จากตัวอย่าง “ดอกไม้” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงพืช หมายถึง ส่วนของพรรณไม้ที่ผลออกจากต้นหรือกิ่ง มีทำหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ จัดอยู่ในประเภทดอกของพืช

(4.152) ทองกวาว

จากตัวอย่าง “ทองกวาว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงพืช หมายถึงชื่อพรรณไม้ เป็นไม้ต้น ดอกสีแสด จัดอยู่ในประเภทดอกของพืช

(4.153) โสน

จากตัวอย่าง “โสน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงพืช หมายถึง ชื่อไม้พุ่มใบเล็ก ๆ คล้ายใบมะขาม ดอกสีเหลืองกินได้ จัดอยู่ในประเภทดอกของพืช

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกประเภท 6 ประเภท ซึ่งส่วยขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

7.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง กิริยาอาการที่ปรากฏให้เห็น จากข้อมูลปรากฏคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง 3 ประเภทย่อย ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการ คำแสดงกิริยาการประสบ และคำแสดงกิริยาบอกสภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.154) ดอกไม้ร่วง

จากตัวอย่าง “ดอกไม้ร่วง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ร่วง” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง หล่น หลุด

(4.155) ดอกไม้โอด

จากตัวอย่าง “ดอกไม้โอด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “โอด” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาแสดงประสบ หมายถึง ร้องไห้

(4.156) เกสรสำอาง

จากตัวอย่าง “เกสรสำอาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สำอาง” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาบอกสภาพ หมายถึง ทำให้สะอาดหมดจด

จากข้อมูลปรากฏส่วนขยายคำแสดงกิริยาอาการมากที่สุดเหมือนกับส่วนขยายความหมายอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนขยายแสดงกิริยาอาการที่พบจะแสดงถึงลักษณะของดอกไม้ที่พบเห็นทั่วไป คือ พัน ร่วง ส่วนคำแสดงกิริยาการประสบและคำแสดงกิริยาบอกสภาพพบข้อมูลน้อยที่สุด

7.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสี หมายถึง ลักษณะของแสงสว่างปรากฏแก่ตา จากข้อมูลพบประเภทย่อยคือ สีโทนสว่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.157) จำปาทอง

จากตัวอย่าง “จำปาทอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ทอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสีโทนสว่าง หมายถึง สีเหลือง ๆ อย่างสีทอง

(4.158) ผกากาญจน์

จากตัวอย่าง “ผกากาญจน์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “กาญจน์” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสีโทนสว่าง หมายถึง สีเหลืองทอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.159) มณฑาทอง

จากตัวอย่าง “มณฑา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ทอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสีโทนสว่าง หมายถึง สีเหลือง ๆ อย่างสีทอง

ส่วนขยายประเภทสีปรากฏเพียงสีโทนสว่างคือสีทองมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสีทองเป็นสีที่คล้ายกับสีเหลืองซึ่งเป็นสีของดอกไม้ เช่นเดียวกับการเปรียบเทียบว่าสีทองเป็นสีที่มีความสวยงาม มีโทนสีที่สว่าง จึงไม่พบว่ามีการนำสีที่มีโทนคล้ำหรือดำมาใช้ตั้งชื่อเพลง เช่น สีดำ สำน้ำตาล เหมือนกับความหมายของเพลงเช่นกัน ถ้าความหมายของเพลงมีความโศกเศร้าก็จะนำสีที่มีลักษณะดำหรือคล้ำมาใช้ตั้งชื่อ แต่ถ้าเพลงนั้นแสดงถึงสิ่งสวยงามหรือเป็นที่ยินดีก็จะนำสีโทนสว่าง เช่น เหลือง แดง ขาว มาใช้เป็นชื่อเพลง

7.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงพืช หมายถึง เมล็ดพันธุ์ไม้ พบเพียง 2 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.160) จำปีจำปา

จากตัวอย่าง “จำปีจำปา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “จำปา” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงพืช หมายถึง ชื่อไม้ต้นที่ดอกสีเหลืองอมส้ม กลีบดอกใหญ่ยาว กลิ่นหอม

(4.161) ดอกไม้ไทร

จากตัวอย่าง “ดอกไม้ไพร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ไทร” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงพืช หมายถึง ชื่อไม้ขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง มีลำต้นสูง

7.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงจำนวน

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงจำนวน หมายถึง ยอดรวมที่กำหนดนับไว้เป็นส่วน ๆ พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.162) จำปาเจ็ดกลีบ

จากตัวอย่าง “จำปาเจ็ดกลีบ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เจ็ด” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงจำนวน และคำว่า “กลีบ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ส่วนของดอกไม้ที่เรียงหรือซ้อนกัน ดังนั้น “เจ็ดกลีบ” จึงเป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวน

7.5 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับทิศทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงทิศทาง หมายถึง แนว ทางที่มุ่งไป พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.163) ดอกไม้เหนือ

จากตัวอย่าง “ดอกไม้เหนือ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เหนือ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงทิศทาง หมายถึง ทิศที่อยู่ตรงข้ามกับทิศใต้

7.6 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.164) จำปานารี

จากตัวอย่าง “จำปานารี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “นารี” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงมนุษย์ หมายถึง ผู้หญิง

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมข้างต้น ส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติและส่วนขยายมีความหมายอื่น ๆ ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สี พืช จำนวน ทิศทาง มนุษย์ ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชพบเพียงประเภทย่อยดอกของพืชเท่านั้น ได้แก่ ดอกไม้ จำปา ผกา มะลิ มณฑา ซึ่งพืชดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการนำชื่อของดอกไม้ที่เป็นสิ่งสวยงามมาตั้งชื่อเพลงไทยเดิมและชื่อเพลงไทยเดิมประเภทพืชปรากฏเพียงชื่อดอกไม้เท่านั้น ไม่ปรากฏชื่อต้นไม้หรือพืชชนิดอื่น ๆ เนื่องจากชื่อดอกไม้ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสวยงามเมื่อนำมาแต่งเป็นชื่อเพลงไทยเดิมจึงนำเฉพาะชื่อดอกไม้หรือสิ่งสวยงามมาตั้งชื่อเพลงไทยเดิม และชื่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดอกไม้ที่นำมาใช้ตั้งชื่อเพลงก็เป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมเป็นสิริมงคล ไม่นิยมนำชื่อดอกไม้ที่มีกลิ่นเหม็นหรือไม่เป็นสิริมงคลมาตั้งชื่อเพลง นอกจากนี้สีของดอกไม้ยังมีความสำคัญในการตั้งชื่อ นั่นคือ สีทอง ซึ่งนิยมนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิม เช่น มณฑาทอง จำปาทอง เป็นต้น

8. กลุ่มความหมายโลกตามจินตนาการ

โลกตามจินตนาการ หมายถึง โลกที่มนุษย์สมมติขึ้นว่ามีจริง และเป็นความเชื่อต่อกันมา เช่น อมนุษย์ หมายถึงผู้ที่มิใช่มนุษย์ เทพ พรหม สัตว์นรก เปรต อสุรกาย ภูตผีปีศาจ กลุ่มความหมายโลกตามจินตนาการโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายโลกตามจินตนาการ

ส่วนหลัก	โลกตามจินตนาการ (เทพ / สัตว์)
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ
	คำแสดงกิริยาการประสบ
	คำแสดงกิริยาบอกสภาพ

ตารางที่ 9 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายโลกตามจินตนาการแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เทพและสัตว์ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง นอกจากนี้ในส่วนหลักชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏความหมายจากส่วนหลักเพียงส่วนเดียว ตัวอย่างต่อไปนี้

(4.165) อสุรินทราหู

จากตัวอย่าง “อสุรินทราหู” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายในประเภทเทพ หมายถึง พระราหู เป็นเทวดาที่ตัวใหญ่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกประเภท 1 ประเภท คือ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

8.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง ลักษณะท่าทางที่แสดงออกมาให้เห็น จากข้อมูลพบประเภทย่อยได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการ คำแสดงกิริยาการประสบ และคำแสดงกิริยาบอกสภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.166) เทพบรรทม

จากตัวอย่าง “เทพบรรทม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “บรรทม” เป็นส่วนขยายในประเภทคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง นอน

(4.167) มโนห์ราโอด

จากตัวอย่าง “มโนห์ราโอด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “โอด” เป็นส่วนขยายในประเภทคำแสดงกิริยาการประสบ หมายถึง ร้องไห้

(4.168) อัปสรสำอาง

จากตัวอย่าง “อัปสรสำอาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “สำอาง” เป็นส่วนขยายในประเภทคำแสดงกิริยาแสดงสภาพ หมายถึง ทำให้งามสะอาดหมดจด

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับโลกตามจินตนาการที่ปรากฏ ได้แก่ เทพ และสัตว์ ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับเทพปรากฏมากที่สุดในชื่อเพลงไทยเดิมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเชื่อเรื่องเทวดา นางฟ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นความเชื่อที่สืบต่อกันมารุ่นสู่รุ่น (ประภาศรี สีหอำไพ, 2550: 9) เช่น การที่เชื่อว่าบนสวรรค์มีเทวดาและนางฟ้าที่อาศัยอยู่ เทวดาและนางฟ้าเหล่านี้เป็นบุคคลที่ทำความดีแล้วจึงได้ขึ้นสวรรค์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่สอนให้มนุษย์ทำแต่ความดี ไม่ประพฤติตนผิดศีลธรรม เมื่อตายไปจะได้สู่ภพภูมิที่ดีในภายภาคหน้า นอกจากนี้คติความเชื่อในลัทธิศาสนาที่เด่น ๆ เกี่ยวกับเทพ เช่น ลัทธิศาสนาฮินดู – พราหมณ์ นับถือพระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์ นับถือผู้วิเศษ (ณรงค์ เส็งประชา, 2544: 93) เมื่อเกิดความเชื่อดังกล่าวขึ้นในสังคมจึงทำให้การตั้งชื่อเพลงไทยเดิมที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆ ดังตัวอย่างเพลง เช่น เทพชาตรี เทพบรรทม เทพรัญจวน อัปสรสำอาง พิรุณสั่งฟ้า ชื่อเพลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยเดิมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ยังคงมีความเชื่อในเรื่องของสิ่งที่มองไม่เห็น และเกิดจากจินตนาการของมนุษย์อีกด้วย

นอกจากนี้ประเภทคำแสดงกิริยาอาการและท่าทางที่พบในส่วนขยายส่วนใหญ่จะมีความหมายถึงกิริยาที่แสดงถึงการประสาทพรของเหล่าเทพและเทวดา เช่น เทพประสาทพร เทวาประสิทธิ์ ซึ่งความหมายของเพลงเป็นการแสดงถึงการให้พรของเหล่าเทวดา เพื่อความเป็นสิริมงคล เพลงประเภทนี้มักใช้ในการบรรเลงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลตามชื่อเพลงนั้น ๆ ถ้าชื่อเพลงไม่เป็นสิริมงคลเช่น ธรณีกันแสง ธรณีร้องไห้ จะเป็นเพลงที่แสดงความโศกเศร้าตามชื่อเพลงนั้น ๆ

9. กลุ่มความหมายสิ่งของ

สิ่งของ หมายถึง วัตถุต่าง ๆ เช่น จาน ชาม ช้อน แก้ว สมุด ปากกา ดินสอ หนังสือ เสื้อผ้า กลุ่มความหมายสิ่งของโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายสิ่งของ

ส่วนหลัก	สิ่งของ			
ส่วนขยาย	คำแสดงกริยาท่าทางและอาการ	ลักษณะ	สี	ชาติพันธุ์
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	รูปร่าง	โทนสว่าง	-

ตารางที่ 10 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ลักษณะ สี และชาติพันธุ์ ส่วนหลักที่ปรากฏความหมายสิ่งของ เช่น ตุ๊กตา เสื้อ แหวน นอกจากนี้ในส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏเพียงส่วนหลักส่วนเดียว พบข้อมูล 2 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.169) ตุ๊กตา

จากตัวอย่าง “ตุ๊กตา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถเกี่ยวกับสิ่งของ หมายถึง ของเล่นของเด็กซึ่งทำเป็นรูปคนหรือสัตว์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.170) กระบอก

จากตัวอย่าง “กระบอก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสิ่งของ หมายถึง ไม้ไผ่ที่ตัดเป็นท่อน

ส่วนขยายปรากฏการประเภท 4 ประเภท ซึ่งส่วนขยายประกอบด้วยความหมายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

9.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกมาให้เห็น จากข้อมูลพบเพียงประเภทย่อยคำแสดงกิริยาอาการเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.171) โคมเวียน

จากตัวอย่าง “โคมเวียน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เวียน” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง อาการที่ของสิ่งหนึ่งเคลื่อนไหวไปรอบ ๆ ของอีกสิ่งหนึ่ง

(4.172) ตุ๊กตาแกว่งฉลาก

จากตัวอย่าง “ตุ๊กตาแกว่งฉลาก” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “แกว่ง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง อาการที่เคลื่อนไหวไปทางโน้นทีทางนี้ที และคำว่า “ฉลาก” เป็นส่วนขยาย หมายถึง กระดาษที่ทำเป็นเครื่องหมายกำหนดไว้เนื่องในการเสี่ยงโชคเสี่ยงทาย “แกว่งฉลาก” จึงมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ

(4.173) แหวนประดับก้อย

จากตัวอย่าง “แหวนประดับก้อย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ประดับ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง ตกแต่งให้สวยงามด้วยสิ่งต่าง ๆ และคำว่า “ก้อย” เป็นส่วนขยาย หมายถึง นิ้วเล็กที่สุดของนิ้วทั้งห้า ดังนั้น “ประดับก้อย” จึงมีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงลักษณะ หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง พบข้อมูลเพียง 1 ชื่อเพลง ดังนี้

(4.174) กระทงน้อย

จากตัวอย่าง “กระทงน้อย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “น้อย” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ ซึ่งมีประเภทย่อยเป็นรูปร่าง หมายถึง ตรงข้ามกับใหญ่

9.3 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงสี หมายถึง ลักษณะของแสงสว่างปรากฏให้ตาเห็นเป็น ขาว ดำแดง เขียว พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.175) กระทงเขียว

จากตัวอย่าง “กระทงเขียว” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เขียว” เป็นส่วนขยายประเภทสี ประเภทย่อยโทนสว่าง หมายถึง มีสีเขียวอย่างสีใบไม้สด

9.4 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับชาติพันธุ์

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน พบเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.176) เสื้อญี่ปุ่น

จากตัวอย่าง “เสื้อญี่ปุ่น” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ญี่ปุ่น” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงชาติพันธุ์ หมายถึง ชื่อประเทศหรือชนชาติหนึ่งในหมู่เกาะทางทิศตะวันออกของประเทศจีน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มความหมายสิ่งของเป็นประเภทที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมจำนวนน้อยและความหมายที่พบในกลุ่มมีความหลากหลายจึงจัดว่าประเภทสิ่งของเป็นประเภทที่ไม่นิยมนำมาตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

10. กลุ่มความหมายสถานที่

สถานที่ หมายถึง แหล่ง ที่ตั้ง กลุ่มความหมายสถานที่โดยการจำแนกตามส่วนหลักมีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงส่วนขยายในกลุ่มความหมายสถานที่

ส่วนหลัก	สถานที่ (ชื่อสถานที่ / ที่อยู่บุคคล)
ส่วนขยาย	-

ตารางที่ 11 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ซึ่งส่วนหลักที่ปรากฏกลุ่มความหมายสถานที่แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ชื่อสถานที่และที่อยู่บุคคล และไม่ปรากฏส่วนขยาย ส่วนหลักที่ปรากฏประเภทสถานที่ เช่น กัมพุช ท่าน้ำ พระนคร ยโสธร ประเภทสถานที่ดังกล่าวได้มีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.177) กระรีดี

จากตัวอย่าง “กระรีดี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ชื่อเมืองในประเทศอินโดนีเซีย

(4.178) ทวาย

จากตัวอย่าง “ทวาย” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ชื่อเมืองในประเทศพม่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.179) ยโสธร

จากตัวอย่าง “ยโสธร” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงสถานที่ หมายถึง ชื่อจังหวัดในประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมมีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ปรากฏเพียงประเภทย่อยชื่อสถานที่เท่านั้น ส่วนหลักประเภทนี้มีการนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมน้อย และสถานที่นำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมส่วนใหญ่เป็นสถานที่ต่างประเทศ เช่น “กระรีดี” คือ ชื่อเมืองหนึ่งในประเทศอินโดนีเซีย “ทวาย” คือ ชื่อเมืองในประเทศพม่า และ “บูเซ็นซ็อค” คือ ชื่อเมืองหนึ่งของชวา ส่วนหลักประเภทสถานที่พบได้น้อยแต่ปรากฏในส่วนขยายเป็นส่วนมาก เช่น เขมรราชบุรี แขกปัตตานี เขมรไทรโยค เขมรปากท่อ เขมรบางนรา แขกมอญบางขุนพรหม แขกมอญบางช้าง

11. กลุ่มความหมายชื่อตัวละคร

ชื่อบุคคล หมายถึง ชื่อที่ใช้แทนตัวละคร กลุ่มความหมายชื่อตัวละครโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายชื่อตัวละคร

ส่วนหลัก	ชื่อตัวละคร
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง
ประเภทย่อย	-

ตารางที่ 12 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก คือ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง ส่วนหลักที่ปรากฏชื่อตัวละคร ได้แก่ กากี เงาะป่า จินตหราวาตี มณีพิชัย นอกจากนี้ชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏเพียงความหมายจากส่วนหลัก มีดังนี้

(4.180) เงาะป่า

จากตัวอย่าง “เงาะป่า” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงชื่อตัวละคร หมายถึง ชื่อตัวละครในบทวรรณคดีไทยในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.181) กากี

จากตัวอย่าง “กากี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงชื่อตัวละคร หมายถึง ชื่อตัวละครหนึ่งในวรรณคดีไทย

(4.182) จินตหราวาตี

จากตัวอย่าง “จินตหราวาตี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมซึ่งเป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงชื่อตัวละคร หมายถึง ชื่อตัวละครในวรรณคดีเรื่องอิเหนา

ส่วนขยายปรากฏการจำแนกประเภท 1 ประเภท ซึ่งส่วนขยายประกอบด้วยความหมายดังตัวอย่างต่อไปนี้

11.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงคำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง หมายถึง ลักษณะท่าทางที่แสดงออกมาให้เห็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.183) พระรามเดินดง

จากตัวอย่าง “พระรามเดินดง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “เดิน” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาอาการ และคำว่า “ดง” เป็นส่วนขยายมีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น

(4.184) พระรามตามกวาง

จากตัวอย่าง “พระรามตามกวาง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ตาม” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาอาการ และคำว่า “กวาง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ หมายถึง สัตว์เคี้ยวเอื้อง กีบคู่ ลำตัวเพรียว คอและขายาว ดังนั้น “ตามกวาง” จึงมีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ

(4.185) อิเหนาแปลง

จากตัวอย่าง “อิเหนา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “แปลง” เป็นส่วนขยายประเภทคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง เปลี่ยนให้สิ่งเดิมผิดแปลกออกไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับชื่อตัวละครที่ปรากฏ เช่น พระราม อิเหนา จินตหราวาตี กากี ชื่อตัวละครในเพลงไทยเดิมแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชาติ หมายถึง ลักษณะที่บ่งบอกความเป็นชาติ หรือลักษณะที่ผู้คนในชาติมีร่วมกัน เช่น นาฏศิลป์ วรรณคดี ดนตรี ประวัติศาสตร์ไทย กล่าวคือ เพลงไทยเดิมปรากฏการตั้งชื่อเพลงจากตัวละครในวรรณคดี เช่น อิเหนาแปลง จินตราวาตี กากี สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชาติไทยมีเอกลักษณ์บ่งบอกความเป็นไทย

12. กลุ่มความหมายคำแสดงจำนวน

คำแสดงจำนวน หมายถึง ยอดรวมที่กำหนดนับไว้เป็นส่วน ๆ กลุ่มความหมายคำแสดงจำนวนโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายคำแสดงจำนวน

ส่วนหลัก	จำนวน	
ส่วนขยาย	ลักษณนาม	ธรรมชาติ
ประเภทย่อย	-	บนพื้นดิน

ตารางที่ 13 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก คือ ลักษณนาม และธรรมชาติ ส่วนหลักที่ปรากฏความหมายเกี่ยวกับจำนวน ได้แก่ สอง สาม สี่ แปด ประเภทจำนวนดังกล่าวได้มีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

12.1 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณนาม

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง คำนามที่แสดงลักษณะของสิ่งต่าง ๆ เช่น คน 2 คน นก 3 ตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.186) สี่บท

จากตัวอย่าง “สี่บท” ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า“บท” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ข้อความหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(4.187) หกบท

จากตัวอย่าง “หกบท” ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “บท” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ข้อความหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ

(4.188) แปดบท

จากตัวอย่าง “แปดบท” ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “บท” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงลักษณนาม หมายถึง ข้อความหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ

12.2 ส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

ชื่อเพลงไทยเดิมที่ส่วนขยายมีความหมายถึงธรรมชาติ จากข้อมูลปรากฏเพียง 1 ชื่อเพลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.189) สองฝั่งโขง

จากตัวอย่าง “สองฝั่งโขง” ” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่มีส่วนขยายคือคำว่า “ฝั่งโขง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ หมายถึง ที่ดินริมน้ำเป็นเขตแม่น้ำโขง

ส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับจำนวนปรากฏคำว่า สอง สาม สี่ หก แปด ประเภทจำนวนดังกล่าวพบในชื่อเพลงไทยเดิมเพื่อบอกถึงจำนวน เช่น เพลงสองฝั่งโขง หมายถึง สองฟากฝั่งระหว่างแม่น้ำโขง ส่วนเพลงแปดบทเป็นการให้ชื่อเพลงไทยเดิมประเภทหนึ่งเท่านั้น

13. กลุ่มความหมายอาวุธ

อาวุธ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้ กลุ่มความหมายอาวุธโดยการจำแนกตามส่วนหลัก มีรายละเอียดดังแสดงตามตารางต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 14 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายอาวุธ

ส่วนหลัก	อาวุธ	
ส่วนขยาย	คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง	สี
ประเภทย่อย	คำแสดงกิริยาอาการ	โทนสว่าง
	คำแสดงกิริยาแสดงสภาพ	-

ตารางที่ 14 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ส่วนหลักปรากฏกลุ่มความหมายอาวุธ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง และสี ส่วนหลักที่ปรากฏประเภทอาวุธ คือ กระบอง กระบี่ ศร ประเภทอาวุธดังกล่าวมีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.190) กระบองกัน

จากตัวอย่าง “กระบองกัน” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “กระบอง” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ ประกอบกับคำว่า “กัน” ซึ่งเป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง กีดขวางไว้ไม่ให้เข้าไป

(4.191) กระบี่ลีลา

จากตัวอย่าง “กระบี่ลีลา” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “กระบี่” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ ประกอบกับคำว่า “ลีลา” ซึ่งเป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับคำแสดงกิริยาอาการ หมายถึง การเยื้องกายด้วยท่าทางอันงดงาม

(4.192) ศรทอง

จากตัวอย่าง “ศรทอง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “ศร” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับอาวุธ ประกอบกับคำว่า “ทอง” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายเกี่ยวกับสี หมายถึง สีเหลืองอร่าม

14. กลุ่มความหมายอวัยวะ

อวัยวะหมายถึง ชิ้น ส่วน ส่วนของร่างกาย จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมปรากฏความหมายถึงอวัยวะเพียง 3 ชื่อเพลง ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 15 แสดงส่วนขยาย และประเภทย่อยในกลุ่มความหมายอวัยวะ

ส่วนหลัก	อวัยวะ	
ส่วนขยาย	สัตว์	ธรรมชาติ
ประเภทย่อย	สัตว์ปีก	บนท้องฟ้า

ตารางที่ 15 ตารางแสดงส่วนหลักและส่วนขยาย นอกจากนี้ยังแสดงถึงการจำแนกประเภทย่อยของส่วนขยาย ส่วนหลักปรากฏกลุ่มความหมายอวัยวะ ส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลัก ได้แก่ สัตว์ และธรรมชาติ ส่วนหลักที่ปรากฏความหมายเกี่ยวกับอวัยวะ ได้แก่ เขนง มือ บาท ประเภทดังกล่าวได้มีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.193) เขนง

จากตัวอย่าง “เขนง” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่เป็นส่วนหลักมีความหมายถึงอวัยวะ หมายถึงเขาสัตว์ ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของสัตว์

(4.194) บาทสกุณี

จากตัวอย่าง “บาทสกุณี” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “บาท” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงอวัยวะ หมายถึง เท้า ประกอบกับคำว่า “สกุณี” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงสัตว์ หมายถึง นก

(4.195) มือลม

จากตัวอย่าง “มือลม” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “มือ” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงอวัยวะ ประกอบกับคำว่า “ลม” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติ หมายถึงอากาศที่เคลื่อนที่ไปมา

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมข้างต้น ส่วนหลักของชื่อเพลงไทยเดิมมีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะและส่วนขยายมีความหมายอื่น ได้แก่ สัตว์ ธรรมชาติ ประเภทความหมายเกี่ยวกับอวัยวะเป็นประเภทที่มีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมเพียง 3 ชื่อเพลง เนื่องจากชื่อเพลงไทยเดิมส่วนใหญ่ไม่นิยมนำความหมายเกี่ยวกับอวัยวะมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15. กลุ่มความหมายยุคสมัย

ยุคสมัย หมายถึง เวลา คราว กลุ่มความหมายยุคสมัยโดยการจำแนกตามส่วนหลักปรากฏเพียงชื่อเพลงเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.196) รัตนโกสินทร์

จากตัวอย่าง “รัตนโกสินทร์” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่เป็นส่วนหลักมีความหมายถึงยุคสมัย หมายถึง ยุคสมัย กล่าวคือ ในปัจจุบันอยู่ในยุคสมัยรัตนโกสินทร์

16. กลุ่มความหมายโรค

โรค หมายถึง ภาวะที่ร่างกายทำงานได้ไม่เป็นปรกติเนื่องจากเชื้อโรค กลุ่มความหมายโรคโดยการจำแนกตามส่วนหลักปรากฏเพียงชื่อเพลงเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4.197) คุดทะราดเหยียบกรวด

จากตัวอย่าง “คุดทะราดเหยียบกรวด” เป็นชื่อเพลงไทยเดิมที่ประกอบด้วยคำว่า “คุดทะราด” เป็นส่วนหลักที่มีความหมายถึงโรค หมายถึงโรคติดต่อชนิดหนึ่ง ประกอบกับคำว่า “เหยียบ” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงกิริยาอาการและท่าทาง และ “กรวด” เป็นส่วนขยายที่มีความหมายถึงธรรมชาติ

ชื่อเพลงคุดทะราดเหยียบกรวดเป็นชื่อเพลงไทยเดิมเพลงเดียวที่มีความหมายเกี่ยวกับโรค จากข้อมูลพบว่าชื่อเพลงไทยเดิมโดยส่วนใหญ่ไม่นิยมนำชื่อที่ไม่เป็นมงคลหรือสิ่งไม่ดีมาตั้งเป็นชื่อเพลง เช่นเดียวกับการตั้งชื่อตัวบุคคล ชื่อสกุล ชื่อเล่น มักจะนำคำที่มีความหมายเป็นสิริมงคลมาใช้ในการตั้งชื่อ เช่น ศรี สุข เจริญ วัฒนะ เกียรติ ทอง ประเสริฐ เป็นต้น

จากการจำแนกประเภทความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมด สามารถแสดงส่วนหลักและส่วนขยายได้ดังภาพต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

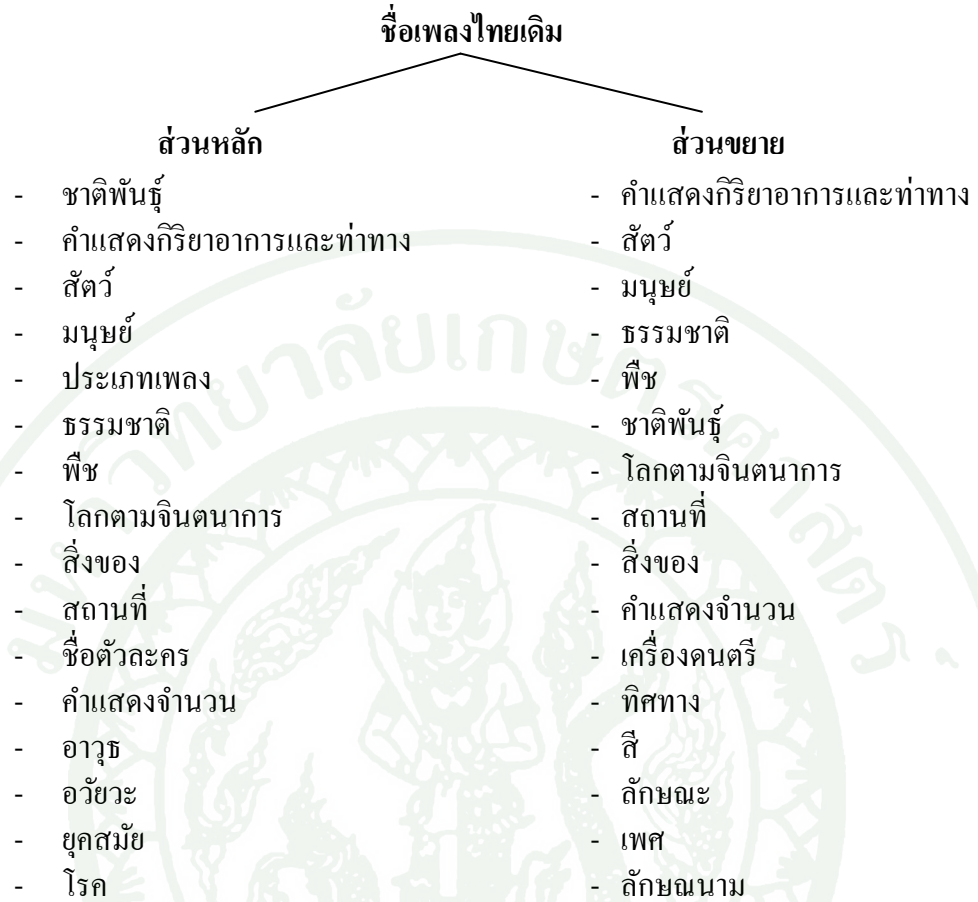

ภาพที่ 5 แสดงส่วนหลักและส่วนขยายที่ปรากฏในชื่อเพลงไทยเดิม

ภาพที่ 5 แสดงให้เห็นถึงส่วนหลักและส่วนขยายในชื่อเพลงไทยเดิมที่ปรากฏจำนวนกลุ่มความหมาย 16 กลุ่ม โดยปรากฏในส่วนหลักและส่วนขยาย ได้แก่ ชาติพันธุ์ คำแสดงกิริยาอาการและท่าทาง สัตว์ มนุษย์ ธรรมชาติ โลกตามจินตนาการ สิ่งของ สถานที่ และคำแสดงจำนวน ส่วนกลุ่มความหมายที่ปรากฏเฉพาะในส่วนหลัก ได้แก่ ประเภทเพลง ชื่อตัวละคร อาวุธ อวัยวะ โรค และยุคสมัย ส่วนกลุ่มความหมายที่ปรากฏเฉพาะในส่วนขยายได้แก่ เครื่องดนตรี ทิศทาง สี ลักษณะ เพศ และคำลักษณนาม

จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมดพบว่ากลุ่มความหมายชาติพันธุ์มีการนำมาใช้ในชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด โดยชาติพันธุ์ “แขก” เป็นชาติพันธุ์ที่พบมากที่สุดในชื่อเพลงไทยเดิม การที่ประเภทชาติพันธุ์มีการนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด เนื่องจากการรับวัฒนธรรมทางดนตรีของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในวัฒนธรรมไทยมากขึ้น กล่าวคือ การรับเอาทำนองเพลง สำเนียงเพลงจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาไว้ในเพลงไทยเดิม แล้วให้ชื่อตามชาติพันธุ์นั้น ๆ จึงทำให้ชื่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพลงไทยเดิมปรากฏการใช้ประเภทชาติพันธุ์มากที่สุด นอกจากนี้ประเภทกิริยาท่าทางก็พบว่ามีการนำมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากประเภทกิริยาท่าทางเป็นความหมายที่พบได้บ่อยในชื่อเพลงไทยเดิม เช่น เพลงโยนดาบ ขว้างดาบ นั่งกิน เหาะ เพลงเหล่านี้ล้วนมีความหมายแสดงถึงกิริยาท่าทางต่าง ๆ ทั้งสิ้น

วิถีการใช้ชีวิตแบบชนบทของคนไทย ทำให้ชื่อเพลงไทยเดิมมีความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ ภูเขา ท้องฟ้า พระจันทร์ พระอาทิตย์ โดยเฉพาะดอกไม้ เป็นสิ่งที่เพลงไทยเดิมนำมาใช้แต่งเพลงมากที่สุด นั่นเกิดจากความสวยงามของดอกไม้ที่เปรียบได้กับความงดงามของบทเพลงนั้น ๆ ส่วนพระจันทร์ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตวิญญาณของมนุษย์ พระจันทร์ยังมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้มนุษย์เราใช้พระจันทร์เป็นสื่อในชื่อเพลงที่แสดงความงดงาม สว่างไสว สวยงาม ดุจดังแสงจันทร์ที่ส่องอยู่บนท้องฟ้า

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในเรื่องของ เทพ เทวดา นางฟ้า เช่น เมื่อฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็จะมีความเชื่อที่ว่า เกิดจากบนสวรรค์โกรธหรือไม่พอใจทำให้ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล การมีความเชื่อเรื่องการทำความดีแล้วขึ้นสวรรค์ ทำความชั่วแล้วไปนรก ซึ่งเป็นกุศโลบายทำให้มนุษย์หันมาทำสิ่งที่ดีเป็นกุศลบุญ เพื่อทำให้ชีวิตมีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ความนิยมในเรื่องความเป็นสิริมงคลจากชื่อเพลง เพลงไทยเดิมส่วนใหญ่จะตั้งชื่อเป็นสิริมงคลเพราะต้องใช้บรรเลงในงานมงคลเป็นส่วนใหญ่ ส่วนชื่อเพลงที่ไม่เป็นสิริมงคลจะพบในเพลงที่มีทำนองโศกเศร้าและใช้บรรเลงในการอวมงคล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอบทสรุปของการวิจัยทั้งหมด โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่มุ่งเน้นใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การศึกษาโครงสร้างของชื่อเพลงไทยเดิมและศึกษาความหมายของชื่อเพลงไทยเดิม เพื่อการจำแนกประเภทความหมาย จากการศึกษาสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากข้อมูลชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมดปรากฏโครงสร้างชื่อเพลงไทยเดิม 5 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างคำโดด (Single Word) โครงสร้างคำประสม (Compound Word) โครงสร้างนามวลี (Noun Phase) โครงสร้างกริยาวลี (Verb Phase) และโครงสร้างประโยค (Sentence) ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างนามวลี และโครงสร้างกริยาวลี ปรากฏประเภทย่อย 4 รูปแบบ แต่มีความแตกต่างในเรื่องของชนิดคำและตำแหน่งในโครงสร้าง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบประเด็นสำคัญคือในโครงสร้างนามวลี พบว่ารูปแบบคำนามและคำนาม ปรากฏการใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุด เนื่องจากชื่อเพลงนั้นเกิดจากการนำคำนามมาใช้ในการตั้งชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีลักษณะของการตั้งชื่อด้วยการนำคำนามมาประสมกับคำนามมากที่สุด

2. การจำแนกประเภทความหมาย จากผลการวิจัยความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมทั้งหมด พบว่ากลุ่มความหมายชาติพันธุ์โดยเฉพาะชาติพันธุ์ “แขก” ปรากฏมากที่สุด ซึ่งเป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบมากที่สุดในชื่อเพลงไทยเดิม การที่ประเภทชาติพันธุ์มีการนำมาใช้ตั้งชื่อเพลงไทยเดิมมากที่สุดเนื่องจากการรับวัฒนธรรมทางดนตรีของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในวัฒนธรรมไทยมากขึ้น กล่าวคือ การรับเอาทำนองเพลง สำเนียงเพลงจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาไว้ในเพลงไทยเดิมแล้วให้ชื่อตามชาติพันธุ์นั้น ๆ ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับโรคปรากฏปรากฏน้อยที่สุด เนื่องจากชื่อของโรคภัยไม่นิยมนำมาตั้งชื่อเพลงไทยเดิม เพราะหมายถึงสิ่งที่ไม่ดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความหมายจากชื่อเพลงไทยเดิม 3 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อเพลงไทยเดิมสามารถสะท้อนสภาพสังคมไทย ได้แก่ สังคมไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศ สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมและมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กล่าวคือ สังคมไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน จากความสัมพันธ์กับต่างชาติเป็นเหตุผลทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมด้านเพลงเข้ามา โดยการรับเอาทำนองเพลง สำเนียงเพลง เพื่อตั้งชื่อบอกสำเนียงภาษาตามทำนองเพลงนั้น ๆ เช่น เพลงสำเนียงแขก เขมร ขอม เงี้ยว จีน ญี่ปุ่น ฝรั่ง พม่า ยวน ลาว (มนตรี ตราโมท, 2540: 95) นอกจากนี้สังคมไทยยังเป็นสังคมเกษตรกรรม ผู้คนมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพทำไร่ ไถนา ปลูกข้าว ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (ณรงค์ เส็งประชา, 2544: 27) จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีนำชื่อของสัตว์มาตั้งเป็นชื่อเพลงไทยเดิม เช่น ช้าง ม้า นก เต่า ปลา รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในประเทศที่มีผลต่อการตั้งชื่อเพลงไทยเดิม เช่น ดอกไม้ พืช สิ่งที่อยู่บนท้องฟ้า โดยเฉพาะพระจันทร์ที่มนุษย์เราใช้พระจันทร์เป็นสื่อในชื่อเพลงที่จะแสดงความงดงาม สว่างไสว ดุจดังแสงจันทร์ที่ส่องอยู่บนท้องฟ้า ส่วนดอกไม้ก็ปรากฏในเพลงไทยเดิมเป็นจำนวนมาก เพราะความงามของดอกไม้ถูกนำมาเปรียบกับความอ่อนหวานของเพลง

2. ชื่อเพลงไทยเดิมสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งบ่งบอกความเป็นชาติ หรือลักษณะที่ผู้คนในชาติมีร่วมกัน เช่น นาฏศิลป์ วรรณคดี และประวัติศาสตร์ไทย กล่าวคือ การแสดงหรือนาฏศิลป์ที่สะท้อนอยู่ในชื่อเพลง เช่น มอญรำดาบ หงส์ฟ้อน ชาตรีกรับ ชาตรีตะลุง ชื่อตัวละครที่สะท้อนอยู่ในชื่อเพลงไทยเดิม เช่น อิเหนาแปลง จินตหราวาตี ขุนช้างขุนแผน และบุคคลในประวัติศาสตร์ที่สะท้อนอยู่ในชื่อเพลงไทยเดิม เช่น สุริโยทัย นเรศวรชนช้าง ซึ่งเป็นการให้เกียรติแก่วีรบุรุษที่มีความเกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์ไทย เอกลักษณ์ของชาติไทยทั้งหมดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชาติไทยเรามีศิลปการแสดง และเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบ่งบอกความเป็นชาติไทยที่ยังคงสืบทอดกันมาอย่างช้านาน

3. ชื่อเพลงไทยเดิมสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทย และความเชื่อยังมีความผูกพันกับคนไทยมาอย่างช้านาน คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ภูต ผี ปีศาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และคติความเชื่อในลัทธิศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ ลัทธิศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู (ประภาศรี สีหอำไพ,

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2550: 9) เมื่อเกิดความเชื่อดังกล่าว การตั้งชื่อเพลงไทยเดิมจึงมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น ดังปรากฏชื่อเทพ เทวดา ในเพลงเทพชาตรี เทพรัญจวน อัปสรสำอาง พิรุณสั่งฟ้า

การจัดประเภทความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมทำให้เห็นถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่แตกต่างกับสังคมอื่น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับที่ Lakoff (1990) ได้กล่าวถึงการจัดประเภทซึ่งเป็นกิจกรรมทางความคิดพื้นฐานของมนุษย์ ไว้ว่า แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีการจัดประเภทสิ่งของต่าง ๆ แตกต่างกันออกไป เนื่องจากมีความแตกต่างกันทางด้านภาษา วัฒนธรรม สภาพสังคม รวมไปถึงความคิด ทัศนคติ และการมองโลกที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย เพราะฉะนั้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการจัดประเภทสิ่งของของผู้คนในแต่ละสังคมและในแต่ละวัฒนธรรมได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการศึกษาภาษาศาสตร์ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีการศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์น้อยมาก โดยเฉพาะผลงานการศึกษาทางด้านภูมิปัญญาไทยด้านต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยทางด้านชื่อเพลงไทยเดิมนี้เป็นการศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์งานวิจัยแรก ดังนั้นเพื่อให้เกิดการสืบสานต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาการตั้งชื่อเพลงประเภทอื่นในแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เช่น การตั้งชื่อเพลงไทยลูกทุ่ง การตั้งชื่อเพลงไทยสากล การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านแนวคิด ทัศนคติ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้ อีกทั้งยังทำให้ชื่อเพลงดังกล่าวเป็นที่รู้จักได้

2. ควรมีการศึกษาชื่อเพลงตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในภาษาอื่น ๆ เช่น เพลงสากลที่เป็นภาษาอังกฤษ จะทำให้เห็นถึงแนวคิด และทัศนคติของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ได้

3. ควรมีการจัดทำพจนานุกรมเฉพาะทางที่เกี่ยวกับความหมายของชื่อเพลงไทยเดิมไว้ เนื่องจากชื่อเพลงบางเพลงไม่ได้มีการบอกถึงประวัติและที่มาของภาษาในการตั้งชื่อเพลง อาจทำให้ชื่อเพลงไทยเดิมบางเพลงไม่เป็นที่รู้จักทั้งในวงการดนตรีไทยและประชาชนทั่วไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ. 2551. **การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กุสุมา สุ่มมาตร์. 2552. **การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กำชัย ทองหล่อ. 2550. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

จริญญา ธรรมโชโต. 2540. **การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรูญศรี มูลสวัสดิ์. 2535. **การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและภาษาศาสตร์เอเชียอาคเนย์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

จำลอง วงษ์ยี่. 2552. **บทเพลงลูกทุ่ง พ.ศ. 2537- พ.ศ. 2547: การศึกษาภาพสะท้อนและบทบาทหน้าที่ทางสังคมและวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวรรณคดีไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โฉมสุภางค์ ทองปลิว. 2535. **การศึกษาความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ชนิตร ภู่กาญจน์. 2544. **แก่นแท้ดนตรีไทย**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

ชาตบุษย์ นีละรัตตานนท์. 2549. **ลักษณะภาษาในชื่อสกุลประทานโดยสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชมพูนุท โพธิ์ทองคำ. 2541. **การตั้งชื่อของชาวกะเหรี่ยงโป ตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรงค์ เส็งประชา. 2544. **วิถีไทย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ธวัช ปุณโณทก. 2528. "**ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน**". ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ, 350 – 392. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นควัฒน์ สาเระ. 2550**. การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี: ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นริศรา โฉมศิริ. 2547. **การศึกษาบริบททางภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมของชื่อชาวมอญ: กรณีศึกษาชาวมอญ บ้านวังกะตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นฤมล ตุงหะโคตร. 2547. **การตั้งชื่อวัดในพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นววรรณ พันธุเมธา. 2549. **รักภาษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2554. **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทนา รณเกียรติ. 2531. **ลักษณะการตั้งชื่อเล่นของคนไทย**. ภาษาและภาษาศาสตร์ 6, 50 – 62.

น้องนุช มณีอินทร์. 2543. **การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรจบ พันธุเมธา. 2514. **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บุบผา เมฆศรีทองคำ. 2534. **ศึกษาบทบาทของเพลงลูกทุ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต : วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในช่วงปี พ.ศ.2532-2533**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุษกร ครุฑวงศ์. 2537. **วรรณกรรมเพลงของพยงค์ มุกดา : การศึกษาวิเคราะห์**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประดิษฐ์ อินทนิล. 2536. **ดนตรีไทยและนาฏศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ประภาศรี สีหอำไพ. 2550. **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประยุทธ ไทยธานี. 2546. **การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบความถนัดทางดนตรีไทย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. **การเปลี่ยนแปลงของภาษา : คำยืมในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ปรัศนี ธำรงโสตถิสกุล. 2550. **การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปานทิพย์ มหาไตรภพ. 2545. **นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปานหทัย สุคนธรส. 2552. **เพลงชุดโหมโรงกลางวันตำรับครูทองดี ชูสัตย์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปราณี กุลละวณิชย์. 2535. **ชื่อหมู่บ้านในมณฑลกวางสี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พงษ์ชัย ไทยวรรณศรี. 2529**. วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

พรทิพย์ ครามจันทึก. 2548. **นามสกุลประชาชนจังหวัดนครราชสีมา: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. 2525. **เอกสารการสอนและแบบฝึกหัดปฏิบัติชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 13**. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เพิ่มพร ธนสีลังกูร. 2544. **วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสลา คุณวุฒิ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพศาล อินทวงศ์. 2546. **รอบรู้เรื่องดนตรีไทย**. กรุงเทพ: สุวีริยาสาส์น.

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. 2547. **เพลงลูกทุ่งอีสานกับการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2544. **เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษาหน่วยที่ 8-15**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์หมาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. 2548. **เอกสารการสอนชุดวิชาไทย 3 หน่วยที่ 7-15**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล. 2552. **การศึกษาคำว่า “ได้” ในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ศัพทการก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มนตรี ตราโมท. 2540. **ดุริยางคศาสตร์ไทย: มนตรี ตราโมท.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

รติการณ์ สุขเกษม. 2544. **ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

รัชดาภรณ์ ดีพลงาม. 2543**. วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**, ออนไลน์.

_____. 2545. **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพริ้นติ้ง.

_____. 2549. **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.

_____. 2550. **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงตับ ประวัติเพลงหน้าพาทย์และเพลงโหมโรง**. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.

_____. 2550. **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติเพลงเกร็ดและเพลงละครร้อง**. กรุงเทพมหานคร: ซี.วาย. ซิซเทิม พรินติ้ง.

ลักขณา สุขสุวรรณ. 2521. **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วนิดา เจริญศุข. 2532. **นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วรางคณา สว่างตระกูล. 2540. **การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วาทิต พุ่มอยู่. 2548. **การศึกษาคำเรียกข้าวและระบบมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์. 2524. **ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์. 2532. **โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิบัณฑิตา ช่วยชูวงษ์. 2532**. วัฒนธรรมภาษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

วิยะดา จงบรรจบ. 2534. **การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีรวรรณ คลังกรณ์. 2541. **บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ไศลรัตน์ อิสระเสนีย์. 2546. **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สงบศึก ธรรมวิหาร. 2545. **ดุริยางคศิลป์ไทย**. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สปัน ตันโสภณ. 2538. **วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งแนวขำขัน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุขุมาล จันทวี. 2536. **การวิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2534**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุดาจันทร์ ไชยโวหาร. 2542. **ลักษณะการสื่อความทางเพศจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องสตรีในช่วง พ.ศ. 2541**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุทธาสินี ไชยกาล. 2545. **ภาษาที่ใช้ตั้งชื่อเล่นของคนไทยที่มาจากต่างกลุ่มชาติพันธุ์ในอำเภอเมืองสมุทรสาสาคร จังหวัดสมุทรสาคร**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2531. **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. 2527. **การใช้ภาษาในการตั้งชื่อคนไทย**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี เนียมประเสริฐ. 2552. **วิเคราะห์สุนทรียภาพทางภาษาและแนวคิดที่มีในเพลงไทยเดิมที่ใช้ประกอบการรำ**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรพล สุวรรณ. 2549. ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชาย สำเนียงงาม. 2545. **ลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ. 2555. **ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นเหนือ**. เชียงราย: ชอบพิมพ์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมบุญ วงศ์คำลือ และจันทร์อาภา คอนชะนะ. 2544. **แนะนำดนตรีไทย**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน. 2539. **ประชุมเพลงเถาของไทย (ประวัติและบทร้อง)**. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ แกรมมี่.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.. 2546. อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์: วิธีการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์. **บทความเสนอในการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ – วิถี ชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน,** 26 – 28 มีนาคม 2546. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

_____. 2549. **กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____และคณะ. 2554. **ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

_____, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง, และสรัญญา เศวตมาลย์. 2546. **ทฤษฎีไวยากรณ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา และสุพัตรา จิรนันทนาภรณ์. 2556. “การศึกษาคำเรียกชื่อพืชในกลุ่มภาษาชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือ.” **วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร** 21 (1): 72 – 92.

อาภรณ์ คูประเสริฐวงศ์. 2544. **นามสกุลคนไทยมุสลิมเชื้อสายมาเลย์: กรณีศึกษาที่ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. 2513. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2530. **ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 2**. กรุงเทพมหานคร: เจริญการพิมพ์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุทิศ นาคสวัสดิ์. 2546. **ทฤษฎีและหลักปฏิบัติดนตรีไทย และพจนานุกรมดนตรีไทย.** กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2546. **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อุมาภรณ์ สังขมาน. 2554. มนุษยศาสตร์ในทศวรรษใหม่: พลวัตแห่งองค์ความรู้กับพหุลักษณ์ทางวัฒนธรรม. **บทความเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่องการตั้งชื่อภาษาไทยของผักพื้นบ้านในจังหวัดสระบุรี,** 18 – 19 สิงหาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง จำกัด.

อำนาจ ปักษาสุข. 2550. **การศึกษาการตั้งนามฉายาของพระสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Brown, R. 1958. **How shall a thing be called?**. Psychological Review 65: 14 – 21.

Frake, C. O. 1980. "The ethnographic study of cognitive systems". Reprinted in **Language and Cultural Description.** Essay by Charles O.Frake, Selected by Anwar S.Dil. Standford: Standford University Press.

Lakoff, G. 1985. **Woman, fire and dangerous things:** The importance of categorization. Chicago: University of Chicago Press.

_____. 1990. **Woman, fire and dangerous things: what categories reveal about mind**. Chicago: University of Chicago Press.

Nida, E. A. 1979. **Componential analysis of meaning: an introduction to semantics structures**. Mouton: Mouton Publishers.

Rosch, E. 1978. Principles of categorization**. Cognition and categorization**. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Rosch, E., Simpson C. and Miller R.S. 1976. Structural bases of typicality effects. **Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance 2**: 450 – 491.

Sturtevant W. C. 1964. **Studies in Ethnoscience**. In A Kimball Rommy and Ray Goodwin D. Andrall (ed.). pp. 99-131.

Taylor, J. R. 2007. **Linguistic categorization**. Oxford: Oxford University Press.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ- สกุล	นายราชันย์ ปรึกษา
วัน เดือน ปีที่เกิด	30 มิถุนายน 2528
สถานที่เกิด	จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ดนตรีไทย)
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์